

A KOZBIZTONSAG

Tanulmány:

Irta:

Domonkos László

Kézirat gyanánt

I. R é s z:

Csak egy közbiztonsági szerv, vagy újra közbiztonsági szervek? . . .	1
Közlekedésrendészeti szolgálat.	4
Határrendészet	9
Közrendészeti szolgálat.	10
Bűnügyi rendészeti szolgálat	15
Államrendészeti szolgálat.	24
Híradó szakszolgálat	31
Műszaki szakszolgálat.	33
Nyilvántartó szakszolgálat	35
Gazdasági- egészségügyi és irodai szakszolgálat	35
Költségek.	36
Szakosítás	38
Külföldi kapcsolatok	41
Egyéb indokok.	41
Együttműködés.	42
Összesítés	43

II. R é s z.

I. Fejezet: A közbiztonsági szerv alárendeltsége	44
Alárendeltség a múltban	44
Mi a cél?	45
Alárendeltség a belrendészeti szolgálatban	46
Alárendeltség a bűnügyi rendészeti szolgálatban.	53
Alárendeltség az államrendészeti szolgálatban.	54
Bírálat összesítés	60
Felelőség és rendelkezési jog.	61
Más megoldási lehetőségek?	61
Mi legyen a megoldás?	64
A közbiztonsági szerv főparancsnoka.	65
A főparancsnok kötelességei, jogai és felelősége.	70
A közbiztonsági szerv kapcsolata más állami és önkormányzati szervekhez	81
Összesítés	86
II. Fejezet: A közbiztonsági szerv jellege	88
1. Katonai, vagy polgári Btk.?	89
2. A politizálást engedélyezzük, vagy eltiltsuk?	90
3. Miként szabályozzuk a magánéletet?	91
4. Része legyen-e a fegyveres erőnek, vagy ne?	92
5. Egyéb jellemzők.	94
Összesítés	94

"Hiszek Magyarország feltámadásában"

I. R. É. S. Z.

Csak egy közbiztonsági szerv, vagy újra közbiztonsági szervek?

Az ország ujjaépítésével kapcsolatos feladatok egyike a közbiztonság megteremtése és tartós fenntartása lesz.

A feladat fontosságát a közbiztonság meglétének fontossága adja.

Normális gazdasági, politikai, kulturális, stb. élet csak úgy alakulhat ki s az egész ujjaépítési program csak akkor valósítható meg, ha az országban közbiztonság lesz. Ez elengedhetetlen feltétel, amely nélkül szinte az első lépéseket sem lehet megtenni: melyet viszont ha megteremtünk, szilárd és biztos alapot kölcsönzünk az egész munkaprogramnak. A közbiztonság megteremtése és fenntartása tehát nem közömbös, az ország ujjaépítésére és további fejlődésére, sőt igen döntően befolyásolja azt.

Közbiztonságot teremteni és fenntartani azonban csak arra hivatott szervvel lehet.

Az elképzelhető, sőt nagyon valószínű, hogy az országban jelenleg működő állami szervek egy része az ország felszabadulása után is megmarad és tovább működik. De az, hogy a mostani magyar államrendőrség továbbra is megmaradjon és továbbra is ellássa a közbiztonsági szolgálatot, az elképzelhetetlen. Ezt a kommunista párt-hadsereggé züllött testületet minden egyéb okoktól eltekintve erkölcsi fokának és szaktudásbeli nivójának alacsonyága miatt sem lehet jelenlegi formájában újjaépítési munkába beállítani. A

magyar államrendőrség azzal, hogy személyi és szervezési vonalán való átformálásánál csak a kommunista párt szempontjait vették figyelembe, annyira elvesztette "közbiztonsági szerv" jellegét, hogy ezt a szervet - még ha volna is idő és mód rá - nem lenne érdemes átszervezni. Átszervezésére már csak azért sem kerülhet sor, mert minden valószínűség szerint a kommunista rezsim felszámolásával ez is automatikusan szét fog esni.

De bármilyen formában következik is be a megszűnése a lényeg az, hogy az ország közbiztonsági szerv nélkül marad. Nem vitás viszont, hogy a közbiztonsági szerv még rövid időre való kiesése is felmérhetetlen károkat von maga után. Létesíteni kell tehát közbiztonsági szervet.

Ha pedig eddig jutottunk a gondolat füzésben, egész természetes, hogy felmerül a kérdés: Csak e g y közbiztonsági s z e r v e t, vagy ujra közbiztonsági s z e r v e k e t hívjunk életre?

Ez a kérdés már csak azért is felvetődik, mert két példa áll előttünk. Egy kb. 70 esztendőes korszak, amikor két közbiztonsági szerv, a csendőrség és a rendőrség osztozott a közbiztonság fenntartásának munkáján s egy az 1945 óta tartó időszak, amikor egyedül a rendőrség látja el ezt a szolgálatot.

Első ránézésre úgy látszik könnyű lesz e kérdésben határozni, mert hiszen köztudomásu, hogy az 1945-ig tartó kb. 70 év alatt az ország közbiztonsági állapota általában jó

volt, viszont ezer és ezer eset bizonyítja napjainkban, hogy 1945 óta alig beszélhetünk Magyarországon közbiztonságról. Ebből a megállapításból azonban azt a következtetést levonni, hogy csak akkor lesz újra közbiztonság ott, ha újra két közbiztonsági szerv, csendőrség és rendőrség látja el a szolgálatot egy kicsit merészebben, de felületes dolog is volna. Mert ha csak egy kicsit is mélyebben vizsgálat alá vesszük a tényeket, akkor rájövünk, hogy nem azért volt Magyarországon általában közbiztonság mert két közbiztonsági szervünk volt, hanem azért nincs ma otthon élet és vagyonbiztonság, mert csak egy közbiztonsági szerv, a magyar államrendőrség örködik, illetve nem örködik felette, hanem legfőképpen azért - mert 1945-ig mind a csendőrség, mind a rendőrség becsületes, rendes munkát végzett, 1945 óta pedig a rendőrség nem a közbiztonság, hanem a kommunista minoritás hatalmának fenntartása érdekében dolgozik. Ha a mostani rendszer, nem csak az 1945. előtt működő rendőrséget, hanem a csendőrséget is alkalmasnak találta volna arra, hogy céljai szolgálatába állítsa és az utóbbit nem osztotta volna fel, akkor talán ma is két közbiztonsági szerv volna és mégsem lenne közbiztonság az országban. De tovább megyek. Ha a mai rendszer a rendőrséget nem formalizálta volna át és nem "tisztogatta" volna ki belőle a neki nem megfelelő elemeket hanem ellenkezőleg, a felosztott csendőrség tisztjeivel és legénységével töltötte volna fel annak hiányait, igen valószínű, hogy tudott volna a rendőrség egyedül is közbiztonságot teremteni az egész ország területén. Az tehát, hogy van-e közbiztonság az országban első sorban attól függ, hogy hogyan működik, illetve működnek a közbiztonsági szervek, nem pedig attól, hogy hány van belőlük.

Kétségtelen, hogy a közbiztonsági szolgálat körébe eső feladatok

megoldhatók úgy is ha egy s úgy is ha két közbiztonsági szervet állítunk be azok megoldására feltételezve persze, hogy mindkét esetben becsületes munkát végeznek a közbiztonsági szervek.

De megoldás és megoldás között még ebben az esetben is lényeges különbség lehet aszerint, hogy egy, vagy két közbiztonsági szervet alkalmazunk. Éppen erre a különbségre akarok rámutatni az alábbiakban.

Tárgyilagos szakértői bírálat tárgyává teszem a fenti szempontból az 1945. előtti, azaz azokat az időket, amikor két közbiztonsági szerv működött az országban. Bonckés alá veszem az akkori közbiztonság állapotát, a két szerv munkáját, szak- és szellemi hívját, megvilágítom szervezésüket, kiképzésüket, fenntartási költségeiket, hogy az így feltárt adatokból helyes következtetéseket tudjunk levonni.

Bármennyire hasznos és a cél elérése érdekében igen előnyös is volna, ha a fentiekhez hasonlóan a mai, azaz az egy közbiztonsági szerv rendszer előnyeit és hátrányait is kielemezhetnénk és összehasonlítás képpen az előbbi mellé állíthatnánk - de sajnos ezt nem lehet megtenni.

Nem lehet megtenni, mert a mai államrendőrség egész felépítése, munkaformája, testületi szelleme, de célja is annyira nem az európai értelemben vett "közbiztonsági szerv" képét mutatja, hogy azt tulajdonképpen nem is közbiztonsági szervnek, hanem egy erősen felfegyverzett párt- vagy még inkább, klikkvédelmi alakulásnak kell tekinteni és így nem alkalmas az összehasonlításra. A mai otthoni rendszer tehát e kérdésben nem lehet irányadónak venni, példája nem eshet látba sem az egy, sem a két közbiztonsági szerv rendszere mellett állásfoglalásunknál. - Ez azonban nem befolyásolja munkánkat, mert a múlt viszonyainak tárgyilagos megítélésével és a várható események reális mérlegelésével annyi támpontot kapunk így is, amely elég a kérdés eldöntéséhez.

Hogy ezt a szakértői bírálatot minél tökéletesebben meg tudjuk ejteni, a közbiztonsági szolgálatot részekre bontom.

A közbiztonsági szolgálat felosztható rendészeti szolgálatra és szak szolgálatra.

A rendészeti szolgálat az a része a közbiztonsági szolgálatnak, melynek feladata az ország belrendjét fenntartani, továbbá az igazságszolgáltatás végrehajtásában - a bünvádi eljárás nyomozó részének elvégzésével - közreműködni.

A szak szolgálat körébe azokat a teendőket soroljuk, amelyeknek célja egyrészt a rendészeti alakulatok munkájához segítséget nyújtani, másrészt a közbiztonsági szerv zökkenőmentes vezetését, anyagi, egészségügyi stb. ellátását biztosítani.

A rendészeti szolgálat a fenti két nagy feladatkörnek megfelelően tovább tagozódik belrendészeti és igazságügyi rendészeti szolgálatra.

A belrendészeti szolgálaton belül van azután közlekedés rendészeti szolgálat - a közlekedés rendjének fenntartásával kapcsolatos teendők végrehajtására: határ rendészeti szolgálat - a határátlépő helyek rendjének fenntartásával kapcsolatos teendők végrehajtására: végül köz rendészeti szolgálat. Ez utóbbi feladata általában az ország területén a közrendet fenntartani.

Az igazságügyi rendészeti szolgálat pedig két, ugyancsak bűnügyi rendészeti és államrendészeti szolgálatra oszlik. Az előbbi az ugynevezett közönséges bűncselekmények nyomozásával, az utóbbi pedig az államellenes bűncselekmények felderítésével és nyomozásával foglalkozik.

A szakszolgálaton belül megkülönböztetünk híradó - műszaki - nyilvántartó - gazdászati - egészségügyi és irodai szakszolgálatot.

Könnyebb áttekintés kedvéért vázlatosan is feltüntettem a tagozódást.

Közbiztonsági szolgálat.

Rendészeti szolgálat

Szakszolgálat.

Belrendészeti

Igazságügyi rendészeti

szolgálat.

Közlekedés-

Határ-

Köz-

Bűnügyi-

Állam-

rendészeti szolgálat.

Híradó-

Műszaki-

Nyilvántartó-

Gazdászati-

Egészségügyi-

Irodai-

szakszolgálat.

Az egyes rendészeti és az egyes szakszolgálatok természetesen még tovább is tagozhatók.

Megejtendő vizsgálatainkhoz azonban elégséges, ha a közbiztonsági szolgálatot a fenti öt rendészetre és hat szakszolga-

latra bontjuk. Hogy az egyes rendszetek, illetve szakszolgálatok keretén belül milyen részletfeladatokat kell megoldani, azt azok részletes tárgyalásánál sorolom fel.

Vegyük tehát sorra őket!

Közlekedésrendészeti szolgálat.

A közlekedésrendészeti szolgálattal megoldandó feladatok a következők:

I. A közúti közlekedés rendjének fenntartásával kapcsolatosak:

a./ Az ország területén minden közforgalmu uton a közlekedés rendjét szabályozó törvények és rendeletek betartását ellenőrizni.

b./ Az ország területén minden utasomópontokon, ahol állandóan, vagy bizonyos időszakokban nagyon sok jármű fut át, illetve gyalogos közlekedik - a közlekedési forgalmat irányítani.

II. A vasúti közlekedés rendjének fenntartásával kapcsolatosak:

a./ Az ország vasútvonalain és vasútállomásain a forgalmi rendszabályok betartását ellenőrizni.

b./ Az ország területén közlekedő vonatokon és a vasútállomásokon a tartózkodást és magatartást szabályozó törvények és rendeletek betartását ellenőrizni.

III. A vízi uti közlekedés rendjének fenntartásával kapcsolatosak:

a./ Az ország olyan folyó és álló vizein, amelyeken közhasználatu járművek nagyobb számban közlekednek, továbbá a hajóállomásokon és kikötőkben a forgalmi rendszabályok betartását ellenőrizni.

b./ A közforgalmu vízi járműveken és a hajóállomásokon a tartózkodást és magatartást szabályozó törvények és rendeletek betartását ellenőrizni.

c./ Az a./ alatt meghatározott vizeken és azok partjain a halászatot és vízhasználatot szabályozó rendeletek és törvények betartását ellenőrizni.

IV. A légi uti közlekedés rendjének fenntartásával kapcsolatosak:

a./ Az ország közforgalmu /: polgári, katonai, vagy végyesen polgári és katonai:/ repülőterein a forgalmi rendszabályok betartását ellenőrizni.

b./ Ugyanott a tartózkodást és magatartást szabályozó törvények és rendeletek betartását ellenőrizni.

A I. - IV pont alatt felsorolt esetekben a közlakást, a forgalmat továbbá a halászatot és vízhasználatot szabályozó törvények és rendeletek ellen vétőket feljelenteni, a balesetek okát megállapítani, okozóját feljelenteni, vagy az illetékes igazságügyi szervek elé állítani. Ezen működési területen észlelt, vagy tudomásra jutott nagyobb bűncselekményekről az illetékes bűnügyi- vagy államrendészeti alakulatot értesíteni.

Ezen feladatokat a multban a városok területén a rendőrségnek, a vármegvék területén a csendőrségnek kellett megoldani.

Foglalkozzunk először a közúti közlekedés rendjének fenntartásával kapcsolatosakkal.

E feladatok megoldására mindkét szervnek voltak közúti közlekedésrendészeti alakulatai, azonban aránylag kis létszámban. Minden nagyobb városban volt egy-egy közlekedési rendőr egység, amely a város forgalmasabb helyein végezte ezt a szolgálatot. A forgalmas műutakat pedig a csendőrség közlekedési őrséinek két fős járőrei portyázták gépkocsival. Azokon az utvonalakon, utcákon és utasomópontokon, ahol a

forgalom aránylag nem volt nagy, ezt a munkát a rendőrség a közrendészeti rendőrökkel, a csendőrség pedig az őrsbeli csendőrökkel végeztette. E rendszer következtében az alábbiak szerint alakult a helyzet:

1./ Szakszerű ellenőrzés alatt csak a nagyon forgalmas utvonalak állottak, forgalomszabályozás is csak a nagyon forgalmas utcsomópontokon volt. A többi utvonalon és a városok utcáin az ellenőrzés elég laza volt.

2./ A csendőr közlekedési őrsök 98 %-ának az állomáshelye rendőrségi területen volt. Ennek következményeként amíg a közlekedési járőr saját működési területére jutott, elég hosszú utvonalon u.n. "üres járatban" futott.

3./ Nagyon sok helyen, különösen nagyobb városokban két közlekedésrendészeti egység, csendőrségi és rendőrségi is állomásozott, azaz két parancsnokság, két iroda, két irodai személyzet, stb.

4./ A közlekedési csendőrőrsök létszámát laktanya-garázsbérlés stb. okokból lehetőleg magasán kellett tartani. Viszont e létszám gazdaságos kihasználása miatt egy-egy óra igen hosszú utvonalszakaszt kapott működési területül. Ez pedig a hosszú időtartamu szolgálatokat vont maga után, ami a szolgálat ellátás nivójának rovására ment.

5./ Ezen rendszer következtében a közlekedési csendőrőrsök egymástól, de főként előljáró parancsnokságuktól térben túl távol estek, ami az irányítást, tiszti ellenőrzést, oktatást, stb. igen nehézkesé tette még a gépkocsi dacára is.

6./ A városok területén - igen kevés kivétellel - a gépkocsi forgalmát is csak gyalog, vagy legjobb esetben kerékpáron közlekedő rendőrök ellenőrizték, mert nem lett volna gazdaságos ide is külön gépkocsikat rendszeresíteni. Ez természetesen a szolgálat hátrányára ment. Ugyanekkor a csendőr közlekedési őrsök gépkocsijai a város területén "üres járatban" futottak át.

7./ Tudott dolog, hogy a közuti közlekedés szempontjából egy egységet alkotó utcsomóponton és az abba több irányból sugárszerűen betorkoló utakon lefolyó forgalom időben, nagyságban és térben bizonyos szabályosságot mutat. Ez lehetővé teszi az ellenőrzéshez rendelkezésre álló erőnek ugyancsak térben, nagyságban és időben való tervszerű kihasználását. Feltétel azonban, hogy az erő egy irányítás alatt, egy kézben legyen. A volt két működési terület eskétféle közlekedési alakulat esetében ezen feltétel hiányzott s így egyrészt nem érvényesülhetett tökéletesen a tervszerű ellenőrzés, másrészt a rendőrségi erők és a csendőrségi erők megosztva - egyszer kevésnek bizonyultak az egységterület bizonyos részén, mákor pedig tétlenségre voltak kárhozthatva.

A fenti helyzet abból a tényből fakadt, hogy külön volt városi, azaz rendőrségi s külön volt vármegegyei, azaz csendőrségi működési terület. Ha nem vesszük tekintetbe a közigazgatási határokat, hanem tisztán csak a szakszemponthoz tartjuk mérvadónak, akkor önként adódik, hogy egy-egy utcsomóponton és az abba torkoló utakon csak e g y közbiztonsági szerv közlekedésrendészeti alakulatával oldjuk meg a feladatokat. Ez esetben sokkal kedvezőbb alakul a helyzet, azaz

1./ Az erők gazdaságosabb és tervszerűbb kihasználásának lehetősége folytán több utvonalat vonhatunk szakszerűellenőrzés alá.

2./ Elmaradnak az "üres járatok", azaz a gépkocsizó járőrök a városok területét is portyázzák.

3./ Kevesebb parancsnokság, iroda, személyzet, stb. kell ugyanolyan nagy létszám mellett.

4./ A közlekedési őrs állomáshelye egy utcsomópontba, azaz központián jelölhető ki. Rövid időtartamu szolgálatok vezényelhetők, tehát a járőr még a szolgálat vége felé sincs kimerülve, pontosan végzi szolgálatát.

5./ Lehetővé válik az erő tervszerű bevetése oda és akkor, ahol és amikor éppen szükség van rá.

A közúti közlekedés rendje tehát tökéletesebb lesz, ha a g y közbiztonsági szerv tartja fenn azt.

A vasúti közlekedés rendjének fenntartásánál a közbiztonsági szervre nem annyira a vasúti járművek közlekedési rendjének ellenőrzése hárul, hanem inkább a vasúti járműveken utazó közönség között kell a rendet fenntartani egyrészt a beszállás előtt, másrészt az utazás alatt. A vasúti forgalom nagymérvű emelkedése folytán mindinkább jelentkezik a szükségesség annak, hogy rendészeti szempontból ellenőrzés alá kerüljön a vasúti személyzet munkája is különösen a nagyobb pályaudvarokon, ahol a forgalom és onnan kifolyóan a szolgálatot teljesítők száma nagy.

A múltban a rendőrségnek csak az igen nagy pályaudvarokon volt kisebb-nagyobb létszámú legénységgel állandó őrszobája. A többi városi vasutállomásokon csak rendőr őrszemek tartották fenn a rendet. Nagyobb pályaudvarokon ad hoc kivényelt detektívek végeztek még figyelő szolgálatot. A csendőrségi területen levő vasutállomásokat és vasutvonalakat a területileg illetékes csendőrök járőröi portyázták. Ugyancsak a csendőrök feladata volt, hogy a területükön átfutó vonatok ellenőrzésére időnként járőrt vezényeljenek. Az utólsó években a csendőrség szervezett egy vasúti szárnyparancsnokságot is mindössze 7 - 8 őrszel. Ennek az alakulatnak azonban elsősorban bűnügyi és államrendészeti, nem pedig közlekedésrendészeti feladata volt. Speciális vasúti rendőrség egyáltalán nem, vasúti csendőrség pedig csak csírájában volt.

Fentiekből kifolyólag

1./ A közepes és ennél nagyobb vasutállomásokon mutatkozó speciális feladatok megoldására nem volt a szolgálatra speciálisan kiképzett rendőr legénység, ami a végzett munka minőségének rovására ment.

2./ A vasúti személyzet munkája és magatartása nem volt rendészeti szempontból ellenőrizve, holott erre szükség van.

3./ A mozgó vonatokon az utazó közönség és a vasúti személyzet ellenőrzésére nem volt speciálisan kiképzett csendőr legénység, a munka nem is volt tökéletes.

4./ A mozgó vonatok ellenőrzésénél rendszertelenség uralkodott. Létszám, távolság, stb. okok miatt azt, hogy az egyes őrsök mikor vezényeljenek vonatellenőrző járőrt, központilag nem lehetett szabályozni, így az őrsök szinte ötletszerűen küldték ki azokat. Rendesen éppen akkor nem volt járőr a vonaton amikor szükség lett volna rá, máskor meg két őrsőri is vezényeltek.

5./ Csak a vicinális és a személyvonatokra szállhatott fel csendőr ellenőrző járőr, mert a gyors és nemzetközi vonatok nem álltak meg a kis falusi őrsállomásokon.

6./ Az ellenőrzésre felszálló csendőrjárőr puskával, járőrtáskával, tollaskalappal felszerelve alig tudott érdemleges munkát végezni, mert ezzel a felszereléssel már egy kicsit is tömöttebb vonat kocsiain átvergődni sem lehetett, nehogy megfigyelő és rendfenntartó munkát végezni.

7./ A csendőr vasúti őrsök beállításával némileg javult a helyzet, de csekély létszámuk, főleg egyéb irányú munkakörük miatt még nem volt érezhető javító hatásuk e téren.

Ha pontos számadatokkal nem is tudjuk pillanatnyilag kimutatni, de a múlt viszonyainak ismeretéből tudjuk, hogy úgy a rendőrség, mint a csendőrség nagyon sok erőt és nagyon sok időt használt fel a vasúti közlekedés rendjének fenntartása érdekében. Az eredmény még sem volt kielégítő annak dacára, hogy a bevett erő mindkét részről a lehető legnagyobb lelkiismeretességgel dolgozott. A pályaudvarokon szolgálatot teljesítő rendőr őrszemek, detektívek, a mozgó vonatokon dolgozó őrsbeli és vasúti őrsbeli csendőrök száma együtt még a csendőrség és a

rendőrség összlétszámához viszonyítva is - oly nagy s az e szolgálatra fordított idő oly sok volt, hogy e téren tökéletes eredményt kellett volna felmutatni. Hogy ez mégsem mutatkozott, annak okát abban kell keresni, hogy e feladatok megoldására felhasznált erő zöme nem szakképzett egyénekből állt és bevetésük sem történt tervszerűen. Mindkét hiányosság alapvető oka pedig az, hogy a vasuti közlekedés rendjének fenntartására hivatott közbiztonsági közegek nem egy kézben, hanem két közbiztonsági szerv kötelékében voltak. Nem lehet hibáztatni e téren sem a csendőrség, sem a rendőrség vezetőségét, mert bármennyire akarták is kiküszöbölni a fenti hiányosságokat az mindig elakadt. Elakadt a specializálás lehetősége, mert a két testület külön-külön nem tudta gazdaságosan fenntartani a speciális képzéshez szükséges oktatókeretet, iskola stb. - De elakadt az erők tervszerű felhasználásának a lehetősége is, mert az egymásmellé rendeltetés helyzete nem tette azt lehetővé.

E probléma megoldása az e g y közbiztonsági szerv rendszer bevezetésében van. Ha azt megvalósítjuk adva van minden feltétele annak, hogy a testületen belül szervezzünk egy vasuti rendészeti csoportot s ez esetben:

1./ A közepes és ennél nagyobb vasútállomásokon, továbbá az ország összes vasútvonalain futó vonatok ellenőrzése speciálisan kiképzett rendészeti közegekkel hajtható végre, ami a munka növelését feltétlenül emelni fogja.

2./ Az erőnek időben és térben való tervszerű bevetése lehetségossé válik, mert telepítésük és működési területük kijelölésénél nem kell figyelemmel lenni a közigazgatási határokra, hanem a szakszempontra vehetjük irányadókat, azaz a vasuti csomópontba helyezzük a kisebb-nagyobb egységet s az ilyen kifutó vonalakat adjuk működési területül.

3./ Nem csak az utazóközönség,

kerül ellenőrzés alá, hanem a vasuti személyzet is.

4./ Megoldható a szolgálatteljesítés mind egyenruhában, mind ábruhában, a mindenkori szükségnek megfelelően.

5./ Az ily módon tervszerűen felhasznált s e szolgálatra specializált erő létszáma, az e szolgálatra fordított szolgálati órák száma feltétlenül kisebb lesz, mint volt régen s így az erre fordítandó kiadás is kisebb lesz, mint volt akkor, amikor a csendőrség és rendőrség közösen végezte ezt a szolgálatot. Az eredmény pedig - mivel meg van minden feltétel arra - jobb lesz, mint volt.

A harmadik csoportja a közlekedés rendszetén belül megoldandó feladatoknak a vizi közlekedés rendjének fenntartása.

Mivel nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni röviden megállapíthatjuk, hogy nagyban-egészben itt is az volt a helyzet, mint a vasuti közlekedés rendjének fenntartásánál: általában ugyanazokkal a hiányosságokkal, ugyanazon okokból kifolyólag. - Az orvosság is csak az lehet, mint ott. E g y közbiztonsági szerv létesítése esetén tervszerűen kiépíthetjük a vizi utainkon, hajóállomásainkon a vizi közlekedés rendjét biztosító egységeket. Ha csak egy féle működési terület lesz, minden nehézség nélkül bekapcsolhatjuk a feladatok közé a vízrendészet körébe vágó teendőket, ami igen nagy munkamegtakarítást jelent egyéb vonalán.

A közlekedésrendészeti feladatok közé tartozik végül a légi közlekedés rendjének fenntartásával járó munka,

E feladat megoldása 1945 előtt csak a csendőrségre hárult, mert a repülőterek mind csendőrségi területen feküdtek. Ezt a szolgálatot a repülőtéri csendőrségek látták el. Minden repülőtéren egy-egy kisebb-nagyobb létszámú csendőrőrs volt, amelyek a Budapesten felállított egyetlen repülőtéri csendőr szárnyperancsnokság alárendeltségében álltak. Az erre a szolgálatra való

szakképzést rövid átképzéssel, illetve továbbképzéssel oldották meg. Az utánpótlás nem volt rendszeresen megszervezve, hanem a hiányt a gyalogőrök légénységéből ad hoc vezénnyel pótolták. A légénység összlétszáma alig érte el a 200 főt. Az alacsony létszám, az eddigi aránylag lassu ütemű fejlődés, továbbá a rendészeti ág fiatal volta miatt az utólsó időkig nem alakult ki állandó rendszer sem fejlesztése, sem utánpótlása, de még hovatartozandósága körül sem. Ugyanezen okok miatt nem is mutatkozott különösebb előnye annak, hogy a közlekedésrendészetnek ez az ága csak egy közbiztonsági szerv, a csendőrség kezében volt, ha csak azt a negatívumot nem vesszük előnynek, hogy nem mutatkoztak azok a hibák, amik általában a megosztottságból kifolyóan minden esetben előjöttek. Minden jel arra mutat, hogy a légi forgalom s így a repülőterek száma is erősen emelkedni fog a jövőben. Akkor pedig, ha ez a rendészeti ág egy kézben marad s pláne ha szervezen bekapcsolódik a közlekedésrendészetbe, meg fog oldódni a rendszeres utánpótlás és a tervszerű fejlesztés kérdése is.

Befejezve a közlekedésrendészeti egyes ágazatainak bírálatát meg kell még jegyezni, hogy az eddig kimutatott és bebizonyított hiányosságok és hibák egyenként véve talán kicsinek és jelentéktelennek látszanak s egyenként talán nem is szükségszerűsítenek az egy közbiztonsági szerv rendszerre melletti való állásfoglalást. De összességükben már súlyosan esznek latba, mert éppen ennek a sok apró és kicsinek látszó hibának a gyökeres kiküszöbölésével jutunk el a szolgáltat teljesítés tökéletes megoldásához.

Most vegyük még vizsgálat alá az 1945 előtti idő közlekedésrendészeti, mint egészet. Ezzel kapcsolatban a következőket állapíthatjuk meg:

1./ Mind a csendőrségnél, mind

a rendőrségnél aránylag igen kevés volt a közlekedésrendészeti szakember mind a vezetők, mind a végrehajtó közegek között. -- Okai: egyik testületnél sem volt intézményesen megszervezve a közlekedésrendészeti tiszti kiképzés. A közlekedési alakulatokhoz áthelyezett általános képzettségű tiszti önszorgalmára bízták, hogy tökéletesítse magát a szakmában úgy ahogy tudja. Nem volt sokkal jobb a helyzet a légénységénél sem. Rövid átképző tanfolyamokkal oldották meg ezt a kérdést s így csak hosszú idő után, a gyakorlat által nyertek az emberek e téren szaktudást.

2./ A közlekedésrendészet szervezete országos viszonylatban az alábbi képet mutatta. Nagyobb városokban -- a helyi rendőrkapitányságoknak alárendelt -- kis közuti, vasuti, vízi uti közlekedési rendőr egységek. -- A közvetlen tiszti előljáró parancsnokuktól térben igen távoleső közuti, vasuti, vízi uti és repülőtéri csendőrségek.

Teljesen hiányzik a középső vezetési szerv.

Budapesten a felső vezetés.

Ez a rendszer a centralizálás és az izoláltság minden hibáját magában hordja.

3./ A testületek felső vezetése általában nem kezelte a közlekedésrendészetet olyan ügybuzgalommal, mint az fontosságánál fogva rászolgált volna, mert itt is ott is aránylag kicsi a létszáma s így nem tud súlyt nyerni. Nem tud kialakulni egy egyenes vonalú átfogó program sem a továbbfejlesztésére, sem a szak kiképzésre annak dacára, hogy minden fajta, de különösen a közuti és a légi forgalom várható nagymérvű fejlődése miatt ez a rendészet mind több és több és mind nagyobb és nagyobb feladat megoldása előtt áll. Mindkét testületnél csak toldozás-foldozás folyik s még odáig sem jutnak el, hogy az összes közlekedésrendészeti ágazatokat egy egészbe, a közlekedésrendészet egységébe szorosabban összefogják.

Fentiekért azonban nem lehet hibáztatni egyik testületi vezetőségét.

sem. Nem a hibák és hiányosságok fel nem ismerésén, nem a jóakarát vagy tökéletesíteni akarás hiányán mulott e kérdések meg nem oldása, hanem az adott helyzetben, amin viszont akkor nem lehetett változtatni. Ha újra két közbiztonsági szerv között osztjuk meg a közlekedésrendészeti feladatokat, a jövőben sem lesz jobb a helyzet. Nem lesz jobb, mert nem lehet jobb. A megosztott erő megosztott marad akár hogy forgatom is. Nélkülözi mindig azt az előnyt és adottságot ami a nagyobb tömeg meglétéből önként, magától jelentkezik. Mert a közlekedésrendészetre szánt összefogott erő minden nehézség nélkül módot ad a fent vázolt hibák és hiányosságok kiküszöbölésére s általa megteremtődik az előfeltétele annak, hogy

a./ intézményesen és annyi közlekedésrendészeti szakembert képezzünk ki, amennyi e szolgálat vezetéséhez, irányításához és végrehajtásához kell. Ezzel biztosítjuk a nívós munkát a végrehajtásban és a széles látókört a vezetésben.

b./ Megszüntethetjük egyik oldalon a kis egységek térben való izoláltságát, másik oldalon a vezetés túlzott centralizáltságát,

mert a közepes nagyságu részterületek központjaiba reálisan beiktathatjuk a középső vezetés szerveit is, ami a múltban hiányzott. Ezek szervezésén összefoghatják ezen területeken települt valamennyi közrendészeti alakulatot tekintet nélkül arra, hogy az városi, vagy vármegyei közigazgatási területen állomásozik. Munkájukat összehangolják, vezetik, irányítják és ellenőrzik őket.

c./ A szigorúan elhatárolt egészbe, a "közlekedésrendészet"-be - mint a közbiztonsági szerv egyik fegyvernemébe - összefogott négy közlekedésrendészeti ágazat együtt, egyrészt tömegénél, másrészt szervezetségénél fogva fontosságához mért súlyt nyer a testületen belül. Ezzel biztosítjuk e rendészet tervszerű továbbfejlesztését, de ezen túl a közlekedés rendjének a szakszerű tökéletesítését is.

Fenti vizsgálódásunk eredményeként leszögezhetjük, hogy tökéletes munkát csak akkor várhatunk a jövőben e téren, ha a közlekedésrendészet körébe vágó feladatok megoldását az egész ország területén csak e g y közbiztonsági szervre bizzuk.

Határrendészet.

A határrendészet feladatai a következők:

- 1./ A hazai határállomásain a ki- és belépő személyek és járművek uti okmányait ellenőrizni.
- 2./ Ugyanezen helyeken a tartózkodást és magatartást szabályozó törvények és rendeletek betartását ellenőrizni.
- 3./ A jogtalan határátlépés és árucsempészes megakadályozásában a határőrséggel és a pénzügyőr-séggel együttműködni.

Az 1 - 3 pont alatti esetekben az odavonatkozó törvények és rendeletek ellen vétőkkel szemben eljárni. Ezen területen elkövetett nagyobb büncselekmények esetén az illetékes büntügyi és államrendészeti szervek bekapcsolódását kéri.

A határrendészeti szolgálatot a múltban a rendőrség kötelékébe tartozó határrendőrség látta el. E rendészetnél tehát nem volt megosztott munkakör, mert akár városi, akár vármegyei közigazgatási területen feküdt a határátlépő állomás egyaránt rendőrségi határrendészeti szerv volt ott illetékes. E feladatkörnek ily módon való megoldása helyes volt. Az aránylag amugy sem nagy létszámú erőt helytelen lett volna még két részre tagolni. Így biztosítva volt az egységes vezetés, a szakkiképzés lehetőség, s az egész rendészet tervszerű fejlesztése és korszerű nívóntartása.

A jövőre nézve meg kell jegyez-nünk, hogy az új határrendészeti szol-gálat és a határrendészeti szervek

felépítését befolyásoló tényezők ma még legkevésbé ismeretesek. A jövő Magyarország határrendészeti viszonyait éppen annyira nem lehet pillanatnyilag előrelátni, mint a jövő határait. A dunai konföderáció gondolata, amely már éppen száz éve él a dunavölgyi népek egyes politikusaiban, úgy látszik elemi erővel tör a megvalósulás felé. Egy ilyen dunai konföderáció tagjaként élő Magyarország geográfiai helyzeténél fogva centrumában fekszik a képzelt állam-összettség területének. Határainak, illetőleg a határain átmenő személy és jármű forgalomnak a kötöttsége, vagy kevésbé kötöttsége, ezen forgalom ellenőrzésének a mérve a megkötendő államszövetségi szerződések idevonatkozó pontjaitól függ majd. Akkor dől el tehát csak, hogy ezen a téren lesz-e s ha lesz, milyen feladata lesz a határrendészeti szervnek. Szükséges-e nagyobb apparátust kiépíteni, vagy csak egész kis erő al-

kalmazásával is elérhetjük a kitűzött célt. Azt azonban a múlt tapasztalatai alapján már most leszögezhetjük, hogy bármekkora létszámot igényel is az új határrendészeti szolgálatunk, ezt az erőt a jövőben is csak egy közbiztonsági szerv kötelekében kell megszervezni, illetve csak egy közbiztonsági szerv létesítése esetén ezen belül, mint külön határrendészetet kell beállítani.

Nem tartom szükségesnek, hogy ennek további indoklására még több szót feccséljek. - 1945 előtt a határrendészet csak egy közbiztonsági szerv, a rendőrség kezében volt. Ez a tény - ismerve az akkori idők hatásköri illetékességeikért folyó küzdelmeit - magában is elég bizonyíték arra, hogy ezen szolgálat vezetése, irányítása és végrehajtása, csak ilyen formában történhetik eredményesen s ezen szolgálat ellátásával járó költségek csak így szoríthatók le a legalacsonyabbra.

Közrendészeti szolgálat.

A balrendészeti szolgálat harmadik s egyben legtöbb személyt foglalkoztató része a közrendészeti szolgálat.

A közrendészeti szolgálat körébe eső feladatokat a következőkben körvonalazzuk:

- 1./ Az ország területén a közrendet fenntartani. Ezen belül mindazon törvények és rendeletek betartását ellenőrizni, amelyek
 - a./ a közforgalmu területeken, utcákon, utakon, tereken, piacokon és vásártereken a tartozkodás, ténykedés, árusítás, stb. rendjét szabályozzák,
 - b./ a nyilvános és a közönségnek nyitvaálló helyeken való tartozkodás, ténykedés, magatartás miéntjét, valamint ezen helyek és helyiségek nyitvatartásának idejét, módját, stb. írják elő,
 - c./ a nyilvános gyűlések tartását, az azokon, agy minden olyan

helyen, ahol nagyobb tömegek gyűlnek össze, az összegyűlteket magatartását szabályozzák,

- d./ Amelyek az idegeneknek az ország területén való tartózkodásának, ténykedésének, jelentkezésének idejét, módját stb. írják elő, valamint
- e./ az élet és vagyonbiztonság általános fenntartását és
- f./ az erdő- mező- és éjjeli őrkök szolgálatának ellátását szabályozzák.
- 2./ Az ország azon közlekedési vonalain és helyein, amelyek nem esnek a közlekedésrendészeti szervek ellenőrzése alá, a közlekedés rendjét szabályozó törvények és rendeletek betartását ellenőrizni.
- 3./ Mindazon törvények és rendeletek betartását ellenőrizni, amelyek
 - a./ a vadászatot, a halászatot és azok útását szabályozzák,
 - b./ az erdő- mező- és éjjeli őrkök szolgálatának ellátását szabályozzák,

- c./ a közegészség, az állategészség, a köztisztaság, a növény és állatvédelem fenntartását célozzák,
- d./ az árvíz és tűz elleni védekezést szolgálják,
- e./ a munkaadók és munkavállalók egymáshoz való viszonyát, stb. rendezik.

Általában továbbá mindazon törvények és rendeletek betartásának ellenőrzése tartozik még a közrendészeti szolgálat feladatkörébe, amelyeket tárgyuk hasonlóságánál fogva a jövőben oda utalnak.

4./ Az 1 - 3 pont alatt felsorolt esetekben észlelt büntetendő cselekmények tetteseit, illetőleg elkövetőit az illetékes igazságügyi szervekhez feljelenteni.

5./ A törvényekkel, vagy a törvényes rendelkezésekkel szemben erőszakosan fellépő, vagy ellenszegülő egyéneket, vagy tömegeket a törvények, illetőleg a törvényes rendelkezések betartására kényszeríteni. /:karhatalmi szolgálat:/

E feladatokat szemlélve azt látjuk, hogy az elvégzendő munka sok, de a munka zöme nem más, mint a különféle módon, helyen, alkalommal, céllal és formában elkövetett kihágásoknak az észlelése és feljelentése. Ez alapjában véve elég egyszerű munka, mert az ilyen, vagy olyan fajta kihágás felismeréséhez és feljelentéséhez alig kell más ismeret, mint magának a törvénynek, vagy rendeletnek és az eljárási szabályoknak a tudása.

Megállapíthatjuk, mint jellemzőt, hogy a kihágások lokális jellegűek. Azaz, amíg a nagyobb büncselekmények egyes fázisai - az előkészítése, az elkövetése, stb. - rendszeren több városban, vagy községben osztoznak el, addig a kihágási esetek - éppen egyszerűségüknél fogva - egy helyen, mondhatnám egy ponton játszódnak le annál is inkább, mert legtöbbjük mulasztásból s nem tevéletességből származik. Tehát amíg a nagyobb büncselekményeknél kimutathatóan összefüggés van a város és az azt környező falvak bűnözése között, addig itt ez az összefüggés

nem áll fenn. Minden helynek, minden városnak, községnek, településnek, sőt nyugodtan állíthatjuk, minden utcának is teljesen független e téren a helyzete a másik város, falu, sőt a másik utca helyzetétől.

A karhatalmi feladatok azok, amelyek eltérnek az eddig tárgyalt közrendészeti feladatok természetétől. Ezeknél ugyanis nem csak észlelésről és feljelentésről van szó, hanem erőszakos magatartásnak a lefékezéséről, esetleg leküzdéséről. Az erőszakos fellépés, vagy ellenszegülés jelentkezhet egyes egyén részéről, de számolni kell összeverődött, vagy ezen célra megszervezett tömegek ilyen magatartásával is. Tapasztalat szerint egyes egyének, vagy kisebb tömegek erőszakos ellenszegülése mind falun, mind városban - nagyobb tömegek erőszakos fellépése azonban inkább csak városban és ipartelepeken fordul elő. Az előbbiek száma gyakoribb s előfordulásuk ideje alig látható előre. Nagy tömegmegmozdulások ritkábban adódnak, de ha a felzárkózás csak valamennyire is működik, nem érheti meglepetés a közbiztonsági szervet s van idő a karhatalmi erő készenlétbe helyezésére.

Lássuk ezek után, hogy miként látta el ezt a szolgálatot a városok területén a rendőrség s miként a vármegyék területén a csendőrség.

Minden városnak meg volt a város nagyságához mért kisebb-nagyobb létszámú rendőr őrszemélyzete. Ez az őrszemélyzet az igen kicsi városokban egy, a nagyobb városokban egy nagyobb központi és több kisebb külleti őrszobára volt felosztva. Egy-egy őrszobára beosztott egység működési területül a város egy-egy kerületét, vagy részét utalták ki. A rendőr legénység álló figyellel, vagy ritkábban portyázással végezte szolgálatát. Munkája kizárólag a fent felsorolt közrendészeti feladatok megoldására korlátozódott s csak erre volt kiképezve. A rendőr őrszemélyzet a rendőrség speciális közrendészeti része volt.

A csendőrség nem rëndelkezett ilyen speciális, csak a közrendészeti feladatok megoldására beállított szervvel. Ott még tartotta magát az u.n. univerzális csendőr, aki az őrskörletében egyformán hivatva volt a közrendészeti, közlekedésrendészeti, bűnügyi rendészeti, sőt még az államrendészeti feladatok egy részét is megoldani. - A falvak lakóainak számától és közigazgatási határainak nagyságától függően 2-3-4, sőt 8-10 község együttesen alkotott egy csendőr őrskörletet, melyben 7-9-12 esetleg 15 fő csendőrőrs látta el a többi mellett a közrendészeti szolgálatot is. A közrendészeti feladatok megoldása teljes egészében az őrsökre hárult, a közlekedési- bűnügyi és államrendészeti feladatok komplikáltabb eseteinél azonban a közlekedési őrsök, illetve a csendőrkerületenként felállított nyomozó alosztályok nyújtottak az őrsbelli legénységnek támogatást. A szolgálatot portyázással látták el.

Bírálat:

1./ E szolgálat ellátására mind a rendőrség, mind a csendőrség szakképzett legénységgel rendelkezett. Az őrsbelli csendőrök ugyan nem csak erre a szolgálatra voltak kiképezve mégis, mivel az összes rendészeti szolgálatok közül éppen ez az, amely legkevésbé különleges szaktudást igényel továbbá, mert mind a csendőrségnél, mind a rendőrségnél éppen a közrendészeti szolgálatra való kiképzés igen alapos volt, - tárgyilagosan meg kell állapítani, hogy a közrendészeti szolgálat ellátásához mindkét testület igen jól képzett szakemberekkel rendelkezett.

2./ Ez a legénység képezte mindkét testület zömét, ez volt az, amely legtöbbet érintkezett a lakossággal. - Ha nem is lehet, mint kivételt nem ismerő szabályt kimondani, hogy a városi lakosság közé más közrendészeti közeg kell, mint a falvakba, annyit azonban a tapasztalat alapján mégis meg-

állapíthatunk, hogy van egy típusa a közrendészeti közegnek, amely függetlenül szaktudásától, csupán összegenységénél fogva inkább városi szolgálatra - s van egy másik típusa, amely szintén összegenységénél fogva a falu közrendészeti szolgálatának ellátására való. Nem szabad itt magasabb, vagy alacsonyabb rendűségekre gondolni, hanem csak egy természetadta adottságra, amelynek következtében egyesek csak ebben, vagy abban a környezetben tudják tökéletesen megoldani a reájuk háruló feladatokat, mert ott érzik jól magukat, mert ott kedvvel és odaadással végzik szolgálatukat.

Ha ebből a szempontból bíráljuk az 1945 előtti rendőr őrszemélyzetet és a csendőrőrsök legénységét megállapíthatjuk, hogy bizony sok volt e téren a hiba. Igen sok rendőr inkább az Alföld tanyavilágába létt volna való, viszont igen nagy volt azoknak a csendőröknek a száma, akiket helyesebb lett volna a városok utcáin foglalkoztatni. Ezen a helyzeten azonban nem lehetett segíteni. Aki egyszerűen a csendőrséghez toboroztatta be magát annak alig volt módja rá, hogy városban teljesítsen szolgálatot, az csak falun tölthette el szolgálati idejét; aki pedig a rendőrséghez jelentkezett, az eljegyezte magát egy életre a városi aszfalttal. Sem a csendőrség, sem a rendőrség vezetőségének nem volt meg rá a módja, hogy ezt a szempontot figyelembe vegye a szolgálati helyek betöltésénél.

3./ Még a legalacsonyabb csendőrtiszti parancsnokságok is - igen kevés kivétellel - rendőrségi területen állomásoztak. Ez még nem lett volna nagyobb baj, de sokkal több hátrány származott abból, hogy elég sok u.n. "városi csendőrőrs" volt. Ezeknek a csendőrőrsöknek az őrskörlete a városokkal közvetlen határos falvakból tevődött össze, láktanyájuk és őrsirodájuk azonban a városban volt. A szolgálatba menő, vagy onnan hazatérő járőrök - hasonlóan a már említett közlekedési őrsök járőroihez

rendőrségi területen keresztül jutottak el működési területükbe, ami mindán egyes szolgálatnál legkevesebb 2 - 3 sőt néha több km.-es "üres járatot" jelentett még hozzá nem is gépkocsival, hanem gyalog. Hátrányos volt ez az helyzet az örskörlet lakosságára is, de még sem lehetett és nem is lett volna ezeket a "városi örsöket" megszüntetni már csak azért sem, mert ezek voltak a szárnyparancsnokok között azok a bár kicsi, de mégis azonnal felhasználható egységek, amelyekkel adott esetben közvetlenül intézkedni tudott..

4./ Egy-egy vármegye és annak határain belül fekvő város, vagy városok területén rendszeren egy, esetleg két rendőrkapitányság és egy, esetleg két csendőr szárnyparancsnokság működött. E kétféle legalacsonyabb tiszti parancsnokság minden tekintetben független volt egymástól s így természetesen karhatalmi szempontból is. Külön - csupán karhatalmi szolgálatra felhasználható - tartaléka nem volt sem a szárnyparancsnokságoknak, sem a rendőrkapitányságoknak, kivéve az egész nagy városok rendőrkapitányságait.

A helyi jelentőségű kis karhatalmi feladatok megoldására mind a csendőrségnél, mind a rendőrségnél elegendő volt a szervezettzerű egységek /:örsök, örszobák/:ereje, mert azok létszáma - számolva az ilyen esetekkel - némi többlettel állapítatott meg mindkét testületnél. - A közepes nagyságú karhatalmi feladatok megoldásához szükséges közepes nagyságú karhatalmi egységeket pedig összpontosítással teremtették elő mind a szárnyparancsnokságok, mind a rendőrkapitányságok ugyan csak a létszámtöbblet összevonásával. - A helyi jelentőséget meghaladó nagyobb karhatalmi feladatok megoldására a csendőrségi, illetve a rendőrségi iskolákon kívül mindkét testületnek voltak karhatalmi alakulatai.

Tény tehát, hogy mindkét testület külön - külön oly nagy karha-

talmi erővel rendelkezett, amellyel saját területén elvileg meg tudta oldani valamennyi karhatalmi feladatát. Tény tehát az is, hogy a közrendészeti szempontból egy terület egységnek számítható minden vármegye területén két karhatalmi tartalék is volt, de tény az is, hogy országos viszonylatban is - külön csendőr és külön rendőr karhatalmi alakulatok - túlméretezett volt a karhatalmi erő létszáma. Helytelennek és érthetetlennek tűnik ez a helyzet különösen akkor, ha tudjuk, hogy meg volt a törvényes és jogszerű lehetősége annak, hogy a csendőrségi karhatalmi erő a rendőrségi területen, illetőleg a rendőrségi karhatalmi erő a csendőrségi területen felhasználható legyen. Elméletileg tehát az egyik testület karhatalmi ereje, jobban mondva az a létszámtöbblete, amelyet e célra tartott, felesleges volt.

Ez a megállapítás azonban csak elméletileg állja meg a helyét. Mert meg volt ugyan a törvényes lehetősége a karhatalmi erő kölcsönös felhasználásának s annak igénylése sem ütközött nagyobb nehézségekbe, mégis alig fordult elő, hogy ezzel a lehetőséggel akár az egyik testület, akár a másik élt volna. Nem azért, mintha sokszor nem lett volna szükség rá, hanem azért, mert mindkét helyen idegenkedtek e segítség kérésétől. Ez - az akkori viszonyok mellett - részben érthető is volt.

A karhatalmi feladatok, pláne a közepes és nagyobb karhatalmi feladatok megoldása mindig erősen próbára teszi a karhatalmi erőket parancsnokát. Annyi ismeretlen tényező van minden egyes feladatban, annyi kérdéses pontja van minden egyes karhatalmi fellépésnek, hogy azt nagyobb hiba nélkül csak nagyon ritkán sikerül megoldani. A sikeres megoldásnak elengedhetetlen feltétele, hogy a parancsnok ismerje a neki alárendelt erőt, tisztában legyen annak harcértékével, számolni tudjon alparancsnokainak képességével, vérmérsékletével és megbízhatóságával. Ezen kívül a karhatalmi erőnek - mint mondani szoktuk - feszesen kézben kell lenni le a legkisebb

egységig és annyira egységesen kiképzettnek, hogy az esetleg elszí- getelődött kis egységek parancs nélkül is a zömmel összhangban ténykedjenek. - Ezeket a felté- teleket hogyan is találhattuk volna meg egy csendőr és rendőr egységekből összeállított karha- talmi erőben? - Ezen erő egyik része mindig ismeretlen volt akár a csendőr, akár a rendőr vezető kezében. Más volt a csendőr- és más volt a rendőrtisztek és le- gényiség kiképzése, fegyverhaszná- lati joga, felszerelése, büntető jo- gi helyzete, mások voltak a rang és parancsnoklási viszonyok. Mind- ezekből annyi nehézség és kompli- káció adódott, illetve adódhatott, hogy minden csendőr, vagy rendőr karhatalmi parancsnok már eleve fázott a egyes alakulatoknak még a gondolatától is. Ezen okok elég- gé érthetővé teszik, hogy miért idegenkedtek mindkét helyen a má- sik terület karhatalmi erejének igénylésétől. - Hogy a különféle szolgálati, de elsősorban a karha- talmi feladatok önálló megoldásá- hoz elegendő erő álljon rendelkez- zésére, mindkét terület - ille- tékes helyen - a rendszeresi- tett létszámát, igyekezett feltor- nászni a lehető legmagasabbra s így a területek egyéni érdeke elébe helyeződött a nagy szempont- nak is. Ezen ferde helyzetnek az oka azonban elsősorban nem a tes- tületekben, hanem a két közbizton- sági szerv rendszerben keresendő.

A közrendészeti szolgálaton belül kétségtelenül fennálltak az előbb eszetelt hiányosságok.

De tárgyilagosan azt is meg kell állapítani, hogy ez a rendé- szeti szolgálat az, amelynek helyes, vagy kevésbé helyes ellátását legkevésbé befolyásolja az a tény,

hogy e g y, vagy k é t közbiz- tonsági szervet létesítünk, illet- ve tartunk fenn.

Mint már a közrendészeti fela- datok felsorolásánál és taglalásá- nál rámutattam, a rendészet körébe eső feladatok legfőbb sajátossága, hogy lokális jellegűek. Ebből ki- folyólag a közrendészeti egységek, ha működési területükhöz mértén kellő erőt képviselnek, saját terü- letükön tökéletesen fenn tudják tartani a közrendet függetlenül at- tól, hogy a szomszédos működési te- rületen ki, milyen erővel és milyen tökéletességgel tartja fenn azt. Indiferens számukra, hogy a működési terület városi, vármegyei, vagy akár egyes közigazgatási terület vala- mint az is, hogy a határos működési területekben saját területbeli közrendészeti egység dolgozik-e, vagy másik. Együttműködésre, egymás működési területén való ügyködésre a lehető legritkább esetben van szükség, egymás támogatására is - az egy karhatalmi segélynyújtást kivéve - alig kerül sor.

E rendészet bírálatának mérlegét az alábbiakban állíthatjuk fel:

A közbiztonsági szolgálaton belül a közrendészeti szolgálat általában éppen olyan jól ellát- ható e g y, mint k é t közbiz- tonsági szerv alkalmazásával.

E g y közbiztonsági szerv létesi- tése esetén azonban kiküszöbölhetők azok a hiányosságok is, amelyek a városi csendőrőrsök "üres járatál- ból", - a karhatalmi erő nagyobb létszámából folyó többköltségből származnak és végül inkább mód lesz ez esetben arra, hogy minden közrendészeti közeget a neki meg- felelő szolgálati helyen alkalmaz- zon a vezetés.

Bűnügyi rendészeti szolgálat.

A bűnügyi rendészeti szolgálat feladata az ország területén elkövetett, vagy megkísérelt ügynevezett közönséges bűncselekményeket kinyomozni, tetteiket feljelenteni és az illetékes igazságügyi szervek elé állítani.

Ezt a szolgálatot a városok területén a rendőrség bűnügyi rendészeti alakulatai, a detektív tisztek látták el. Városonként, a városban adódó feladatok nagyságához mért létszámú detektív csoport működött.

A csendőrségnél a bűnügyi rendészeti szolgálatot is, - miként már a közrendészeti szolgálat tárgyalásánál jeleztem - elvileg a csendőrörsök legénysége látta el a többi rendészeti szolgálat mellett. A nagyobb és komplikáltabb bűncselekmények nyomozásához azonban a csendőrkerületenként felállított nyomozó álosztályoktól kaptak az őrsök szakzerű támogatást.

Mielőtt e rendészeti szolgálat mikénti ellátásának bírálatához kezdenénk vessünk egy rövid visszapillantást addig az időig, amikor a csendőrséget és a rendőrséget életre hívták.

60 - 70 évvel ezelőtt egészen mások voltak az életviszonyok, mint napjainkban. A technika, a mai szemmel nézve akkor még gyermekcipőben járt. Különösen a közlekedés - korunk szédületes írámban fejlődő gyermeke - volt még fejletlen és drága. Ez volt talán leginkább az oka annak, hogy minden emberi település, a város és a falvak egyaránt, izoláltan élték a maguk szűk körbe zárt életét. A helyváltoztatás, különösen a gyors helyváltoztatás ebben az időben igen nagy probléma volt és a 8 - 10 - 15 km.-es távolság is "masszinek" számított. Nem lehet tehát csodálkozni azon, hogy annyira külön világban élt a falu és a város, de még az egymástól kissé távolabb fekvő falvak is. Ugy másra, mint

lelkületre élesen elhatárolt volt a városi és a falusi élet. Különböző volt a városi és a falusi ember is. Mindkettőnek más az életformája, az étel- és lakáshelye, a foglalkozása, szórakozása, műveltsége és érdeklődési köre. - Ehhez az életformához igazodott természetesen a bűnözés is.

E kor bűnözésének egyik fő jellemvonása, hogy a bűncselekmények lokális jellegűek.

Ez alatt azt értem, hogy az elkövetett bűncselekmények minden fázisa, tehát a bűncselekmény előkészítése, - a helyszín, - a zsákmány értékesítése, - a tettes tartózkodási helye a bűncselekmény elkövetése előtt - és után stb. - általában ugyanabban a helységben volt, ugyanott játszódott le. A bűnöző sem mozgott egykönnyen, neki is nehézséget okozta fejletlen és drága közlekedés s akarva, nem akarva megmaradt az aránylag szűk körön belül.

A másik jellemzője e korszak bűnözésének, hogy a bűncselekmények elkövetési módja, formája általában primitív.

A bűnözők világa zömmel az egyszerű, tudatlan és műveletlen emberek közül került ki, akik az akkor még egyébként is fejletlen technika, kémia, stb. vívmányait sem ismerik. Ennek a bűnöző típusnak a "munkája" is primitív, kevés benne a fantázia, kevés a technikai felkészültség. Ez a megállapítás különösen a falvak bűnözésének módjára, formájára áll, de a városi bűnözés sem sokkal raffináltabb.

E korban, azaz a csendőrség és rendőrség életre hívásának idejében a bűnözési helyzetet így jellemezhetjük: A városokban folyó bűnözés általában független a vidéken folyó bűnözéstől és a vidék egyes községeiben is lokális jellegű bűncselekmények dominálnak. A bűnözés még szűk körben mozog és e kör által bezárt terület határai szűsesnek a közigazgatási határokkal. Minden egyes város, de azt lehet mondani, minden község is nem csak

közigazgatási, hanem egyben "bűnözési terület egység" is.

Ez volt tehát a helyzet, amikor a csendőrség és a rendőrség működési területét megállapították olyképp, hogy a városi közigazgatási területeket a rendőrségnek, a vármegyei közigazgatási területeket pedig a csendőrségnek utalták ki. Szaknyelven ez azt jelenti, hogy zárt "bűnözési terület egységeket" adtak a rendőrségnek és sok apró, de szintén zárt "bűnözési terület egységeket" adtak a csendőrségnek azzal, hogy ezeken belül megoldják - a többi rendészeti feladat mellett - a bűnügyi rendészeti feladatokat is.

A működési területeknek ilyen formában való felosztása helyes volt. Helyes, mert egy-egy bűnözési terület egységben csak egyféle bűnügyi rendészeti szerv működött.

A rendőrség a neki kiutalt működési területben - számolva a komplikáltabb bűncselekmények lehetőségével - mindjárt kezdetben szétválasztja a közrendészeti és a bűnügyi rendészeti szolgálatot és, ez utóbbi ellátására bűnügyi rendészeti szakembereket, detektíveket állít be.

A csendőrség a maga működési területét, a vidéket, őrszolgálatokra tagozza s ugyancsak szemelött tartja a valóságos helyzetet. Nem szervez külön közrendészeti és külön bűnügyi rendészeti alakulatokat - mert még felesleges volna - hanem az u.n. univerzális csendőrré bízta az őrszolgálaton belül adódó összes rendészeti feladatok megoldását.

Megindul tehát a munka önállóan mindkét működési területen.

Számoltak azonban azzal, hogy ha bár kivételesen is, de mégis lesznek esetek, amikor a bűncselekmény elkövetésének egyes fázisai átnyulnak egyik működési területről a másikra, azért már eleve szabályozták az idegen működési területen való nyomozás

mikéntjét. Nem volt tilos, illetve jogos volt bizonyos körülmények fennforgása esetén idegen működési területen nyomozni, azonban megkötések voltak az ilyen nyomozásnál. Jelentkezési kötelezettség - a helyi szerv egy közegének jelenléte a nyomozásnál - stb.

Akkor, abban az időben, sőt még az után is jó ideig az ilyen esetek száma elenyészően csekély s így az egymás területén való nyomozás is ritkaság számban megy, tehát az ezzel járó megkötöttség sem jelent nagyobb terhet. Ezen ritka esetektől eltekintve mindkét terület bűnügyi rendészete zömmel a saját működési területén, azaz egy-egy zárt "bűnözési terület egységen" belül dolgozik. Ennek pedig igen nagy előnye van.

A nyomozó közegek tökéletes helyi és személyismerettel bírnak, kiépülhet a hézagmentes felderítő hálózat, személy szerint ismerik a szokásos büntetéseket, sőt azok "munkáját", meg van a személyi kapcsolat a hivatali és magán személyekkel. A vezető ismert területben és ismert viszonyok között tudja felhasználni a kezében levő erőt úgy és akkor, ahogyan és amikor az a célnak leginkább megfelel. Mindezek következtében - dacára az egyéb, e tárgykörön kívül eső okoknak - az eredmény általában jónak, sőt igen jónak mondható.

Ez a helyzet elég hosszú ideig, körülbelül az első világháborút követő huszas évek elejéig tart. Erre az időszakra lehet tenni azt az időpontot, amikor mind élesebben kezdenek kibontakozni a új helyzet körvonalai, hogy azután a harmincas évek elején már egy, az elsőtől igen erősen eltérő viszonyokat konstatálhassunk. A megváltozott életkörülmények, a technika fejlődése, de különösen a közlekedési eszközök rohamos tökéletesedése és megolcsóbodása folytán a falu összehasonlíthatatlanul közelebb került a városhoz, mint volt pár évtizeddel azelőtt. Az a viszonylagos izoláltság, amelyben azelőtt minden települési hely élt, ekkor már a múlté, mint ahogy a "távolság" fogalma is

lassan a mult homályába vész. A vasuti közlekedést kiegészítő autóbusz járatok, az autók, a motor-kerékpárok és a kerékpárok ezrei változtatták meg e téren a helyzetet úgy, hogy ma már nem beszélhetünk "messze" levő városról, de nem beszélhetünk "eldugott" faluról sem. Ugy összefonódott a falu és a város élete, hogy alig lehet megkülönböztetni, illetve meghatározni, hogy ki a városi és ki a falusi ember. Mert vajjon falusi, vagy városi embernek számít-e az, aki reggel a vonatra, autóbuszra, stb. ül és a várostól 5 - 10 - 15 km.-re fekvő lakásából a városba levő munkahelyére megy és este, vagy már délután visszatér falusi otthonába? Pedig minden nap több és több lesz az ilyenek száma és minden nap fog a kimondottan falusi, vagy a kimondottan városi ember. Erősen elmosódott a különbség, meg szűnik lassan az az éles határvonal, amit a kétféle ember között még lehetett azelőtt húzni.

Ahogy a távolságot s ezzel a falusi és városi ember közötti különbséget elmosta a modern közlekedés, éppen úgy elhomályosította sok szempontból a közigazgatási határokat is. Ki tudja ma már első ránézésre megmondani, hogy hol végződik a város és hol kezdődik a vele szomszédos falu határa? Ezt ma már csak térkép alapján lehet megállapítani, mert legtöbb esetben sem a két település közötti üres teret nem találjuk, de az építkezés jellegéből sem lehet megállapítani, hogy kívül, vagy belül vagyunk-e már a város közigazgatási határán. De nem csak térben kuszának a városok mind közelebb és közelebb a környező falvakhoz, hanem életformában, lelkületben, gondolkodásmódban, szokásokban, művelődésben, stb.-ben is mind szűkebbre és szűkebbre zárul az a szakadék, amely azelőtt a falu és a város között tátongott. - Amint ez az új életforma megváltoztatta a gazdasági, kulturális, politikai, társadalmi, stb. helyzetet, éppen úgy nem maradt hatás nélkül a bűnözésre sem.

Ma az esetek legtöbbszörében a bűnútja a faluból a városba, de még inkább a városból a falura vezet. Mind kevesebb és kevesebb a lokális jellegű bűncselekmények száma s mind több és több az olyan eset, amikor a bűncselekmény egyes részletei a városban, vagy egy nagyobb vidéki centrumban, egyes részletei pedig attól távol, valamely más helységben játszódnak le. A bűnözőt most már nem kötik a távolságok. Cda megy és ott követi el cselekményét, ahol arra legnagyobb esélye van s ott értékesíti zsákmányát, vagy ott húzódik meg, ahol legkisebb veszéllyel teheti. Céljának legtöbbször a gyors helyváltoztatás felel meg leginkább s mivel ezt ma már minden nagyobb nehézség nélkül meg is teheti, természetesen él is ezzel a lehetőséggel.

A vidékre való bűnözési kirándulás kevésbé veszélyes volta csalogatólag hat a városi bűnözőre: a város gyors és olcsó elérhetősége, a városban való könnyebb eltűnés lehetősége, ugyanott a bűnjel gyorsabb értékesíthetősége, stb. erősen kihát a vidék bűnözésére. A városi tolvaj órákon belül biztonságba helyezheti zsákmányát a 10 - 15 km.-re lakó vidéki bűntársánál s a vidéki betörő orgazdáját ma már majdnem minden esetben a városban, vagy egy-egy vidéki centrumban találjuk meg.

Tehát megváltozott a bűnözés jellege.

Bűnügyi szempontból nézve centrumok keletkeztek, ahol legtöbb a bűnözési esetek száma. A városok és a nagyobb községek, a vidék ipari és kereskedelmi központjai. Ezekhez kapcsolódik körben, mint a mágneses maghoz a mágneses tér az őket körülvevő vidék. Ezeken a körökön belül szövődnek a bűnözés szálai csak úgy, mint az ipari és kereskedelmi összeköttetések függetlenül attól, hogy ezt a kört átszeli-e a közigazgatási határ, vagy sem. Nincs tehát többé külön városi és külön falusi "bűnözési terület egység" mint volt régen, hanem a közigazgatási határoktól független kisebb-nagyobb rádiusu körök vannak - természetesen

nem szabályos körök - melyeknek központja egy város, vagy egy nagyobb vidéki település. Egy-egy ilyen kör képez egy "bűnözési területet". Területük nagysága a centrum nagyságától és a belefutó közlekedési vonalak sokaságától függ. Az a centrum ahova sok közlekedési vonalfut össze, széles területre, nagy rádiusu körre gyakorol vonzó hatást. Országos viszonylatban ez azt jelenti, hogy ma kevesebb, de egyenként nagyobb területet magában foglaló bűnözési terület egység keletkezett, mint volt régen. A leglényegesebb különbség a mai és a régi bűnözési terület egységek között azonban az, hogy - szemben a múlttal - a mai bűnözési terület egységek határa már nem esik egybe a közigazgatási területek határával. A községek megszűntek mint önálló bűnözési terület egységek. Külteületté váltak e szempontból egy városnak, vagy egy vidéki centrumnak.

Az ország területe - bűnügyi rendészeti szempontból - annyi körből, azaz bűnözési terület egységből áll, ahány centrum, azaz város, vagy nagyobb vidéki központ van.

De megváltozott a bűnselekmények elkövetésének a módja és a formája is.

A bűnöző a modern világnak nem csak a modern közlekedési lehetőségeit hasznosítja a maga javára, hanem a technika, a kémia és a többi tudományág összes vívmányait is céljai szolgálatába állítja. A legkitűnőbb szerszámokkal felszerelve "dolgoznak" ma már az alvilág emberei nem csak a világvárosokban, hanem legtöbbször a falvakban is. A közkezen forgó detektív regényekből, a színes rendőri riportokból ma már a kis tolvajok is megtanulták a nyomok elűntetésének technikáját és egy "valamire való" vásári csaló legalább annyira tisztában van a perrendtartás nyomozó részével, mint egy harmadrendű ügyvéd. Emelkedő tendenciát mutat az u. n. intellektuális bűnselekmények száma, tehát mind több és több művelt egyén

sodródik a bűnözők világafelé. Ma már se szeri se száma a raffináltabbnál raffináltabb módon elkövetett bűnselekményeknek de nem csak a centrumokban, hanem a vonzási terület perifériáin is. Erősen elmosódott a különbség e téren is a város és a falu bűnözése között.

Lássuk ezek után, miként oldották meg az 1945-ös év előtti időszakban a bűnselekmények üldözésének kérdését.

Bármennyire hihetetlenül hangzik, de mégis úgy van, hogy dacára annak a fentvázolt és kétségkívül igen lényeges különbségnek, ami az utolsó két évtized és az azt megelőző idők bűnözése között fennáll, a bűnügyi rendészeti szervek alkalmazása, a bűnselekmények üldözésének módja és formája majdnem teljesen ugyanaz maradt, mint volt 60 - 70 évvel azelőtt. Ez utóbbi korszak vezetősége és szervezője vagy nem ismeri fel a megváltozott helyzetet, vagy különböző okok miatt nem mer, vagy nem tud hozzányulni ehhez a kérdéshez. Tény azonban, hogy minden marad a régiben.

A működési területek határa továbbra is kinosan követi a közigazgatási határokat e így a városokban a detektívek, a falvakban a csendőr-őrök járőrei nyomoznak. A csendőrség próbál javítani valamit a helyzeten a nyomozó alosztályok felállításával, de az is csak félmegoldást hoz. Ezen görcsösen megmerevedett állapot következtében az alábbi helyzet áll elő:

A megváltozott életviszonyok folytán újonnan kialakult olyan bűnözési terület-egységekben, amelyeknek központja egy város, vonzási területe pedig az azt körülvevő falvak, városi detektívek és 5 - 6 csendőr-őr járőrei dolgoznak egymástól függetlenül. Az olyanokban pedig, amely egy-egy vidéki centrum körül alakul ki 8 - 10 csendőr-őr végzi a bűnügyi rendészeti munkát, mindegyik a maga szakálára.

Az első lényeges hiba, amely még a laikusnak is feltűnik, hogy az egyes bűnözési terület egységeken belül hiányzik az egyúton vezetőn.

Ennek pedig az a következménye, hogy nincs aki tiszta és teljes képet alkosson magának e területek bűnözésének módjáról, formájáról, aki lemérje a bűnözés fokát, súlyát, irányait, aki meglássa az okokat és összefüggéseket, egy szóval - nincs aki kiértékelje e területek bűnözési helyzetét. E bűnözési terület egységek részterületein működő kicsi alakulatok vezetői a teljes képből csak annak mozaik darabjait látják s legtöbbször tudatosan nem is tudja, hogy ő tulajdonképpen a hivatalosan kijelölt működési területénél sokszorosan nagyobb területben kénytelen vezetni. Ugyanis ezen kis egységek mindegyikének, azaz a városi detektívcsoporthoz és a csendőrsőkhöz van egy hivatalosan megállapított örskörlete s van egy, az előbbinél jóval nagyobb valószínűségű működési területe, amelyben a bűncselekmények zöme lejátszódik. A vezetők csak a hivatalos működési területet, a kisebb részt ismerik, csak annak a viszonyaival vannak tisztában, a többi, a nagyobb rész olyan, mint a gazdának a szomszéd gazda földje, csak éppen bejti hogy milyen. Ha az alparancsnokok zöme nem is tudja, nem is látja ilyen világosan ezt a ferde helyzetet, de érzi és tapasztalja azt a kellemetlen situációt, hogy nap mint nap egy neki ismeretlen, vagy csak alig alig ismert idegen területbe kell alárendeltjeit küldeni a nyomozások során, egy olyan területbe és olyan viszonyok közé, amelyekre vonatkozóan nem tud nekik olyan irányítást adni, mint szeretne. Ilyen ismeretlen területben helyesen vezetni, nyomozást irányítani nem is lehet. Itt az eredmény csak a szerencsétől és a szomszéd jóakaratu, vagy kevésbé jóakaratu támogatásától függ. Pedig ilyen viszonyok között vezetettek az összes, de különösen a városokkal szomszédos csendőrsők parancsnokai és a detektív csoportvezetők.

Nincs egységes vezetés - azért nem tud kiépülni a valószínűleg bűnözési terület egységen belül a

tervszerű, hézagmentes és maradéknélkül kihagznélható felderítő és besugó hálózat. Minden kicsi alakulat - ha szorgalmasan is - de csak magának dolgozik e téren. Következmény: a szomszéd területre kerülő járőr nem ismervén az itt beszervezett egyéneket, nem tudja igénybevenni a segítségüket illetve csak a helyi szerv közbeiktatásával. Az ilyen közvetett segítség azonban csak félérték, vagy még annyi sem. Ugyanez a helyzet a nyilvántartással is.

A nyomozás munkájához legalább olyan segítség egy zárt bűnözési terület egységen belüli és pontosan vezetett helyi nyilvántartás, mint az Országos Bűnügyi Nyilvántartás. Mind a vezetőnek, mind a nyomozóknak igen hasznos, sok munkát megtakarító segédesszköze. De az ugy elaprózott s oly kis területre vonatkozóan vezetett nyilvántartások, mint amilyenek a múltban voltak, már csak munkát, de hasznot nem adtak.

Nincs ölszerű és gazdaságos erőkiháználás sem egységes vezetés nélkül.

A bűnözés sajátossága, hogy van idő, amikor alig érkezik feljelentés, máskor meg egymás kezébe adják a kilicsét a sértettek. Van idő, amikor a terület északi részében minden csendes, keleten és délen pedig módfelett zajlanak az események. Így volt azután, hogy az egyik örskörlet parancsnokának főt a feje, mert már nem volt felhasználható járőre, a másik pedig csak azért küldi szolgálatba embereit, hogy ne legyenek otthon. A detektívcsoporthoz vezetője fektetni kénytelen a sürgős és nehéz ügyeket, mert nincs embere hozzá, a szomszéd csendőrsőn meg apró kihágásokkal bibelődik a kiváló képességű nyomozó csendőr. - Egy hét, vagy pár nap múlva talán éppen ellenkező lesz a helyzet, tehát nem lehet ma itt leszállítani, ott meg felemelni a létzámot s így egyensúlyba hozni a dolgokat. - Egy kézben, egy irányítás mellett viszont még kevesebb erő is elég és mindig van rendelkezésre álló tartalék és mindig lehet foglalkoztatni is a beosztottakat.

Az egységes vezetés hiányából tehát sok hátrány származik.

De nem kevesebb a végrehajtás körül sem.

Az a tény, hogy ma már a lokális jellegű bűncselekmények számítanak ritkaságnak és a szerteágazók a mindennaposak, azt vonta maga után, hogy az egyes kis alakulatok járőrei ha követték a bűnözők útját, nem csak a hivatalosan kijelölt őrskörletben, hanem az újonnan keletkezett bűnözési terület egységben csatangoltak ide-oda. Ennek az ide-oda csatangolásnak meg volt a lehetősége, mert jogos másnak a hivatalos működési területén is nyomozni. Azonban a detektív, vagy a csendőrijárőr alig kezdi meg munkáját, alig fog hozzá az adatgyűjtéshez, legtöbb esetben már is őrskörletén kívül, idegen őrskörletben, vagy rendőrségi területen áll. Itt jelentkezni kell az őrspranokságon, a rendőrkapitányságon, kérni kell egy kíséretet. A jelentkezéssel járó idővesztés a nyomozó járőr részéről, a kíséretül kirendelt közeggel elvesztett erő a helybéli szerv részéről csak a kisebb hátrányt jelentette. A legnagyobb hátrány abban mutatkozott, hogy a járőrök nekik "idegen" területben dolgoztak. Hiányzott a hely- és személyismeret, a saját besúgó hálózat, a saját nyilvántartási adatok, a hivatali és magán személyek körében kiépített kapcsolatok, stb. Ezek egyenként és együttvéve rengeteg nehézséget és munkatöbbletet okoztak mindkét terület nyomozó közegnek. Ez a helyzet már a munka tökéletességének és méginkább a gyors elvégzésének rovására ment. Ennek az állapotnak a bűnözők világa látta hasznát. A bűnöző vigan és minden gátlás nélkül mozgott, a bűn hivatalos üldözője elé pedig a mesterségesen kiépített akadályok egész serege tornyosult.

Mindezen hátrányok oka abban keresendő, hogy a szervezéssel nem követték az új életformát, hogy nem vették tudomásul a bűnözési területegységek határainak eltolódását és a működési területeket meghagyták a régi keretek között.

De nem reagált, azaz csak alig reagált a vezetés arra az új jelenségre sem, hogy a bűncselekmények elkövetése mind raffináltabb lett és kiderítésük ma már tökéletes nyomozói szaktudást igényel.

A nyomozás az idők folyamán, - éppen mert a szükség úgy hozta magával - komoly tudománnyá fejlődött. Komoly tudománnyá kellett fejlődnie, mert a bűnözők zöme is komoly tudományos felkészültséggel követi el cselekményeit. A kemény kalapos, angol pipás detektív ideje, aki szimatja után megy és mindig "biztosra" megy /:persze csak a regegyekben:/ éppen úgy lejárt, mint a nagy tenyerű csendőré is, aki hegyesre pedert bajszával ráíjesztett a cigányra és az előadta a lopott tyukot.

A nyomozástól, illetve a bűnügyi rendészettől azt várjuk, hogy az megdönthetetlen, perrendszerű bizonyítékokat produkáljon a gyanúsított ellen, még pedig a lehető legrovidebb idő alatt. A megfélemlítéssel, vagy pláne erőszakkal kicsikart beismerő vallomás egy szabad jogállamban, a független és tárgyilagos bíróság előtt ma már nem perrendszerű bizonyíték, tehát mit sem ér. Az ilyen vallomást a főtárgyaláson úgy is visszavonják és vagy felmentés lesz az ügy vége, de legjobb esetben olnapolják a tárgyalást és új nyomozást rendelnek el.

Nem egyszer fordult elő, hogy egyes nyomozások, amelyek 300 - 400 pengős kárt okozó bűncselekmény kiderítésére folytak hihetetlen hosszú ideig tartottak. Ennek következtében a nyomozás során felmerült költségek /:a nyomozó közegek fizetése, különdíjja, közlekedési költségek, tanuk napidíjja, stb.:/ oly sok pénzt emésztettek fel, hogy mire ítéletre került a sor a kárérték többszöröse ment veszendőbe. Az ilyen nyomozások nem mondhatók eredményesnek még akkor sem, ha mégül mégis sikerült a tettést bíróság elé állítani és ott elnyerte büntetését.

Nem azt mondom én ezzel, hogy minden egyes esethnél a kárérték és a bűncselekmény kiderítésével járó költségek viszonya dönti el a nyomozás eredményes, vagy eredménytelen

voltát. - Nem. - Azt tudjuk jól mindnyájan, hogy az igazságszolgáltatást nem lehet üzleti alapra helyezni. De viszont nem fér kétség ahhoz sem, hogy a közönségnek, az államnak mégis csak az az eminens érdeke, hogy a köz érdekeit szolgáló, közpénzen fenntartott szervek ne fecséreljék feleslegesen az adófilléreket. - A mi esetünkben ez azt jelenti, hogy nem mindegy az, ha egy nyomozó közeg két nap alatt old meg egy feladatot, vagy öt nap alatt s akkor is csak úgy, hogy egy másiknak még három napja rá megy mire végre tető alá hozza az elrontott munkát. Ha az utóbbi évek nyomozó munkáját szemléljük, meg kell állapítanunk, hogy bizony ez az utóbbi eset igen igen gyakori volt s az általános helyzet sem volt sokkal jobb. A tökéletes munkához pedig nagyon nagyon messze állottunk. - Miért?

A hiba okát elsősorban a szervezés helytelenségében - erre már fent rámutattam - másodsorban abban kell keresni, hogy nyomozó közegünk zömének nem volt megfelelő szaktudása.

A bűnügyi rendészet annak a követelménynek, hogy tökéletes és gyors /:azaz gazdaságos:/ munkát végezzen, csak akkor tud megfelelni, ha szervezetét korszerűen építjük ki és e kereteken belül nemcsak hogy szakemberek, hanem specialisták végzik a részletmunkát. Közbiztonági, illetve nyomozó névelven szakembernek azt nevezzük, aki nem csak általános kiképzést kapott a közbiztonági szolgálat ellátásához, hanem a bűnügyi rendészetre még külön szakkiképzésben is részesült. Specialista pedig az, aki a bűnügyi rendészeten belül egy bizonyos bűncselekményfajta, vagy egy bizonyos elkövetési mód nyomozásához kiválóan ért. Ahhoz pedig, hogy valaki szakember, vagy pláne hogy specialista legyen nem elég csupán a kiképzéssel megadott elméleti tudás. Elengedhetetlenül szükséges, hogy az így kiképzett bűnügyi rendészeti közeg szolgálata során csak a saját munkakörében dolgozzon, mert csak

így tudja a megszerzett elméleti tudását a folytonos gyakorlattal tökéletesre fejleszteni.

Ez a lehetőség hiányzott a múltban. A rendőrségnél a detektív szak kiképzést kapott. Azután beosztották egy kisebb, vagy nagyobb város detektív csoportjába. A budapesti és a meglevő pár nagyobb város detektív csoportját kivéve, ezek a csoportok nem voltak túl nagy létszámúak s ezeken belül legfeljebb 2 - 3, esetleg négy alcsoportot lehetett szervezni a specialistákból. Persze minél kisebb volt a város, annál kisebb volt a detektív csoport létszáma és annál kevesebb alcsoport volt benne, mert hiszen az egyes alcsoportok létszámával nem lehetett ad libitum alacsonyra menni. A kis és közepes városokban /:pedig ilyen volt a városaink zöme:/ ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy ott nem volt speciális nyomozó, mert nem lehetett, illetve nem válhatott azzá egyik sem. A létszám viszonyok miatt má tüz esetet, holnap lopást, esetleg gyilkosságot nyomozott, így azután bár mindegyikhez konyitott valamit, tökéletesen egyikhez sem értett. Eredmény: Végtelen hosszúra nyúló nyomozások, mégis bizonyítatlanul maradt tényálladási elemek - kikényszerített beismerő vallomások, amit a terhelt a főtárgyaláson visszavont /:és felmentés, vagy pótnyomozás. Ez nem szórványos eset, hanem sajnos igen gyakori, csak ez nem került a sajtóba, de a statisztika pontosan kimutatja. - Jobb volt a helyzet e téren a nagy városokban, mert ott meg volt a mód rá, hogy több alcsoportot képezzenek és az egyes alcsoportokba beosztottak csak az ő speciális munkakörükben dolgozhattak. Sajnos azonban ilyen hely kevés volt.

A csendőrörsökön még rosszabb volt a helyzet, mint a kis és közepes városokban. A csendőr ugyanis nem szak- hanem általános kiképzést kapott, tehát az összes rendészeti szolgálathoz értenie kellett. - Az így felkészült csendőr az őrsre beosztva azonnal belekerült a munka forgatagába és válogatás nélkül meg kellett oldania az elébekerülő feladatokat akár ilyen, akár olyan rendészeti

körébe tartoztak is azok. Egész természetesen, hogy így nem válhatott belőle nem hogy valamely fajta bűncselekmény nyomozásához tökéletesen értő specialista, de még csak szakember sem. Csak tapogatózott, csak erőlködött majd minden egyes esetenél s vagy a józan, természetes esze, vagy a jószerencse segítette eredményhez. Akinél pedig a természetes, nyílt ész hiányzott és nem jött segítségére a véletlen sem, az az eredmény érdekében még nem engedett eszközökkel próbálta pótolni a hiányzó szaktudást. Mindkét esetben azonban a már egy kicsit is komplikáltabb esetek nyomozása rengeteg időt vett igénybe.

Amikor már igen kirívó volt a helyzet, amikor egyik bűncselekmény a másik után maradt kiderítetlen a szaktudás hiánya miatt, a csendőrség vezetősége a nyomozó alosztályok felállításával próbált segíteni a helyzetben. Bűnügyi rendészeti szakkiképzésben részesített csendőrökből eléinte minden második csendőrkerületi parancsnokság állomáshelyén, később kerületenként 60-80 fő létszámú csendőr nyomozó alosztályt állított fel. Ezen létszámnak azonban csak a felő végzett bűnügyi rendészeti szolgálatot, a másik fele államrendészeti feladatokat kapott. Ezen bűnügyi rendészeti csendőrök nyújtottak segítséget az őrsbeli járőröknek az őrsök területén előforduló komplikáltabb esetek nyomozásánál. Ez a létszám a 3-4-5 vármegye területéhez és a mindgyakrabban előforduló komplikált bűncselekmények számához viszonyítva elenyészően csekély. Csak az egészen nagy esetekre jutott nyomozó csendőr. A nagy terület miatt szó sem lehetett náluk hely és személyismeretről. A csendőr nyomozó alosztályparancsnok éppen olyan rossz helyzetben van működési területének áttekintését illetően, mint akár egy őrsparancsnok, vagy detektív csoportvezető. A működési területébe beékelte városi területek az ismeretlen szigetek,

ahonnan kisugárzik a bűnözés, amelybe viszont nincs módjába hivatalosan betekinteni. A nagy térben szétosztott dolgozó kis erők vezetése is igen sok nehézséggel jár. - A nyomozó alosztályok felállítására kétségtelenül megjavította a már lassan tarthatatlanná vált helyzetet, azonban mégsem hozott tökéletes megoldást, mert nem orvosolta az alaphibát.

A szakképzettség terén az általános kép mind a csendőrségnél, mind a rendőrségnél igen gyenge. A bűnügyi rendészeti szolgálatra beállított egyéneknek alig pár százaléka szakember s ezeknek is csak egy töredéke a specialista. A zöm, a többség bizony csak jóakaratu, törekvő és szorgalmas dilettáns, aki ha mutat is fel eredményt, rengeteg időt és felesleges munkát fecsérel rá, vagy pedig szabálytalan, meg nem engedett eszközökkel igyekszik produkálni azt.

Ezen nem éppen kedvező képnek az oka abban gyökeredzik, hogy két, egyenként aránylag kis létszámú közbiztonsági szervünk volt, amelyek - később tárgyalandó okok miatt - nem tudtak elegendő bűnügyi rendészeti szakembert kitermelni.

Azt a célt, hogy a bűnügyi rendészet terén tökéletes és gyors munkát produkáljunk csak akkor tudjuk elérni a jövőben, ha a megváltozott életkörülmények folytán újjonnan keletkezett "bűnözési területegységeket" nem aprózzuk fel mesterségesen a közigazgatási határok vonalát követve, hanem azokat egésznek vesszük és egy olyan bűnügyi rendészeti alakulat működési területéül jelöljük ki, amelyet szakemberekből állítunk össze.

Egy - egy ilyen bűnözési területnegységből alakított működési terület természetesen jóval nagyobb lesz, mint a múltban volt egy-egy "hivatalos" működési terület. Így az itt előforduló sok és sokféle bűncselekménynek minden fázisa - egész kis % kivételével - ennek határain belül játszódik le.

Az idetelepített szakemberekből sőt specialistákból összeállított bűnügyi rendészeti alakulat is természetesen nagyobb létszámú lesz,

mint a multban volt egy-egy egy-
ség, de jóval kevesebb főből áll
mégis, mint a sok kicsi együttvéve
állott. - Ez az alakulat fel-
adatainak 98 %-át "saját" működési
területén oldhatja meg, élvezve
ennek a helyzetnek minden előnyét.

E szakszempontról kijelölt
működési területben dolgozó szak-
emberek munkája tehát minden va-
lószerűség szerint meghozza a ki-
vánt tökéletes eredményt.

Nem lenne azonban teljes a kép,
amit a bűnözés és a bűn üldözésé-
nek helyzetéről festettem, ha meg
nem emlékeznek még az országos
jellegű és a nemzetközi bűnözésről
és annak üldözéséről is.

Az eddig elmondottakban a he-
lyi jellegű bűnözésről beszéltünk.
Arról a bűnözésről, amelynek szá-
lai - ma már ugyan a régebbinél
jóval nagyobb, de az országos, vagy
nemzetközi viszonylathoz számítva
mégis - kisebb zárt területen
belül kuszálódnak. Van azonban ezen-
tul egy másik bűnözés is, amely
sokkal nagyobb arányú. Ennek a bű-
nözésnek pláne kedvez a mai mo-
dern élet sok vívmánya s ki is
használja annak minden előnyét.
Jellemzői: nagy tér - megszer-
vezett több tagból álló bűnszövet-
kezet - intelligens, agyafurt ve-
zetők.

Az ilyen bűncselekményeknél
nagy tétre megy a játék. Eppen a-
zért nagy óvatossággal és körül-
tekintéssel követik el a bűnözés
magas iskoláját járt, bűnszövet-
kezetbe tömörült egyének.

Az ezek ellen való küzdelem
igen nehézkesen folyt az elmúlt
időkben. Legtöbbször mindkét tes-
tület érdekelt fél volt, mert hi-
szem ez a bűnözővilág sem tar-
totta magát a közigazgatási ha-
tárokhoz s mind a két testület
területére jutott valamilyen rész
a bűncselekményből. A nyomozásnál
a vezetésre, az irányításra az a
fél tarthatott igényt, aki előbb
kezdett bele a nyomozásba. A másik
ilyenkor együttműködésre volt kö-
telezve, azonban mindig csak

mellérendeltségi és sohasem alá- és
főlérendeltségi alapon. Azt hiszem
nem kell különösebben ecsetelnem
az ilyen viszony kellemetlen hely-
zeteit annak, aki életében valaha
is vezetett.

Az ilyen nagy területre szétága-
zó bűncselekmények és ilyen raffi-
nált felkészültség ellen csak úgy
lehet eredményesen operálni, ha egy-
részt már a szervezéssel biztosít-
juk azokat az állandó vezetési szer-
veket, amelyek nagy területen belül
/:egy országrész, vagy az egész or-
szág területe /:kizárólagos parancs-
adási joggal intézkedhetnek az ösz-
szes bűnügyi rendészeti erők felett,
ha mind a vezetési, mind a végrehaj-
tó szervek szellemi és felszere-
lési téren fölényben vannak a bű-
nözővilággal szemben.

Sajnos egyik követelmény sem
volt meg.

Hogy egy-egy ilyen bűncselek-
mény nyomozásánál melyik testület
parancsnoksága, vagy hivatala veze-
tett, az legtöbbször a véletlentől
függött - tehát nem volt állandó
vezető szerv. Parancsot adni nem,
csak "felkérni" lehetett a másik
testület alakulatait az egyes rész-
let munkák elvégzésére. A szellemi
és anyagi felkészültség körül is
sok a baj. Az a parancsnokság, vagy
hivatal, amelyik éppen ad hoc ve-
zetni "kényszerül", nem lévén az e-
gész területre illetékes, természe-
tesen nem is rendelkezik az egész
területre vonatkozóan egységesen
vezetett, vagy kiépített segédész-
közökkel /:nyilvántartás, felderítő
hálózat /: így ennek hiánya igen bé-
nítőlag hat mind a vezető, mind a
végrehajtó közegek munkájára. Az
igénybevehető erő - attól elte-
kintve, hogy elsősorban szakkép-
zettség, de egyebekben is igen kü-
lönöző értéket mutat - legalább
is felecsúszban ismeretlen a vezető
előtt. Ilyen heterogén s emellett
ismeretlen erővel operálni - még
hozzá aránytalanul nagy térben ope-
rálni - igen nehéz és nem sok
eredménnyel kecsegtet.

Ennek a bűnözővilágnak mondhatni
minden tagja specialista volt a

maga szakmájában, mert már mind ki-járta a bűnözés magas iskoláját. Az ellene felvonultatott erőknek pedig csak egy kis része, csak egy töredéke volt olyan képzet, aki méltó ellenfélnek bizonyult. - Ez a bűnözővilág, dacára a nagy térnek amelyben tetteit elköveti a legnagyobb precizitással összedolgozik mind a cselekmény elkövetésében, mind annak leplezésében, mert központi irányítást kap a bandavezértől. A bűnügyi rendészeti erő nem csak hogy két egymástól független területbe tartozik, de ezen belül is sok, egymással csak mellérendelt viszonyban levő parancsnokság irányítása alatt áll.

Ennek a helyzeti előnynek természetesen a bűnözővilág látja hasznát.

Ha az aránylag kis térben lejátszódó közönséges bűncselekmények üldözésénél szükségesnek bizonyult a "bűnözési terület egységen" belüli egységes vezetés, akkor itt, a nemzetközi bűnözésnél ez a követelmény tiszszeresen fennáll. - Ha ott az eredményes munkához elengedhetetlen a szakember, akkor itt azok kizárólagos alkalmazását az indokok százszorosán támasztják alá.

Az előbbi fejtegetéseink alapján bebizonyult, hogy az u.n. közönséges bűncselekmények sikeres és

gazdaságos üldözése csak úgy lesz lehetséges, ha egy "bűnözési terület egységen" belül csak egy bűnügyi rendészeti alakulatot alkalmazunk. A nemzetközi bűnözés esetén pedig még ezen felül annak a szükségessége is kiviláglik, hogy az összes bűnügyi rendészeti alakulatok csak egy bűnügyi rendészeti szerv kötelékébe tartozzanak, azaz csak egy bűnügyi rendészeti szerv legyen, amely az ország egész területére illetékes.

Összevetve a bűnügyi rendészettel kapcsolatban mondottakat megállapíthatjuk, hogy az u.n. közönséges bűncselekmények hatásos üldözésének, azaz az eredményes nyomozásnak korszerű megoldása az, ha csak egy közbiztonsági szervet állítunk fel a ezen belül - mint ennek egyik fegyvernemét - megszervezzük az ország egész területére illetékes bűnügyi rendészetet.

Ez az a mód, amellyel minden nehézség nélkül kiküszöbölhetők az eddigi hibák és hiányosságok: ez az a megoldás, amely lehetővé teszi mindazon feltételeknek a megteremtését, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a megváltozott bűnözés ellen is sikeresen vegyük fel a küzdelmet.

Államrendészeti szolgálat.

Az államrendészeti szolgálat feladata az ország területén elkövetett, vagy megkísérelt u.n. államellenes bűncselekményeket kinyomozni, tetteiket feljelenteni és az illetékes igazságügyi szervek elé állítani.

Az államellenes bűncselekmények jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

Amíg a közönséges bűncselekmények tényleges fennforgása - még kisebb jogi felkészültség mellett is - rendszeren minden különösebb nehézség nélkül megállapítható, addig ez az államel-

lenes bűncselekményeknél igen alapos ismereteket kíván. Ugyanis az előbbieknél tényálladási elemeit alig lehet félremagyarázni, ellenben annak a meghatározása, hogy valamely cselekmény csakugyan kimeríti-e, vagy nem a vélt államellenes bűncselekmény tényálladási elemeit, az legtöbbször csak műszakon mulik. Minősítésük azért is nehéz, mert elkövetőik rendszeren művelt, és emellett furfangos, a törvény paragrafusai között bujkálpitudo, egyének, akik amit tesznek, vagy mondanak, azt oly ügyesen és agyafurt módon igyekeznek tenni és mondani, hogy az a

törvényesség látszatát keltse.

E cselekményeknél legtöbbször nem tettessel, hanem tettesekkel állunk szemben. Az értelmi szerző és vezető egy kisebb csoport, amely tömegeket ránt magával a bűncselekménybe.

Majdnem mindig törvényesen engedélyezett egyesülések leple alatt készítik elő őket.

Ezen bűncselekmények legtöbbje igen nagy érdekeket, az egész közösség érdekeit sérti annyira, hogy befejezett formájukban már az állam, vagy legalább is a közrend létét veszélyeztetik. Ez az oka annak, hogy ezen bűncselekmények közül igen soknál a büntet-hetőséghez elég, ha az "előkészü-leti cselekmény" stádiumáig jutot-tak.

Végül, de talán leginkább jel-lemzője e bűncselekményeknek, hogy szinte sohasem lokális jellegűek, hanem nagy területre, sokszor az egész ország területére huzódnak a szálaik s egész bátran állíthat-juk, hogy sohasem korlátozódnak csak városi, vagy csak vármegyeyel közigazgatási területre.

Mindezen jellemzőkből követke-zik, hogy e bűncselekmények üldözését csak olyan egyénekre szabad és kell bízni, akik kellő szaktu-dással rendelkeznek, azaz akik azon túl, hogy minden esetben ki-íamerik magukat e bűncselekmények-nek a legfinomabban szőtt labirin-tusaiban is, széles látókörrrel ren-dekeznek s el tudják dönteni, hogy az államrendészet egyáltalán beavatkozzon-e már s ha igen, mely időpontban, hol és hogyan kezdje el azt.

Másodszor igen nagy súlyt kell helyezni az előzetes felderítésük-re, mert csak így lehet még idejé-ben közbelépni és megakadályozni azt, hogy e bűncselekmények hely-rehozhatatlan károkat okozzanak.

Végül harmadszor, e bűncselekmé-nyek ellen csak úgy lehet eredmé-nyesen küzdeni, ha az összes állam-rendészeti alakulatok működési te-rületét a közigazgatási határoktól függetlenül, tisztán a szak-szemponctól szemelött tartva álla-pítjuk meg.

Vizsgáljuk meg ezek után az ál-lamellenes bűncselekmények üldözé-sének módját és formáját az 1945 előtti időre vonatkozóan.

Mint tudjuk, államellenes bűncse-lekmények mindig voltak, mert mindig akadtak egyesek, sőt tömegek, akik az éppen meglevő közállapotokkal elégedetlenek voltak és erőszakos uton akarták megváltoztatni azokat. A felszín, a hamu alatt többé-kevés-bé mindig izzik a parázs, csak egy-szer lent, talán csak a lelkek mélyén szunnyad, máskor meg felkuszik a fel-színalá s ott les, hogy egy alkalmas pillanatban azután az égig oszajjon fel a lángja.

Az első világháborút megelőző időkben a kormány szinte alig törődött ezzel a hamu alatt lapangó tűzzel. Vagy nem látták meg a benne rejlő veszedelmet, vagy abban bíztak talán, hogy adott esetben fegyveres, karhatalmi erővel vissza tudják a mélybe szorítani. Tény az, hogy a köz-biztonsági szervek ebben az időben sem szellemi, sem szervezési vonalon nem voltak felkészülve ellenük. Az 1918-as forradalom a talán soha jó-vá nem tehető rombolásával azután csattanósan megadta a választ erre a nemtörődömséggel párosult elbiza-kodottságra és erre a felkészület-lenségre. Az akkor napvilágra került földalatti mozgalmak láttára mind a kormány, mind a közbiztonsági szervek vezetősége oszálkozva és megdöbben-ve dörzsölte a szemét, s ekkor jött rá, hogy milyen félelmetes erők lap-pangnak a hamu alatt - de már késő volt. A nagy fejesztettség követke-zésében ekkor már az egyetlen biztos-nak hitt fegyvert, a karhatalmat sem tudták, vagy merték a felszabadult romboló erőkkel szembeállítani.

A forradalom lezajlása után ösz-szeülő első országgyűlés okulva a mult bajain, sietve megalkotja az ál-lam és társadalomvédelmi törvényeket /:1921 évi III.t.c. stb.:/ hogy ele-jét vegye egy újabb 1918 lehetőség-gének.

Meg volt tehát a törvényes ellen-szer, csak élni kellett vele.

Annál csodálatosabb, hogy a köz-biztonsági szervek felett rendelke-ző kormány a közbiztonsági vonalon

Még most sem reagál az adott viszonyokra sem az elavult szervezet átépítésével, sem annak szellemi felvértezésével. Pedig a forradalom után a tűz nem aludt ki, csak éppen egy kicsit a hamu alá csúszott vissza, újra, de lent hevesebben izzott, mint talán bármikor valaha. A forradalom után újra munkába állított csendőrséget és rendőrséget nagyban egészben visszakeresztették az első világháború előtti formára. A csendőrségnél továbbra is az őrsparancsnok felelős, hogy az őrskörletében előforduló bármilyen fajta bűncselekmény kiderítetlen ne maradjon minden város detektív csoportja továbbra is önállóan nyomoz a maga kis szigetén tekintet nélkül arra, hogy milyen bűncselekménnyel kerül szembe. Alig van változás, alig van újítás, ami van is, az is csak felszínes, alakí, nem érinti a lényegét. Ugyanekkor a háború utáni évek nyomora, lelki válsága egymásután szüli a különböző szélsőséges ideológiákat, burjánzik a konspiráció, uton-utfélen anélkül, hogy évekig komoly ellenintézkedés történne a közbiztonsági vonalon. Csak amikor már má' itt, holnap ott robban ki egy-egy parázs tüntetés, csak amikor már újra nyugtatató kezd lenni a helyzet, az 1920-as és 30-as évek fordulóján, csak akkor állapíthatunk meg komolyabb újítást e téren a közbiztonsági szerveknél. A csendőrség felállítja a budapesti nyomozó osztályparancsnokságot és a nyomozó alosztályokat, a rendőrség pedig fészebben kezdi összefogni a szétszort detektív csoportok politikai alócsoportjainak munkáját. Láthatóan felismerik a veszélyt, igyekeznek is szembeállítani vele egy rendszeres államrendészeti munkát, de sajnos már a kezdet erédendő bűnökkel születik. Nincs szívük hozzá, hogy gyökerében fogják meg a kérdést. Bár rengeteg erő, időt és pénzt áldoznak, mégis csak toldoznak, földoznak és így az utáneredményesen nem mutatkozik olyan eredmény...

amelyet egyébként várni lehetne. Nem tudnak szabadulni a múlttól, a megmerevedett formáktól. - Továbbra is fenntartják e téren is a külön csendőrségi és külön rendőrségi működési területet. - Fészebb központi irányítással kezelik ugyan ezt a rendészetet, mint a többieket, de mindkét területnél külön külön. - Felismerik, hogy ehhez a munkához szakemberek, specialisták szükségesek mind a tiszti karban, mind a létszám megosztottsága s egyéb - később ismertetendő - okok miatt egyik terület sem tud ezekből eleget beállítani. A hiányt úgy igyekeznek pótolni, hogy a területeken belül mindenkit bekapcsolnak az államrendészeti munkába. Ahogy eddig mostoha gyermek volt ez a rendészet, úgy most egyszerre szinte a másik végletbe esnek. Annak dacára, hogy e szolgálat ellátásához csakugyan különleges ismeret és különleges rátermettség kell, mégis minden csendőrből és minden rendőrből államrendészeti tudóst próbálnak nevelni. - Rengeteg munka, rengeteg hiábavaló erőlködés és annál kevesebb eredmény. Ha hibákkal, ha súlyos hibákkal is, de mégis kiépül végre mindkét terület államrendészeti szolgálata. A vezetés a rendőrség politikai osztályának és a csendőr központi nyomozóparancsnokságnak a kezében volt. A szervezet gerincét a budapesti, valamint a nagyobb városok detektív csoportjainak a politikai alócsoportjai és a csendőr nyomozó alosztályok képezték. Ezek mellett azután minden csendőr és rendőr alakulat és személy kötelező volt államrendészeti munkát is végezni akár értett hozzá, akár nem. Mindenki feladta, mindenki szívatol, mindenki földalatti mozgalmat, forradalmárokat, vagy legalább is ellenzéki párttagokat keres, hol pirosát, hol barnát, hol zöldet aszerint, hogy mikor melyiktől fél jobban az a párt, amelyre a kormány támaszkodik. Mert még kell jegyeznem - bár most nem kívánok ezzel részletesen foglalkozni - hogy az így életre-hívott államrendészet, csak részben...

végzett valódi államrendészeti munkát s csak alig közelítette meg az államrendészeti szolgálat eredeti, ideális célkitűzéseit. Az amugy is szegényesen felszerelt és kicsi apparátus munkájának több mint fele ugyanis nem a valódi államellenes bűncselekmények felderítésére és kinyomozására használtatott fel, hanem a törvényes, de a kormánynak kellemetlen ellenzék felderítése, erőviszonyainak megállapítása, lehető mesterséges bomlasztása tételtett feladatául.

Ezt a feladatot mindkét testület majdnem tökéletesen meg tudta oldani külön-külön is. Ennél nem volt túlságosan gátló körülmény a közigazgatási területekhez igazodó működési terület: ehhez a munkához elégséges volt az éppen elért és meglevő szaktudás. Az egységes, az ország egész területére illetékes központi vezetés hiányát pedig e téren pótolta a belügyminisztérium politikai osztálya. Mind a rendőrségtől, mind a csendőrségtől ide befutó és ilyen tárgyú jelentések összesítéséből a belügyminiszterén keresztül az uralmon levő párt mindig tiszta képet kapott az ellenzék helyzetéről s ezzel igen nagy stratégiai előnyhöz jutott az összes ellenzéki párttal szemben. Ez volt az oka, hogy a belügyminiszter, illetve a kormány meg is volt elégedve az államrendészet munkájával, mert ha az egész nemzet érdekeit teljes mértékben nem is, de az ő pártérdekeit - különösen az általános választások előtt, de az után is - tökéletesen kiszolgálta.

Ez az államrendészet azonban akkor, amikor a valóságos államrendészeti feladatokkal, a valóban államellenes bűncselekményekkel került szembe rengeteg nehézséggel küzdött és csak igen nagy és igen megfeszített munkával tudott egy éppen csak hogy elfogadható eredményt produkálni. Azok a hibák és hiányosságok ugyanis, amelyek a bűnügyi rendészeti szervek munkáját gátolták /: a működési területek szakszerűtlen kijelölése, egységes vezetés - egységes nyilvántartás,

- egységes felderítési hálózat hiánya, kevés szakember stb.:/

az államellenes bűncselekmények elől vázolt jellegzetességeinél fogva - itt hatványozott mértékben éreztették hatásukat.

E bűncselekmények elleni küzdelemben elsőrendű fontossággal bír az előzetes felderítés. Ennek elengedhetetlen eszköze a hézagmentesen kiépített bizalmi hálózat mindazon területeken, ahol e bűncselekmények felbukkanásával számolhatunk. Tudjuk, hogy az e fajta bűncselekményeknek éppen az az egyik legfőbb jellemzője, hogy szálaik aránylag nagy területekre ágaznak szét. Ez a terület lehet kisebb-nagyobb, de sohasem oly kicsi, mint egy csendőr őrskörlet, vagy egy közepes város területe.

Ezt pedig szinte száz százalékos biztossággal mondhatjuk, hogy még a legkisebb esetenél is mindkét közigazgatási területre kiterjed. Ha tehát a csendőrség és a rendőrség államrendészeti alakulatai eredményt akartak elérni a felderítés terén

- már pedig ez elengedhetetlen feltétele a későbbi sikeres nyomozásnak - akkor három alternatíva előtt állottak.

Szorosan tartották magukat a hivatalosan kiutalt működési terület határaihoz s csak a saját területükön építették ki a bizalmi hálózatukat. - Itt annyi használható adatot összegyűjteni, hogy azokból az egész cselekmény, tehát annak a központja is és az uszálya is kibontakozzon, természetesen nem lehetett. Ilyen hiányos felderítés után megindított nyomozás eredménye is csak hasonló lett volna.

A második választási lehetőség az volt, hogy a csendőrségi és a rendőrségi alakulatok a saját bizalmi hálózatuktól beérkezett hiranyagot kölcsönösen kicserélik. Az összerakott részadatokból kialakítják az egész bűncselekmény képét legalább oly élesre, amely elég támpontot ad a nyomozás megindításához. Egyszerűen kifejezve - eredményesen együttműködnek. - Ez így szép elgondolás és elméletileg helyes is, csak éppen gyakorlatilag nem sikerült - egy-egy pár egészen ritka esettől eltekintve

keresztül vinni. Miért? Most nem térek ki ennek a "miért"-nek taglalására. A későbbiek folyamán nem csak ebben, hanem más vonatkozásban is részletesen foglalkozok az együttműködés kérdésével. Fogadjuk el tehát egyelőre mint tény, hogy hiányzott az eredményes együttműködés, azaz az a lehetőség, hogy ezután érjenek el a felderítésben eredményt.

Maradt végül a harmadik alternatíva, amely "a cél szentesíti az eszközt" alapon épült fel. Miután látják, hogy az első lehetőséggel semmire sem mennek, megpróbálnak együttműködni. Mikor ez a kísérlet is kudarcot vall, tulteszik magukat a szabályokon és csendesesen, szinte lopakodva a másik testület működési területében is megpróbálják kiépíteni a bizalmi hálózatot. Ez jól - rosszul sikerül is mind a két félnek.

Ez lesz a magyarázata annak, hogy végül eredmény is mutatkozott, ha nem is túl nagy, de mégis valami.

Ez az eredmény nem volt nagy, de mivel a belügyminisztériumban hozzászámították és különösen értékeltek azt a szolgálatot, amelylyel az államrendészeti alakulatok az ellenzéki pártok mindenkorii helyzetét tökéletesen felderítették, - ez az eredmény egyúttal éppen elég volt ahhoz, hogy az akkori kormányok igen meg legyenek elégedve az államrendészeti alakulatok munkájával. Hallgatolagosan tudomásul vették mindkét testület szabályellenes eljárását annál is inkább, mert ekkor még csak a második világháború előtti éveket éltük s a földalatti mozgalmak még aránylag mélyen a felszín alatt dolgoztak s a levegő csendes, langymeleg.

Pedig kézenfekvő volt már akkor is, hogy viszás ez a helyzet. A folytonosan idegen területben való felderítés aránylag sok időt, munkát és pénzt emészt fel. Elegendő hely- és személyismeret nélkül, sokszor a másik testület helyi alakulata elől is titkolva kell a bizalmi egyéneknek alkalmas egyedekeket

felkutatni és beszervezni, a bizalmi hálózatot állandóan fejleszteni, javítani s ami a legfontosabb, állandóan foglalkoztatni, mert különben nem működik. Hogy ez mennyi idő, munka- és pénztöbbletet jelent, azt csak az tudja, aki csinálta. Mindezek dacára a bizalmi hálózat idegen területre eső része mégsem tud soha tökéletesen kiépülni s így a felderítés üteme lassu és az eredménye is hézagos marad. Azért nagy késedelemmel indulnak meg a nyomozások, vagy ha megindulnak is, végtelen hosszúra elnyulnak, mert akkor kell a felderítés mulasztásait - ha még egyáltalán mód van rá - pótolni. A hosszúra elnyult nyomozásnál pedig folyton bujkálni kell a perrendtartás paragrafusai között, kisebb - nagyobb szabálytalanságokra kell felkérni az ügyészt, hogy a gyanúsított őrizetben tartása a törvényesen megállapított időn túl is valamiképpen indokolható legyen.

De baj van más vonalon is.

Nem állt elegendő szakképzett nyomozó közeg rendelkezésre, pedig ezeknek a kényes természetű és komplikált bűncselekményeknek a felderítése és nyomozása csak ilyenekkel lehetséges.

A szakemberekben levő hiány logikus következménye a fentieknek. Köztudomásu, hogy nem csak itt, de minden vonalon sporoltak a rendszeresített létszám megállapításánál. Így mind a két testületnél az államrendészeti alakulatok létszáma ab ovo kicsi volt. Ennek az amúgy is kis létszámnak a feléz, de sokszor a felénél is többet az ellenzéki pártok felderítésére használták fel, mert ez a feladat - ebben az időben - fontosságban előzött minden mást. A valóban államellenes bűncselekmények elleni bevetésre a létszámnak tehát csak az 50 %-a maradt. Ennek pedig kétszeres működési területe volt, mert - mint láttuk - a rendőrségnek a csendőrségét, a csendőrségnek a rendőrség működési területét is fel kellett deríteni. Ha még tekintetbe vesszük, hogy az idegen területben végzett munka mekkora erőttöbbletet igényel, akkor tisztán áll előttünk, hogy milyen

nagy szakember hiánnyal küzdöttek mind a csendőrségi, mind a rendőrségi államrendészeti alakulatok és érthetővé válik a gyenge teljesítmény is.

Az államellenes bűncselekmények nyomozásánál az alapos felderítésen túl a sikeres kezdés a jó eredmény titka. Ha a nagy térben elszórt és előzetesen felderített sok kicsi gócba sikerül egy időben, jól kiképzett szakemberekkel meglepetésszerűen lecsapni, akkor meg van a remény az egész illegális mozgalom tökéletes felzámolására. Ha azonban mindjárt anyomozás elején bármiféle hiba csuszik be, alig számolhatunk eredményes munkával. Igen fontos tehát, hogy különösen a kezdetnél elegendő számú és valóban szakképzett közeg álljon rendelkezésünkre. - Alig volt eset, amikor ez a követelmény meg volt, akár a csendőrség, akár a rendőrség államrendészeti alakulatainál. Kénytelenek vagy utemézve, azaz nem egy időben végrehajtani a rajtaütést, vagy a hiányzó szakemberek pótlására segéderőket igénybe venni. Akár egyik, akár másik módot választja a nyomozás vezetője az esetek 90 %-ában mindjárt a kezdet kezdetén becsuszik a végzetes hiba s legjobb esetben is csak közepes eredménnyel tudja lezárni a sok munkával, sok költéssel előkészített és lefolytatott nyomozást.

A valóban államellenes bűncselekmények üldözésénél talán legnyomasztóbban mégis az egységes vezetés hiánya érezteti hatását.

Először is hiányzik egy, az ország egész területére, városokra és vidékre egyaránt illetékes központi szerv. - Nincs aki az ország életét, mint osztatlan egészet a valódi államrendészet szempontjából szakszerűen és állandóan figyelemmel kísérje és ezen megfigyeléséből, valamint az összes államrendészeti alakulatok felderítési és nyomozási anyagának központi kiértékeléséből, az ország államrendészeti helyzetéről teljes és hű keresztmetszetet tudna adni. Nincs aki az összes államren-

dészeti alakulatok munkáját központilag feldolgozná azon célból, hogy kitűnjenek az államellenes bűnözés jelenségei, formái, módzatai, utjai és jellemzői, hogy ezek ismeretében a további felderítést és nyomozást minél tökéletesebbé és eredményesebbé lehessen tenni. - Hiányzik az a központi vezető parancsnokság, amely az összes államrendészeti erők felett intézkedhetne s ezzel biztosítaná azok legcélszerűbb és leggazdaságosabb ki- és felhasználását. Egy ilyen központi szervet nem tudott, mert nem tudhatott pótolni sem a csendőr központi nyomozóparancsnokság, sem a rendőrség politikai osztálya, mert ezek csak részterületekre voltak illetékesek, de még a belügyminisztérium közbiztonsági főosztálya sem, mert ez sohasem választotta el a pártpolitikai szempontokat a valódi államrendészet célkitűzéseitől.

Hiányoztak másodsorú azok a középső vezetési központok is amelyek arra lettek volna hivatva, hogy kb. 4 - 6 - 8 vármegye és az azokban fekvő városok /:egy országrész:/ területén az államrendészeti felderítő és nyomozó munkát egységesen vezessék és az ide telepített erők munkáját célszerűen összehangolják.

Ezeket a középső vezetési szerveket sem lehetett pótolni azáltal a párhuzamos rendelettel, melyben a városi rendőrkapitányságokat és a csendőr nyomozó alosztályparancsnokságokat szoros együttműködésre utasították.

Igy azután a második világháború előtti években mind a csendőrségi, mind a rendőrségi államrendészet működik ugyan, de súlyos kolonként hordozza a fenti hibákat és hiányosságokat. Dacára az elismerésre méltó tettekkésztségnek, szorgalomnak és igyekezetnek az eredmény mégis csak megfelelő. De még ezt a fokozatot is csak azért tudják elérni, mert ellenfelük, - az államellenes bűnözés - ebben az időben még igen rezervált, még csak imitt-amott s még csak kis erőkkel próbálkozik.

Amint azonban a békeévek langymeleg levegőjét elfújta a közben meginduló második világháború

orkánja s ez az orkán felélesztette és izzáéba hozta a hamu alatt párázó tüzeket, egyre jobban nyilvánvalóvá vált, hogy államrendészetünk a maga megosztott szervezőtével aligha tud megbirkózni a reá váró súlyos feladatokkal.

Ez az idő azonban már nem volt alkalmas arra, - még ha akarták volna is - hogy egy tökéletes, az alapokig lemenő átszervezést hajtsanak végre. Erről már lekéstek. De nem is lett volna célszerű akkor megkockáztatni azt a gyengeségi periodust, amely ilyen mélyreható átszervezésnek mindenkori természetes velejárója. Nem volt más választás, mint újra a régi receptet elővenni és foltozni, ahol lehet. A kétféle működési terület megszüntetése csak lassu, törvényhozási eljárással lett volna megvalósítható. A két terület erősen különböző képzettségű, neveltségű, jogállású, stb. államrendészeti tisztjeit és legénységét csak egy aránylag hosszú ideig tartó átképzés, átnevelés után lehetett volna egy valóban ütőképes szervbe tömöríteni. - De egy olyan központi csúciszerv felállítása, amely a osendőrségi és rendőrségi államrendészeti alakulatok munkáját felső fokon egységesen irányítja, nem ütközött nagyobb nehézségbe. Mivel azt képzelték, hogy egy ilyennek az életre hívása megoldja a fennálló súlyos problémát - megszületett az Államvédelmi Központ.

Maga az a tény, hogy végre megszületett egy ilyen egységes vezetésre szánt szerv, talán a legfrappánsabb bizonyíték azon állításon mellett, hogy ezt a szolgálatot csak úgy lehet tökéletesen ellátni, ha az ország egész területére csak egy államrendészeti szervet állítunk fel. Súlyos bizonyíték ez, mert azt mutatja, hogy már abban az időben is belátták, legalább azt, hogy e téren az egységes vezetés elengedhetetlen. Ez a tett volt az első, amely rést ütött azon az áttörhetetlennek látszó falon, amely a két terület egyesítése között húzódott.

Az Államvédelmi Központ azonban csak részben váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Az ugyanis, hogy az államrendészet a várható és csakugyan be is következett súlyos idők igen súlyos feladatainak terhe alatt nem roppant össze időnap előtt és az utolsó normalisnak nevezhető időig tartotta magát, azt nagyrészt az Államvédelmi Központ javára kell írni. - Másrészt az a tény, hogy a osendőrségi és a rendőrségi erők zöme ezután is, bár egy számlára, de külön dolgozott és ennek következtében rengeteg energia fecsérlődött el akkor, amikor arra égetően szükség volt - az a tény, hogy a középső és az alsó vezetési vonalon a szervezet minden régi hibáját megtartotta, továbbá hogy sem az erők átcsoportosításában, sem értéknívójában változás nem állott be az Államvédelmi Központ felállítása után sem - azt vonta maga után, hogy az átlagos eredmény még sem lett jobb, mint volt. Ez pedig azt bizonyítja, hogy a végcél elérése érdekében nem elég csupán a felső vezetést egy kézbe adni, hanem egy homogén szervezetet kell létesíteni egységes vezetés alatt.

Az Államvédelmi Központ felállítása tehát nem oldotta meg a problémát, csak időlegesen megmentette az államrendészetet a csődtől, amely nélküle minden valószínűség szerint bekövetkezett volna. Csak szükség, vagy mondhatnám végszükség megoldás volt. Azért nem is tartom szükségesnek, hogy részletesen boncoljam és kritika tárgyává tegyem akár összetételét, akár részletmunkáját, mert nézetem szerint, ha nem következik be az összeomlás, mint ilyen úgy is megszűnt volna.

Összevetve az eddig mondottakat megállapíthatjuk, hogy államrendészeti szervezetünk úgy ahogy volt, sem régebben, sem az utóbbi időben nem felelt meg a nélnak. Nem felelt meg, mert részben, vagy egészben hiányoztak azok a feltételek, amelyek az államellenes bűncselekmények sikeres üldözéséhez elengedhetetlenül szükségesek.

Ezeket a feltételeket a fejezet elején leszögeztem.

Az eddig elmondottakból pedig az is logikusan kikövetkeztethető, hogy csak akkor tudjuk megteremteni a fenti feltételeket, ha csak egy közbiztonsági szervet állítunk fel s azon belül szervezzük meg az államrendészetet.

Ez esetben

a./ az alakulatok működési területét nem a közigazgatási határok után, hanem a szakszemponthoz szem előtt tartva állapíthatjuk meg.

Következmény:

1./ nem kell idegen területben dolgozni,

2./ nem fecsérlődik el dupla munkában az erő nagy része,

3./ kikapcsolódik a sok gátló körülmény mind a felderítési, mind a nyomozási munkában.

b./ Meg lesz a lehetőség a szakosításra.

Következmény:

1./ mind a vezetésben, mind a végrehajtásban szakembereket alkalmazhatunk,

2./ szémszerűleg kisebb létszámmal is megoldhatjuk a feladatokat, tehát olcsóbb.

Hiradó szakszolgálat.

A közbiztonsági hiradó szakszolgálat feadata két irányú:

Biztosítani kell a közbiztonsági szerv parancsnokságai és alakulatai között az állandó és biztos hírváltást: el kell látni az aktív és passzív lehallgató szolgálatot.

A múltban az első feladat megoldásaként a hirrendszert kellett kiépíteni és fenntartani mindkét testületnél. Ennek nivója mind a csendőrségnél, mind a rendőrségnél nagyjában azonos volt. Alapja és az utolsó évtizedig egyedüli eszköze is a posta és annak távbeszélő hálózata itt is ott is. A rádió elterjedése óta lassan kezdték kiépíteni mindkét testület rádióhálózatát is. Ezzel meggyorsul ugyan a hírváltás lehetősége és függetlenitődik némileg a postától, de

c./ Egységes vezetés lesz.

Következmény:

Az ennek hiányából származó súlyos hiányosságok mind kiküszöbölődnek.

Végeredmény: Államrendészetünk magas nivóju lesz, tehát megvalósíthatja a kitűzött célt.

Miután tudjuk - mert igen drága áron volt módunkban megtanulni - azt, hogy az állam és társadalom biztonsága, sőt léte szempontjából mennyire döntő fontosságú az államrendészeti szolgálat munkájának nivója s miután azt is láttuk, hogy a kor követelményeinek megfelelő nivót csak úgy lehet elérni, ha ezt a szolgálatot egy közbiztonsági szerv keretén belül szervezzük meg, kézenfekvő tehát, hogy ezt a megoldást kell választanunk.

Befejezve a közbiztonsági szolgálat rendészeti részének tárgyalását, áttérhetünk a szakszolgálatokra.

mivel a fejlesztés igen lassu ütemben halad, így alig felel meg a kor követelményeinek.

A hirrendszer tökéletes kiépítése elsősorban pénz kérdés. A mai technika ugyanis bőséges választékban kínálja a tökéletesebbnél tökéletesebb hiradó eszközöket, csak fedezet kell rá. - És itt volt a hiba. Azt az összeget, amit a közbiztonsági költségvetésből a hirrendszer fejlesztésére lehetett szánni mindig kétfelé kellett osztani, mert mindkét testület egyformán igényelte és szorgalmazta a maga távbeszélő és rádió hálózatának - más hiradó eszközökről egyáltalán szó sem lehetett - minél jobba való kiépítését, de külön - külön. Ennek az volt a következménye, hogy csak az országos központi rádióadó állomás volt közös, de már a csendőr kerületi- és

osztályparancsnokságok, valamint a vidéki városok rendőrkapitányságai annak dacára, hogy egy állomáshe-lyük volt, mégis külön kaptak rádió adó - vevő készülékeket. Ez pedig azt jelentette, hogy ugyanannak az összekötő vonalnak a kiépítése dupla költségbe került. Ezt a költsé- get növelte még az is, hogy a két, ugyanazon városban levő h iradósz- közhöz két h iradószemlyzet is kel- lett. Ezzel szemben - az igazság mellett maradv a - meg kell monda- nunk, hogy tekintve a két testület eltérő szervezetét, alárendeltségét, stb. csak így lehetett ezt a kérdést, ha nem is gazdaságosan, de célszerű- en megoldani.

A mi vizsgálódásunk szempontjá- ból nézve ezt a problémát azt kell mondanunk, hogy két közbiztonsági szerv felállítása esetén is ki le- het, sőt ki kell építeni mindkettő- nél külön külön egy tökéletes hir- rendszert, mert ez a közbiztonsági szerveknél különösen nagy fontos- sággal bír. Egy olyan szervet, amely- nek egységei egymástól térben távol vannak, de ezeknek az egységeknek a szoros és állandó együttműködése döntően fontos csak akkor lehet ve- zetni, egységei pedig csak akkor tud- nak eredményesen összeműködni, ha tökéletesen kiépített h irrendszer áll rendelkezésükre.

De ez az államkasszának dupla költségét jelent. - Mivel pedig ez e célra fordítható évenkénti összfe- dezet, a mult tapasztalatait figyalemb e véve, aránylag elég kicsi, számolnunk kell azzal, hogy csak na- gyon lassan haladhatnánk a cél meg- valósítása felé, sőt az is kétes, hogy a dupla kiadás dacára elér- nénk-e egyszer a korszerű színvo- natat.

Ezzel szemben, ha csak egy köz- biztonsági szerven belül kell kié- píteni a h irrendszert, az erre for- ditandó összeg csak fele lesz az előbbinek. - Ha pedig továbbra is rászánjuk az egész összeget, igen gyorsan nivóssá, korszerűvé tudjuk azt tenni.

A közbiztonsági h iradó szakszol- gálat második feladatkörével kapaso- latban általában ugyanez a helyzet.

A rádió elterjedésével megszüle- tett egy új fajta bűncselekmény, a- melyet a rádióval, illetve az aeteren keresztül követnek el. Ezeknek a fel- derítéséhez és nyomozásához különös szakismeret és különleges műszerek, készülékek kellenek. Az üldözés in- tenzitásának a készülékek és a mű- szerek száma és tökéletessége szab határt. Mivel aránylag drágák, a mult- ban csak a központi alakulatokat tudták ellátni velük mind a csendőr- ségnél, mind a rendőrségnél s így al- kalmazásuk csak szűk t érre korláto- zódott.

Az e fajta bűncselekmények mind- gyakoribb előfordulásával számolni kell. Azért az össze bűnügyi- és ál- lamrendészeti alakulatok mindevés- bé nélkülözhetik azt a hathatós támo- gatást, amit a h iradó szakszolgálat ezen műszerek és készülékek birto- kában mind az előzetes felderítés- nél, mind a nyomozásnál nyújtani tud.

Ha újra két testület alakulatait kell ezekkel a műszerekkel és ké- szülékekkel ellátni és újra két hi- radó személyzetet kell melléjük be- állítani, az kétszeres költséget és igen lassan mutatkozó fejlődést je- lent.

Mindezek világosan mutatják, hogy a közbiztonsági szerv vezetéséhez és eredményes munkájához oly annyira nélkülözhetetlen tökéletes h ir- rendszert, továbbá a széles körben működő aktív és passív lehallgató szolgálatot sokkal hamarabb és sok- kal gazdaságosabban tudjuk megterem- teni, ha csak egy közbiztonsági szer- vet állítunk fel.

Műszaki/szakszolgálat.

A közbiztonsági műszaki szak-
szolgálat feladat- és munkakörébe
sorolom mindazokat a teendőket,
amelyek a közbiztonsági szerv feje-
verzetének, gépjármű anyagának, hi-
radó eszközeinek és egyéb műsze-
reinek rendszeresítésével - be-
szerzésével - átvételével - tá-
rolásával - kiadásával és javít-
ásával kapcsolatosak, továbbá ide
tartozik a közforgalomban levő
gépjárművek időszakos műszaki
felülvizsgálása, valamint a gépjá-
rművezetői igazolványért folya-
modók műszaki szempontból való
vizsgáztatása is.

A műszaki szakszolgálat bírál-
latába kezdve mindenekelőtt le kell
szögezni, hogy a múltban egyik tes-
tületen belül sem volt olyan szer-
vezet, amely kizáróan ezen felada-
tok megoldására, illetve ezen mun-
kák elvégzésére lett volna hivatva.
A fenti értelemben vett műszaki
szakszolgálat körébeeső teendők
egy részét a központi szervek, más-
részét maguk a csapatalakulatok,
a zömét pedig a gazdasági hivata-
lok látták el.

Ennek oka elsősorban az volt,
hogy mindkét testület aránylag oly
kevés műszaki anyaggal rendelkezett,
amelyhez rentábilis számítás mel-
lett egyik sem tudott nem csak hogy
speciális alakulatokat, de még meg-
felelő számú speciálisan kiképzett
személyt sem beállítani. Ma már nem
és igen valószínű, hogy később sem
lehet számszerűleg megállapítani
azt a tetemes anyagi kárt, ami eb-
ből a helyzetből az államkasszára
származott.

A műszaki eszközök /: fegyver-
zet, gépjármű anyag, stb. - egy-
szerűség kedvéért a gyűjtő elneve-
zés alá sorolom valamennyit :/
rendszeresítése a központi szerv
feladata. - A központi szervek-
nél erre a munkára is csapat és
gazdasági tisztek voltak beoszt-
va azon egyszerű oknál fogva, mert
műszaki csendőr, vagy műszaki ren-
dőr tiszttel nem volt. Ezek a beoszt-
ott tisztek - azon túl, hogy tel-

ve jószándékkal és buzgalommal, igye-
keztek mindig a legjobbat tenni -
mint csapat és gazdasági tisztek
lehetek s minden bizonnyal kiváló-
ak is voltak, de műszaki tudásuk
komoly alap nélküli, csak önszorga-
lomból összegyűjtött tudás volt.
Már pedig akárhogy forgatom is,
ilyen tudás mégsem lehet elég ahhoz,
hogy a sokszor milliókat érő tété-
lek felett műszaki szempontból is
döntően határozzon.

Ugyanez állt a megrendelt anya-
goknak a vállalatoktól való átvéte-
lére. A fent jelzett csapat és gaz-
dasági tiszttel - tisztelet egy pár,
de igen igen ritka kivételnek -
ma már nem lehet megfelelő szak-
ember még annyi értéket képviselő
műszaki anyag elbírálásánál sem,
mint amennyit a múltban beszerez-
tünk s pláne nem lehet a jövőben,
amikor számolnunk kell a közbizton-
sági szerv fokozottmértvű gépesítésé-
vel, illetve a réginél sokkal több
műszaki anyag beállításával.

A műszaki anyagot a gazdasági
hivatalok raktáraiban tárolták,
ahol azt a számvivő tanfolyamot
végezett gazdasági tiszthelyettes
gondozta a gazdasági tiszttel felü-
gyelete alatt. - Műszakilag az
egyik olyan kiképzetlen, mint a má-
sik. - De hát erre a munkára ki-
képzett szakember nincs, a műszaki
eszközök is "anyag" - tehát a
gazdasági munkakörébe tartozik.

Jobb volt-e a helyzet a javítás-
nál?

A fegyverzet javítása a fegyver-
mesterek feladata volt. Nem akarom
bántani ezt a dereshajú társaságot,
de szolgálati időm alatt szerzett
tapasztalataim alapján meg kell ál-
lapítanom, hogy minden egyes élés-
lövészetünk fegyverzetünk használha-
tóságának esődjé volt. A közbiztonsá-
gi szervnél, ahol - ellentétben a
harcoló hadsereggel - mindig mód
és lehetőség van a fegyverzet kimé-
lésére, karbantartására, ápolására
és alapos javítására, a műszaki szak-
szolgálat esődjét jelenti már az is,
ha az évenként 2 - 3-szor megtartott

éleslövészeten a fegyverek 1 - 2 %-ánál működési hiba van. Mi pedig tudjuk, hogy nem 1 - 2 %-a, de 10 - 15 %-a nem működött kifogástalanul a fegyvereknek. Ennek oka legalább 50 %-ban abban keresendő, hogy fegyvermestereink műszaki tudása alacsony volt. Ez természetes is, mert a honvédségi fegyvermesteri tanfolyamról visszakerülve nem volt többet műszakilag képzett előjárójuk sem tiszt, sem tisztviselő, akitől tanulhattak volna később is. Tudásukat, munkájukat soha többé nem bírálta el és nem ellenőrizte szakember, csak a gazdasági hivatal főnöke és a csapatbiztonságos találmányra kinevezett fegyvertiszt. Lehet-e ilyen körülmények között más eredményt várni?

A gépjármű, híradó és egyéb műszaki eszközök javítása majdnem mindenütt magánvállalkozóknál történt, voltak kisebb kapacitású javító műhelyek. - Nem vitatom, hogy ez a megoldás volt a gazdaságosabb, mert hiszen mindkét testületnek külön külön egy-egy vidéki állomáshelyen oly kicsi volt a gépállománya, hogy arra saját javító műhelyt fenntartani - még ha lett volna hozzá kellő számú szakembert - minden bizonnyal még annál is költségesebb lett volna, mint a fenti. - Ez a megoldás ugyanis nagyon költséges volt különösen azért, mert a javításra szoruló gépeket, járműveket, híradó eszközöket műszakilag csak felületesen képzett egyének adták ki a vállalkozóknak s a javítás után szintén csak ilyenok vették át azokat. Így azután tisztán a magánvállalkozó tisztességes, vagy kevésbé tisztességes voltán mulott, hogy milyen munkát adott és mekkora összegről szóló számlát nyújtott be. Ezt a luxust talán megengedheti magának egy gazdag urvezető, aki egy kocsi után fizet, de helyesebb megoldást kell keresni ott, ahol tömeges javítási munka van és a fizetendő összeg ezekre rug az államkassza terhére. Pedig így volt ez az összes vidéki állomáshelyeken mind a rendőrségnél, mind a csendőrségnél.

Folyt a pénz, mindig több és több, ahogy a gépesítés foka emelkedett.

Ha ezeknek az alapokat keressük, akkor azt abban találjuk meg, hogy mindkét testületnél hiányzott a műszaki tiszti, tisztviselői és legénységi réteg. Hiányzott a szervezetszerűen kiépített műszaki szakszolgálat, amely ezen feladatok megoldására és munkák elvégzésére hivatott.

Kétségtelen viszont az, hogy a műszaki szakszolgálatot olyan aránylag kicsi szervezetben, mint amilyen a csendőrség és a rendőrség külön külön volt gazdaságosan alig lehet kiépíteni. Ehhez mind személyi, mind anyagi vonatkozásban legalább olyan tömeg kell, mint a kettő együtt volt.

Ezt a hiányt tehát csak akkor lehet pótolni, ha csak e g y közbiztonsági szervet állítunk fel.

Ebben az esetben még ha csak annyi műszaki felszerelési eszközzel /: fegyverzet, gépjármű, híradó eszköz, stb.:/ számolunk is, mint amennyi a két testületnek együtt volt, már akkor is meg van az alapfeltétele annak, hogy kiépíthessük a testületen belül az önálló műszaki szakszolgálatot. Ha pedig számításba vesszük, hogy a jövőben a réginél nagyobb fokban kell gépesítenünk és műszaki felszerelési eszközökkel ellátnunk a közbiztonsági szervet. - már pedig ezzel több és nyomós okoknál fogva számolni kell - akkor még inkább kitűnik annak szükségessége.

Be lehet állítani a rendszeres műszaki tiszti, tisztviselői és legénységi kiképzést: tehát rendelkezünk majd kellő számú szakemberrel, akik mind szellemi téren, mind gyakorlati vonalon tökéletes szakmunkát produkálnak.

Komoly mérlegelés tárgyává tehetjük, hogy műszaki eszközeink javítását saját műhelyekben, vagy magánvállalkozókkal végeztessük-e, de mindkét esetben tömegesen leoszoríthatjuk az erre fordítandó költségeket.

Prak Baidaportu

Nyilvántartó szakszolgálat.

A bűnügyi, az államrendészeti, a gépjármű és a lakóhely szerinti nyilvántartás tartozik a nyilvántartó szakszolgálat munkakörébe.

Minden közbiztonsági nyilvántartás csak akkor ér valamit, ha azt szakszempontról összefüggő területekre vonatkozóan és 100 %-os pontossággal vezetik - de akkor igen sokat ér. Ezt az igazságot felismerték már a múltban is s belátták, hogy értékes és használható nyilvántartási anyagot csak úgy lehet összegyűjteni, ha nem vezetnek külön csendőrségi és külön rendőrségi nyilvántartást, hanem egyet. Ezen elv alapján működött országos viszonylatban az Országos Bűnügyi Nyilvántartás és a gépjármű nyilvántartás. Mindkettő jó és a célnak megfelelő volt. Sőt ezen jelzőhöz hozzátehetjük még, hogy bűnügyi és államrendészeti szempontból csak az Országos Bűnügyi Nyilvántartás volt az amit, mint komoly segédesszközt hasznosíthattak a rendészeti alakulatok.

Vezettek ugyanis bűnügyi és államrendészeti nyilvántartást az össze csendőrségi és rendőrségi alakulatok is, külön külön, saját területükre vonatkozóan. Ezek a nyilvántartások azonban inkább csak sok munkát, de annál kevesebb hasznot hajtottak.

Ez nem is lehetett másként. Az olyan működési területekről összegyűjtött nyilvántartási anyag, amelyet nem a szakszempontról figyelembevételével állapítottak meg, eleve nem lehet szakszempontról tökéletes. Az ilyen anyag mindig hiányos, hézagos marad, tehát alig használható. Ezzel szemben tudjuk, hogy a rendészeti alakulatok, különösen a bűnügyi és államrendészeti eredményes és gyors munkájához igen szükséges az Országos Bűnügyi Nyilvántartáson kívül még egy tökéletes helyi nyilvántartás is. Sajnos ezt nélkülözniök kellett a múltban s a jövőben sem lenne másként, ha visszatérünk a régi rendszerhez.

Megállapíthatjuk, hogy használható nyilvántartási anyagot mind országos, mind kisebb viszonylatban, csak úgy tudunk összegyűjteni, ha az anyagot szakszempontról megállapított működési területekről gyűjtjük és állítjuk össze. Az előbbiekről folyamán viszont már bebizonyítottam, hogy ilyen működési területeket csak akkor tudunk kiutalni az alakulatoknak, ha e g y közbiztonsági szervet állítunk fel; következésképp csak ebben az esetben lesznek tökéletes és használható nyilvántartásaink is.

Gazdászati - egészségügyi és irodai szakszolgálat.

A gazdászati szakszolgálat feladatait - amit a pénz és anyag-gazdálkodással kapcsolatos teendők gyűjtőnév alatt foglalok össze - a gazdászati szervek voltak hivatva megoldani mindkét testületnél.

E szolgálat mikénti ellátásának bírálatát itt mellőzöm, mert az elől felvetett kérdés eldöntésénél nem jön számításba.

Az egészségügyi és az irodai szakszolgálatra nagyban egészben

ugyanaz áll.

De nem kell különösebb indoklás annak a bizonyítására, hogy ha e g y közbiztonsági szerv van, akkor kevesebb gazdászati - egészségügyi és irodai személyzet kell, mert kevesebb az olyan kötelekek száma, amelyekhez ilyeneket be kell osztani.

Ez pedig tetemes megtakarítást jelent.

Az eddigiekben a részekre bontott közbiztonsági szolgálatnak mind az öt rendészetét és mind a hat szakszolgálatát mérlegre tettük, hogy lássuk, mikor tudjuk ezen rendészetek és szakszolgálatok körébeeső feladatokat tökéletesebben megoldani akkor-e ha két, vagy akkor-e ha egy közbiztonsági szerv működik az országban. Birálatunk és fejtegetéseink mérlegét az alábbiakban foglalom röviden össze:

Általában

1./ Valamennyi rendészeti szolgálatot tökéletesebben lehet ellátni akkor, ha csak egy közbiztonsági szerv van.

Részleteiben

a./ A közlekedési forgalomban várható nagy fellendülés következtében jelentkező súlyos feladatokkal csak egy, az ország egész területére illetékes, egységesen megszervezett közlekedési rendészet tud megbirkózni.

b./ A határrendészeti szolgálat ellátása csak egy kézben tartva helyes.

c./ A közrendészet mindkét félé rendszer mellett magas nívón tartható, de mégis sok szempontból előnyösebb, ha egy közbiztonsági szervben belül építjük ki ezt a szolgálatot is.

d./ Ma már mind az államrendészeti, mind a büntügyi rendészeti szolgálat csak akkor tud elfogadható eredményt felmutatni, ha mindkettőt egy közbiztonsági szerv keretén belül szervezzük meg.

2./ A szakszolgálatok közül a híradó - a műszaki és a nyilvántartó szakszolgálat csak abban az esetben fejleszthető ki úgy, hogy azok valóban hathatós támogatást tudjanak adni a rendészeteknek, ha csak egy közbiztonsági szervben belüli szervezzük meg őket. A többi szakszolgálat e szempontból indifferens.

Ha pedig e mérleg alapján eljuttottunk annak a felismeréséhez, hogy a közbiztonsági szolgálat tökéletesebben, még hozzá sokkal tökéletesebben látható el akkor, ha egy és nem két közbiztonsági szervet állítunk be annak ellátására, akkor nincs kétség az iránt, hogy milyen elhatározásra jussunk - mert ez a szempont elsősorban az irányadó. Mivel a közbiztonság nívójának foka pro és kontra igen nagy befolyással van az állam életére mind politikai, mind gazdasági, mind társadalmi, mind egyéb más szempontból, arra kell törekednünk, hogy a lehető legmagasabb színvonalra emeljük az országban a közbiztonság állapotát.

Ha a nívó emelésének ez a módja, akkor ezt a megoldást kell választani, mert ezt kívánja az állam érdeke.

De túl ezen a már magában is döntő okon még sok más egyéb indok is szól az egy közbiztonsági szerv rendszer mellett.

Költségek.

Első helyre kívánkozik ezek közül az a felette nyomós indok, hogy az egy közbiztonsági szervvel megteremtett és fenntartott közbiztonság lényegesen kevesebbe kerül az államnak, mint ha két szervet alkalmazunk arra. Sajnos költségvetési számadatokkal nem tudom alátámasztani ezen állításomat, de a józan logika útján is eljuthatunk állításom igazához.

Bár már az eddigiek során itt -

ott rámutattam a megtakarítások lehetőségére, vagyuk most megegyezően rendszeres vizsgálat alá e szempontból a kérdést.

Az állami költségvetésnek a közbiztonság fenntartása érdekében beállított részét májdnem teljes egészében a közbiztonsági szervre, vagy szervekre fordítjuk. Ez összegszerűen magában véve nagynak mondható.

Ha ezt az összeget nem kell felosztani két közbiztonsági szerv

között, hanem azzal egy summában sáfárkodhatik az egy közbiztonsági szerv anyagi ügyeinek legfelsőbb intézője, ez már magában is előnyös. Köztudomású ugyanis, hogy egy nagy keretet mindig gazdaságosabban lehet felhasználni akár a beruházások, akár a folyó kiadások fedezésénél, mint két felényi összegű kicsit.

Ennyit általában.

A költségvetési keret részben személyi, részben dologi kiadások fedezésére szolgál. Tegyük vizsgálat tárgyává először a személyi kiadásokat.

Ennek nagysága elsősorban a rendszeresített létszám nagyságától és összetételétől függ. Azt kell tehát tisztáznunk, hogy melyik esetben lesz ez a rendszeresített létszám kisebb és mikor lesz kevesebb az olyan személyek száma, akiknek magasabb illetményt kell fizetni?

Felelet: Az egy közbiztonsági szerv rendszere mellett.

Ezen állításomat az alábbiakkal támasztom alá:

1./ Egy közbiztonsági szerv rendszere esetében csak egy legfelsőbb közbiztonsági parancsnokság kell. - Egy város és az azt körülvevő vármegye területén működő közbiztonsági alakulatok főlé nem kell külön városi /:rendőrségi:/ és külön vidéki /:csehdőrségi:/ parancsnokságot szervezni, hanem valamennyit egy parancsnokság alá lehet rendelni, mert hiszen ugyanahhoz a közbiztonsági testülethez tartoznak az alakulatok. Általában kevesebb parancsnokságra lesz szükség, ez pedig kevesebb parancsnokot és parancsnoki törzset, azaz kevesebb olyan személyt jelent, aki magasabb illetményre jogosult.

2./ Ha kevesebb a parancsnokságok száma kevesebb hivatalt, nyilvántartó központot, gazdasági hivatalt, egészségügyi szervet kell beállítani. Ezáltal igen sok hivatalt, nyilvántartó, gazdasági, egészségügyi és irodai szakszemélyzet és segédszemélyzet rendszeresítése válik feleslegessé. Tudjuk, hogy nagyobb működési területtel bíró

parancsnokok törzsét és beosztott személyzetét nagyobb létszámon kell tartani, mint a régi, kisebb területre illetékes parancsnokokét, de azt is tudjuk, hogy ezek a felemelt létszámú törzsek még mindig jóval kevesebb főt számlálnak, mint volt két régi együtt. Ezen a vonalon tehát ismét tetemes létszám megtakarítás érhető el.

3./ Ugyancsak igen nagy megtakarítást érhezünk el a karhatalmi tartalék létszámánál is, mert egy város és az azt körülvevő vidék részére nem kell - mint a múltban - külön külön karhatalmi tartalékot beállítani és országos viszonylatban sem kell kétféle karhatalmi fő-tartalékot tartani. Ez a téren elérhető létszám csökkentés különösen érezhetően leszoritja az összlétszámot s így a személyi kiadásokat is.

4./ Az egy közbiztonsági szerv rendszere mellett meg van minden feltétele annak, hogy a közbiztonsági szolgálat minden ágában mind a tiszti, mind a legénységi vonalon szakembereket állítsunk be. Ez pedig lehetővé teszi, hogy különösen az igazságügyi rendészetben és egyes szakszolgálatokban, ahol nem a mennyiségi, hanem a minőségi munka a döntő, létszám szerint kicsi, de érték szerint több erővel dolgozzunk. Anélkül, hogy szűkmarkoskodnánk a rendszeresített létszám megállapításánál, mégis kisebb létszámmal megelégedhetünk, mint amennyi volt, vagy lenne két közbiztonsági szerv rendszere esetén.

Az itt felsorolt esetek és körülmények együttes hatásaként kétségtelenül komoly megtakarítás mutatkozik a személyi kiadások terén.

A dologi kiadások végösszegére is a rendszeresített létszám nagysága van legnagyobb befolyással.

Abból a tényből, hogy a rendszeresített létszám kisebb lesz mint volt, a dologi kiadásokat illetőleg az következik, hogy kevesebb ruházatra, fegyverzetre, felszerelési és laktanyberendezési tárgyra és elhelyezési épületekre lesz szükség. Azzal, hogy kevesebb parancsnokság lesz, kevesebb parancsnoksági épület,

irodai berendezés, fűtés, világítás, stb. kell.

Abból a tényből pedig, hogy az egy közbiztonsági szervnek nagyobb lesz a rendszeresített létszáma, mint volt, vagy lenne a kettőnek külön-külön, az következik, hogy a fegyverzethez, ruházathoz, műszaki eszközökhöz, felszerelési és berendezési tárgyakhoz tartozó egyes darabok beszerzésekor megrendeléseink aránytalanul nagyobb tömegű egységes árura szólnak, mint a múltban a két testület hasonló megrendeléseit külön-külön a így természetesen olcsóbb beszerzési egységárakat érhetünk el.

A dologi kiadásoknál a megtakarítás - becslésem szerint - még jóval nagyobb összegre rug, mint a

személyi kiadásoknál. A kettő együtt pedig annyi, amennyi nem lebeestülendő még egy államháztartásban sem. Végül meg kell még jegyeznem azt, hogyha - feltéve, de meg nem engedve - az összes fenti következtéseimben, amelyekkel azt igyekeztem bizonyítani, hogy az egy közbiztonsági szerv rendszer kevesebbe kerül, mint a kettős, tévedtem volna, még akkor is igazam van. Ha ugyanis az egy közbiztonsági szervvel fenntartott közbiztonság egy fillérrel sem kerülne kevesebbe az államnak, mint ha kettővel tartja fenn azt, az előbbi akkor is olcsóbb, mert ami egyforma kiadás mellett tökéletesebben oldja meg a feladatokat az mindig olcsóbb.

Szakosítás.

A rendészeti és a szakszolgálatok egyenkénti tárgyalásánál lépten nyomon arra a logikus következtetésre jutottunk, hogy ma tökéletes közbiztonságot csak úgy lehet teremteni és fenntartani, ha az egyes rendészetekben és szakszolgálatokban szakképzett emberekkel dolgozunk. A fentiek során azt is megállapítottuk többször is, hogy csak egy közbiztonsági szerv alkalmazása esetén van meg ennek az előfeltétel. Más szóval, csak ebben az esetben valósítható meg a rendi alapon nyugvó szakosítás.

Anélkül, hogy a szavakkal játszani akarnák és egy körbekövetkezéssel újabb bizonyítékot szándékoznék felsorakoztatni az egy közbiztonsági szerv rendszere mellett, az alábbiakban meg fogom világítani a szakosítás kérdését.

A szakosítás szükségességét felismerte mind a csendőrség, mind a rendőrség. Mindkét testületen belül megszületett lassan a közlékedési, nyomozó, h ir ad ó s, stb. csendőr, illetve rendőr. A szakosítás ütemének és mértékének azon-

ban erősen határt szabtak különféle körülmények.

Az utóbbi időben mind a csendőrségi, mind a rendőrségi alakulatok működési területén nap-nap mellett olyan speciális feladatok jelentkezttek, amelyeknek megoldásához különleges képzettségű egyének kellett volna. Ezen feladatok száma azonban az aránylag kis működési területükön belül oly kevés volt, hogy azok megoldásához nem volt rentábilis külön szakalakulatot felállítani. Így e feladatok megoldása rendszeresen nem a kívánt gyorsasággal és tökéletességgel történt. Ha a működési területek határainak meghúzásánál nem kellett volna a közigazgatási határokhoz igazodni, akkor létre tudtak volna jönni azok a szakszempontból megállapított működési területek, amelyekon belül már elegendő speciális feladat adódott volna ahhoz, hogy egy minden követelménynek megfelelő szakalakulat működjön benne. Mivel azonban egyik testület vezetőségének sem volt módjában ezen a helyzeten, az a működési területek határain változtatni, így mindkettőnél tartósan gátolta ez a szakosítás ütemét.

E téren tehát a gátlók a működési területek helytelen megállapításából - tovább következtetve - abból fakad, hogy kétféle működési terület volt.

De határt szabott a szakosításnak a tömeg is.

A "tömeg" kétféle szempontból érdekel bennünket.

1./ az évenként betoborzandó újoncok létszáma elég nagy-e ahhoz, hogy abból már a kiképzés elején hajlam szerint tudjunk válogatni annyi egyedet, amennyi az egyes szakmák évi utánpótlásához szükséges.

2./ Az egyes szakmák évi kellálladéka kitesz-e annyit, amennyire már érdemes külön-külön oktatókörtet felállítani és fenntartani.

ad 1./ A gyakorlati tapasztalat és a statisztika azt bizonyítja, hogy minél nagyobb a tömeg, amelyből válogathatunk, annál nagyobb valószínűséggel fogunk találni elegendő számban olyan egyedet, aki hajlamainál fogva különösen alkalmas egy-egy munkakör tökéletes elvégzésére. - A csendőrség és a rendőrség évi újonc létszáma külön-külön aránylag kevés volt s így a kiképzés elején nem lehetett, a hajlamot tekintetbe véve, az egyes szakmák szerint szétválasztani az újoncokat és úgy fogni kiképzés alá, hanem egyformán általános kiképzésben kellett részesíteni mindenkit. Következmény: Feleslegesen sok idő, munka és pénz ment veszendőbe olyan egyének általános kiképzésére, akiket nem sok idő múlva valamelyik rendészetre, vagy szakszolgálatra /:közlekedés, híradó, stb.:/ kellett átképezni, hogy az ott meghatározó hiányt pótolják. Felesleges volt ez a munka, idő és pénz, mert pl. ahhoz, hogy valaki jó híradós csendőr legyen, nem szükséges, hogy egy és fél évig az iskolában, azután pár évig az őrsön teljes részletességgel tanulja és gyakorolja a rendészeti szolgálatok körébeeső tudnivalókat.

ad 2./ Sem a csendőrségnél, sem a rendőrségnél az egyes rendészetekben és szakszolgálatokban mutatókó évi kellálladék nem tett ki annyit, hogy érdemes lett volna

minden rendészet és szakszolgálat részére állandó jellegű iskolát fenntartani.

Következmény: Egyik testületnél sem tud kialakulni a két háború között eltelt husz év alatt egy tartós rendszer sem a tiszti, sem a legénységi kiképzésben.

Gondoljunk csak a tiszti kiképzésre! Nem bír nyugvópontra jutni ez a kérdés. Majdnem minden évben más és más módszerrel próbálkoznak mindkét testületnél. Külön csendőrtisztképző és külön rendőrtisztképző főiskola fenntartását nem bírta volna el egyik testület költségvetése sem, tehát csak tiszti tanfolyamokat tartottak, amelyeken általános kiképzést adtak. Arról álmodni sem lehetett, hogy külön-külön rendészeti, külön közlekedésrendészeti, külön büntügyi rendészeti stb. tiszteket képezzünk ki rendszeresen. Eredmény: Egyszer egy évig, máskor két, ismét máskor négy évig tartó kiképzés után általános képzettséggel kiengedett tisztek. Mindenki minden szakmához ért, de mindegyikhez csak egy kicsit, egyikhez sem tökéletesen. - A szakképzettség megszerzésére nem marad más lehetőség, mint az önképzés és azt a gyakorlatban elsajátítani.

Nem kell külön esetelnem, hogy mit jelent ez a helyzet a szolgálat-nívójának szempontjából, pláne a vezetésre hivatott tisztnél.

Nem jobb a helyzet a legénységi kiképzésnél sem.

A kis létszámok miatt nem lehetett állandó jellegű iskolákat fenntartani s így a próbacsendőri és a próbarendőri iskolát kivéve, a nyomozó, a közlekedési, a híradó, stb. kiképzés csak időnként felállított tanfolyamokon folyt. A csendőrségnél még az őrsparancsnokképző iskola volt állandó jellegű, de ott sem tudott kialakulni egy tartós rendszer sem az időtartamot, sem az oda való bekerülés feltételeit illetőleg.

Ennek a rendszertelen kiképzési rendszernek igen sok hátrány volt.

Nem lehetett, sohasem pontosan leegyezíteni a tanfolyamokba való bejutás feltételeit, mert a vezetés általában a szűk keretből fakadó

nehézségekkel küzdött. A zsillipet nem lehetett sohasem teljesen felhuzni, mert a kellálladék mindig ingadozott.

Mint ahogy nem tudott kialakulni egy tartós rendszer, amely mellett csak megközelítő pontossággal is meg lehetett volna előre mondani, hogy ki, mikor, mennyi idő után, milyen feltételek mellett kerülhet be ebbe, vagy abba az iskolába, vagy tanfolyamba: éppen úgy nem rögződött meg hosszabb időre az egyes iskolák és tanfolyamok tartamának ideje. Mindezeknek az a következménye, hogy az a kevés egyén sem képvisel egyforma értékű erőt, aki ugyanolyan iskolát, vagy tanfolyamot végzett, mert képzettségi fokuk majdnem mindegyiknek más. Még az egy évfolyamba tartozók között is akadnak olyanok, akik rajtuk kívülálló okokból nem ugyanazon rendszer szerint végezték iskoláikat, mint a többi, holott ezek alapján került valaki rendszeren jobb beosztásba. Ez pedig sok igazságtalanságnak lett az eredője a igazán nem növelte a megelégedettséget.

Az alapok, - hogy hiányzott mindkét területnél a megfelelő nagyságu tömeg.

Csazvevetve megállapíthatjuk, hogy kétféle működési terület és olyan nagyságu tömeg mellett, mint amekkorából a csendőrség és a rendőrség külön külön összetevődött, vagy összetevődne a jövőben, nem lehetett és a jövőben sem lehetne helyesen szakosítani, mert hiányoznak az ehhez megkívánt feltételek.

E feltételek csak akkor lesznek meg, ha e g y közbiztonsági szervet állítunk fel.

Az egy közbiztonsági szervnek az évi ujonclétszáma valószínű valószínűleg kisebb lenne, mint volt a régi kettőé együtt. De mégis oly nagy már, amelyből már a kiképzés elején a hajlam figyelembevételével válogathatunk, ha nem is mindjárt minden szakmára, de három-négyre szétválaszthatjuk az ujoncokat és lerakhatjuk a szakosítás alapjait.

Az egyes rendészetek és szakszolgálatok évi kellálladéka akkora

lesz, hogy mind a tiszt, mind a legénységi kiképzést szakmák szerint építhetjük fel.

Ilyen létszám mellett a vezetés nem csak 3 - 4 fős, hanem sokkal nagyobb toleranciával számolhat az évenként szükséges parancsnoki, nyomozói, h ir ad ó s, stb. utánpótlás megállapításánál. Tehát a különböző iskolákba való bekerülés feltételeit és az iskolák időtartamát hosszú időre rögzíteni lehet.

Mindezeknek elvitathatatlan előnye, hogy nem csak minden szakmában, hanem minden szolgálati helyre is olyan egyéneket állíthatunk, akik már hajlamuknál fogva is alkalmasak arra. Ezek kiképzése is könnyebb és a gyakorlati életben is feltétlen tökéletesebbet produkálnak. A képzettségi fokban, ugyanolyan iskolai végzettség mellett nem lesznek szembeeső differenciák, tehát a vezető könnyen és biztosan számolhat az erő értékével: végül nem csak a jó vagy balszerncsétől függ, hogy ki, mikor és mennyi tudással érhet el egy neki megfelelő beosztást, vagy rendfokozatot, hanem az örvényesülés lehetősége mindenki előtt egyformán nyitva lesz, aki arra egyéni rátermettségénél fogva alkalmas.

Mindezek az előnyök minden mesterkéltség nélkül természetesen következnek csupán azon tényből, hogy az egy közbiztonsági szerv már magában nagy tömeget alkot.

A fentiekből világosan kiviláglik, hogy a mi viszonyaink mellett a közbiztonsági szolgálat különböző ágazataiban csak abban az esetben lehet szakalakulatokat, illetve szakképzett egyéneket beállítani, ha e g y közbiztonsági szervet állítunk fel, mert csak ezt az egyet lehet reális alapon szakosítani; vagy ha úgy tetszik, fordítsuk meg a mondatot

- Ha csak e g y közbiztonsági szervet állítunk fel, abból az a nagy előny származik, hogy reális alapon és a kor követelményeinek megfelelően szakosíthatjuk azt.

Külföldi kapcsolatok.

Az egy közbiztonsági szerv rendszer mellett könnyebb a külföldi közbiztonsági szervekkel való együttműködés is.

Európa és ezen belül Délkelet-Európa jövőbeni elrendeződésénél az az irányzat látszik előtérbe nyomulni, hogy a Dunavölgyében fekvő országok között a politikai, a gazdasági, a kulturális, stb. kapcsolat mindinkább bővülni és mélyülni fog. A mind élénkebbé váló politikai és gazdasági együttműködés s az ilyen mindig megelőző, vagy követő kulturális kapcsolatok kimélyülése magával hozza, hogy emelkedni fog az országok idegenforgalma. Az idegenforgalom emelkedését pedig mindig pontosan követi - szinte a sarkában jár - a nemzetközi bűnözési esetek számának növekedése. Nem elvétve, hanem nap mint nap előforduló eset lesz az, hogy a külföldi bűnügyi és államrendészeti szervekkel együtt kell működni.

Tudjuk, hogy a nemzetközi bűnözési esetek majdnem sohasem korlátozódnak városi és vidéki területre. - Két közbiztonsági szerv rendszer esetén tehát mind a két szervnek be kell kapcsolódnia a megoldásba, ami egy nemzetközi esetről azt jelenti, hogy mindig legkevesebb három érdekelt fél dolgozik együtt. Első ránézésre is nyilvánvaló, hogy milyen sok nehézséget okoz ez és mennyivel egyszerűbb, ha csak egy közbiztonsági szerv van. Ennek ugyanis módjában van központi hatáskörrel a lehető leggyorsabban mozgásba

hozni - adott esetben - az érintett hazai alakulatokat, legyenek azok akár városba, akár vidékre telepítve.

Ha felismertük, hogy a nemzetközi bűnözés ilyen lendületbe fog jönni a várható új nemzetközi helyzet hatásaként, akkor kellőképpen fel is kell készülnünk ennek a lendületnek a lefékezésére s az új helyzet adta új feladatok megoldására. Fel kell készülnünk, hogy nemzetközi viszonylatban hasznos partnernek bizonyuljunk a külföldi közbiztonsági szerveknek. De fel kell készülnünk azért is, mert egy jól működő közbiztonsági szervnek hamarosan híre, még pedig félelmetes híre lesz a nemzetközi bűnözők világában s már ez a hír távoltartja tőlünk ezt a veszedelmes bandát.

E felkészültségünknek az alapját megadjuk az egy közbiztonsági szerv rendszerének bevezetésével, a további pedig a szervezés, a kiképzés és a testületi szellem dolga.

Végül nem lebecsülendő előny, hogy az egy, de nagy közbiztonsági szervnek külföldi viszonylatban, nemzetközi konferenciákon, ankétokon nagyobb súlya van, mint ugyanazon országból képviselt két kicsinek. Javaslatait, kezdeményezéseit inkább tekintetbe veszik s hamarabb jut vezető szerephez is.

Egyéb indokok.

Felhozhatnék és részletesen tárgyalhatnék még több olyan indokot, amely az egy közbiztonsági szerv rendszere mellett szól, de megelégszem most már ezeknek csupán a felsorolásával. Nem mintha nem lennének elég fontosak, de úgy vélem, hogy az eddigi részletesen ismerttetett érvek elég támpontot adnak a kérdés eldöntéséhez. Tehát ilyen indokok:

1./ Könnyebb és tökéletesebb az együttműködés az állam többi igazgatási ágával.

2./ Egy testületen belül sokkal több és jobb szociális, családvédelmi és jóléti intézmény létesíthető, mint kettőben.

3./ Nem csak a külföldön, hanem az országon belül is nagyobb egy testületnek a tekintélye.

Együttműködés.

Az eddig ismertetett, illetve felsorolt indokok mind pozitív indokai az e g y közbiztonsági szerv rendszerének. Mielőtt befejezném fejtegetéseimet a sok pozitív indok mellé még egy negatívot is ide illeszték, hogy erről az oldalról is megvilágítsam egy kissé a kérdést.

Ez a negatív indok, hogy e g y közbiztonsági szerv felállítása esetén elmarad a két közbiztonsági szerv, nevezetesen a csendőrség és a rendőrség együttműködésének szükségessége. Ha ugyanis két közbiztonsági szerv működik, az együttműködés szükségessége vitathatatlannul fennáll.

A múltban - mint már arra többször rámutattam - a közbiztonsági szervek egymástól függetlenül nem tudták megoldani az összes közbiztonsági feladatokat. A jövőben - biztosan állíthatjuk - még kevésbé tudnák. A múltban azonban ez a megkívánt eredményes együttműködés nem volt meg. Hogy pontosan az igazság mellett maradjak, talán úgy fogalmazhatnám meg ezt a tételt helyesebben: Annyi hiányosság és hiba mutatkozott ezen a téren, hogy az már a szolgálat ellátásának erősen a kárára és hátrányára volt. Ez a tény pedig súlyosan esik latba.

Nem tartanám helyesnek és ildomosnak sem, hogy most különböző eseteknek az előráncigálásával és ki-teregtetésével bizonyítgassam és végül kimutassam, hogy melyik testület volt e téren a hibás, vagy a hibásabb. - Az én meggyőződésem szerint egyik sem, - hanem a rendszer, a két közbiztonsági szerv fenntartásának a rendszere. Örök tapasztalat, hogy az olyan munka, amit együttműködéssel kell végezni, még akkor sem tökéletes, ha ez az együttműködés a legteljesebb harmoniával történik. De hogy legyen ott harmonikus összedolgozás, ahol nincsenek meg még megközelítőleg sem azok a feltételek, amelyek két önálló,

egymástól független közbiztonsági szerv eredményes együttműködéséhez elengedhetetlenül szükségesek.

Különböző volt a jellegük: - az egyik katonai, a másik polgári alapon szervezett, különböző volt a tisztikarok szakképzettsége: - az egyiké a honvédtiszt, a másiké a középiskolai, illetve az egyetemi előképzettségre épült, különböző volt a legénységi állományu egyének kiképzése, képzettsége, hatás- és jogköre, más mindkét testület tagjainak a jogi helyzete, mások az előléptetési és rangviszonyok, élesen különböző mindkét testület viszonya egyéb állami szervekhez, azok vezetőihez, stb, stb. és sok egyéb más apró különbség is, ami mind mind az eredményes együttműködést gátolta.

Mind ezekhez vegyük még hozzá azokat az emberi gyengeségből fakadó - éppen azért kiküszöbölhetetlen - s hol kisebb, hol nagyobb mértékben jelentkező féltékenységeket, sértődöttségeket, amelyek hol itt, hol ott, de majdnem mindig felütöttek a fejüket a két felső vezetés logjabbakaratu törekvése dacára is.

Nem lehet tehát csodálni és még kevésbé hibáztatni akár az egyik, akár a másik testületet, hogy az együttműködés terén hibák voltak.

A hibák eredője a rendszerben volt. - Ha visszatérünk a régi rendszerre semmi reményünk sem lehet arra, hogy a jövőben e téren jobb lenne a helyzet.

Összesítés.

Az elől feltett kérdésre -
"Csak egy közbiztonsági szerv, vagy
újra közbiztonsági szervek?" -
a fentiek ismeretében most már nyugodt lelkiismerettel válaszolhatunk és leszögezhetjük, hogy az a jó és helyes megoldás, ha az ország felszabadulása után a közbiztonság megteremtését és fenntartását csak egy közbiztonsági szervre bizzuk,

f./ a kiegészítési rendszere,
g./ a felszerelése, fegyverzete,
ruházata, stb, stb,?

Mint látjuk tehát egész sereg kérdés, amely még feleletre vár, amelyet még meg kell világítani, hogy egy alapos részletességgel kidolgozott tervet tehesünk majd a szuverenitását visszanyert nemzet törvényes képviselője elé, amely hivatva lesz dönteni - a többi között - ebben a kérdésben is.

Azzal azonban, hogy a "Közbiztonság" nagy kérdéskomplexumból ezt az alapvető kérdést a fentiek szerint megválaszoltuk, még korántsem tisztáztuk az egészet. Ha az új országépítési program keretébe a "közbiztonság"-ot illetőleg egy tökéletes, egész tervet akarunk beilleszteni, feleletet kell adni még az ezzel kapcsolatos kérdések hosszú sorára.

Tanulmányom II. részében a fenti kérdésekre igyekszem megadni a feleletet.

Van azonban e kérdéskomplexumnak még egy harmadik része is. Azt a munkaprogramot kell összeállítani, amely felöleli az előkészítési, azaz az emigrációban elvégzendő teendőket és azok sorrendjét.

Ez képezné tanulmányom III. részét.

Növeztetésen:

Ennek az egy közbiztonsági szervnek milyen legyen

- a./ az alárendeltsége,
- b./ a jellege? - Mi legyen
- c./ az elnevezése? Milyen legyen
- d./ a szervezete,
- e./ a kiképzési rendszere?

II. R é s z.

I. Fejezet.

A közbiztonsági szerv alárendeltsége.

Az új közbiztonsági szerv alárendeltségének kérdése egyrészt azért vetődik fel, mert a régi csendőrség és a régi rendőrség alárendeltsége némileg különböző volt s így kérdéses lehet, hogy melyikét veszi át az új közbiztonsági szerv: másrészt nem vagyunk kötve sem az egyik, sem a másik régi megoldáshoz, hanem azt a módot választhatjuk és alkalmazhatjuk, amely leginkább megfelel a célnak.

Lássuk tehát röviden, hogy milyen volt a régi rendőrség és a régi csendőrség alárendeltségi helyzete?

Alárendeltség a múltban.

A régi rendőrséggel csak a belügyminiszter rendelkezett.

A csendőrségnek három gazdája volt, azaz közbiztonsági szolgálati ügyekben a belügyminiszter, személyi és katonarendészeti ügyekben a honvédelmi miniszter, kiképzési és fegyelmi ügyekben a csendőrség felügyelője intézkedett vele.

Mindkét testület a mindenkori kormánynak volt alárendelve s ezen belül a közbiztonsági szolgálati ügyekben mindkettővel a belügyminiszter intézkedett, aki elsősorban volt felelős az ország közbiztonságáért. A belügyminiszteren kívül - szűkebb hatáskörrel - a városi és vármegyei közigazgatási hatóságok vezető tisztviselőinek is parancsadási /:felhivási:/ joguk volt a területükre illetékes összes rendőrségi szervek és a csendőr legénységi parancsnokságok felett. A csendőrség tiszti parancsnokságainak a középfoku közigazgatási hatóságok vezetői nem adhattak parancsot, csak a belügyminiszter.

Parancsadási /:felhivási:/ joguk volt végül a közbiztonsági szervek rendészeti alakulatai és közegei felett az igazságügyi szerveknek, azaz az igazságügyi miniszternek, a bíróságoknak és az ügyészségeknek a büntügyi- és államrendészeti ügyekben.

Annak az oka, hogy a csendőrségnek mindjárt a kezdetben három

előjárója volt abban keresendő, hogy azt katonailag szervezett őrtestületként állították fel. Katonai jellege miatt nem rendelték alá teljesen a belügyminiszternek. Ennek az a célja elsősorban, hogy így megóvják és biztosítsák a csendőrség értékesnek elismert katonai jellegét továbbá, hogy mint a fegyveres erő részével bizonyos esetekben a honvédelmi miniszter is intézkedhessen, azaz háború esetén létszámának bizonyos hányadát felhasználhassa tábori csendőrként. Közbiztonsági szolgálati ügyekben azonban a belügyminiszter a honvédelmi minisztertől és a csendőrség felügyelőjétől teljesen függetlenül intézkedhetett s mivel a csendőrség költségvetésileg is hozzá tartozott, döntő befolyása volt annak fejlesztésére, korszerűsítésére, létszámára és általában üttöképességének fokára.

Tévedés volna azt hinni, hogy az a többgazdás rendszer a legkisebb mértékben is azt a célt szolgálta volna, hogy korlátok közé szorítsa, vagy megossza akár a belügyminiszternek, akár a honvédelmi miniszternek a csendőrség feletti hatalmát és kizárja, vagy csak csökkentse is azt a lehetőséget, hogy e miniszterek valamelyike a csendőrségben rejlő erőt a legális céltól eltérő módon használja fel. E téren ennek nem volt jelentősége. A belügyminiszter tényleges, vagy névleges közbiztonsági foglalkoztatás címén ott és akkor használhatta fel a csendőrséget,

ahol és amikor azt jónak látta. A honvédelmi miniszter - még ha akart volna is - akkor sem szólhatott volna ebbe bele. A honvédelmi miniszter és a csendőrség felügyelője csak a személyi, kiképzési és a fegyelmi ügyekben emelhetett fel érdemlegesen a szavát. Ezek az ügyek azonban a csendőrség erejének mikénti felhasználása szempontjából nem jelentettek sokat. A tényleges helyzet tehát e téren az volt, hogy a belügyminiszter ha nem is "de jure" azonban "de facto" egyedüli ura volt a csendőrségnek.

Nem kell persze azt gondolni, hogy ezen helyzet következtében a két miniszter között napirenden voltak az ellentétek. A világért sem! Mindkettő tisztában volt a maga jogi és hatalmi helyzetével a csendőrséget illetően s ezt kölcsönösen tiszteletben is tartották annál is inkább, mert hiszen mindketten ugyanannak a politikai pártnak a tagjai és mindketten ugyanarra a politikai pártra támaszkodó kabinetnek voltak a miniszterei. Ez már szinte eleve kizárta, hogy még olyan esetben is, amikor a belügyminiszter nem a közbiztonság fenntartása, hanem esetleg pártpolitikai célok érdekében használta fel a csendőrséget, a honvédelmi miniszter tiltakozóan emelje fel szavát, már csak azért sem, mert az ilyen actiók rendszeresen az összkormány jóváhagyásával és hozzájárulásával történtek.

Mi a cél?

Első teendőként vizsgáljuk azt, hogy a közbiztonsági szervek alárendeltségének ilyen módon való rendezése beváltotta-e a hozzáfűzött reményeket? Ezzel a móddal elérték-e a célt, melyszerint

a./ a közbiztonsági szervek, vagy szerv úgy illesztendő be az állami élet gépezetébe, hogy az a közbiztonsági szolgálat körébeeső feladatokat tökéletesen meg tudja oldani és

b./ az összes szolgálati tény-

Mind a budapesti, mind az 1919-ben államosított többi városi rendőrség az államosítás után is megtartotta polgári jellegét s így nem is utalták még személyi, kiképzési, stb. szempontból sem a honvédelmi miniszter alá, hanem minden vonatkozásban a belügyminiszter lett és maradt a legfőbb előljárója.

A csendőrség és a régi rendőrség létesítéséről, illetve államosításáról szóló alaptörvények a belügyminiszter és a honvédelmi miniszter idevonatkozó jog és hatáskörét körvonalazták és a közbiztonsági szervek felhasználásának jogát - elég általános fogalmazásban - a belügyminiszterre bízák. Nem látták szükségességét annak, hogy apró részletekig rögzítsék a közbiztonsági szervek felhasználásának módját és mikéntjét, mert úgy vélték talán, hogy ha a belügyminiszter, vagy a honvédelmi miniszter bármely vonatkozásban túllépné a megengedett határokat, mindig ott lesz az ellenzék, amely a képviselő és felső Házban, továbbá a sajtó útján is felemeli tiltakozó szavát s a közvélemény nyomásának hatása alatt a miniszterek tartózkodnak majd az ilyenektől.

Igy volt tehát rendezve a csendőrség és a volt rendőrség alárendeltsége.

kedéseiben az egyenlő elbánás elve, a pártatlanság feltétlen érvényesüljön.

Nem lehet ugyanis kétséges, hogy annak a kb. 70 év előtti törvényhozásnak, amely akkor a közbiztonsági szervek alárendeltségi viszonyát rendezte, ez a cél lebegett a szemé előtt.

E célkitűzés ma is teljes egészében megállja a helyét.

E célkitűzés első részének elérése érdekében a közbiztonsági

szervet a mai élet követelményeinek megfelelően kell megszervezni, szellemi és anyagi téren pedig korszerűen kiképezni és felszerelni.

A célkitűzés második részének elérése érdekében pedig alárendeltségi viszonyát úgy kell rendezni, hogy az, aki a közbiztonsági szerv felett rendelkezési joggal bír, ne tudja ezt a szükségképpen nagy erőt képviselő állami szervet akár az egyes állampolgárok, akár egyes társadalmi, politikai, foglalkozási réteg, vagy akár az egész nemzet jogos érdekei ellen, a maga jogtalan előnyére felhasználni.

Kb. 70 évvel ezelőtt ők, most pedig mi olyan közbiztonsági szervet akarunk a nemzet szolgálatába állítani, amely tökéletes közbiztonságot teremt és tart fenn, azaz léteivel és munkájával örökös minden állampolgár törvényelötti egyenlősége, vallásszabadsága, politikai jogainak szabad gyakorlása, élet- és vagyonbiztonsága, személyes szabadsága s általában az emberi szabadság- és állampolgári jogok szabad gyakorlása felett s végül amelynek legfőbb jellemzője a pártatlanság.

Tanulmányom I. Részében alapos kritika tárgyává tettük a fent megfogalmazott célkitűzésünk első részével kapcsolatban a múltat. Megállapítottuk, hogy a régi közbiztonsági szervek, ha az első időben még meg is, de az utolsó évtizedekben - dacára bizonyos korszerűsítéseknek - már nem feleltek meg a kitűzött célnak.

Most vegyük bonakés alá célkitűzésünk második részének szempontjából a múltat. - Lássuk helyesen rendezték-e a közbiztonsági szervek alárendeltségi viszonyát úgy, hogy azokat a fentiek szerint a belügyminiszternek s rajta keresztül a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselőinek, továbbá az igazságügyi szerveknek rendelték alá.

Alárendeltség a belrendészeti szolgálatban.

A belügyminiszter politikus volt mindig. A parlamentális Magyarországon rendszeresen annak a legerősebb politikai pártnak az egyik vezető tagja, amelyre a kormány támaszkodott.

A főispánok a kormány politikai exponensei.

A közigazgatási hatóságok vezető tisztviselői ugyan elvileg nem politikai pártállásuk szerint és után élvezik hivatalukat és állásukat, de a sok évtizedes gyakorlati tapasztalat azt mutatja, hogy ezek is - több-kevesebb kivétellel - meggyőződésből, vagy opportunitásból kiszolgálták legmagasabb hivatali előljárójuknak a pártpolitikai érdekeit is.

Tehát pártpolitikusok, illetőleg a pártpolitikával erősen függőviszonyban lévők, a belügyminiszter,

a főispánok, a polgármesterek, az alispánok, a főszolgabírák és a rendőrkapitányok rendelkezése alatt álltak a közbiztonsági szervek első sorban a belrendészeti szolgálat terén, mert hiszen mind az egész ország, mind részterületeinek belrendezéért ők voltak felelősek.

Tudjuk, hogy a belrendészeti, ezen belül a közrendészeti, közlekedésrendészeti és a határrendészeti szolgálat ellátása közben a közbiztonsági közegnek az a feladata, hogy ellenőrizze annak a sok száz és száz apró kis rendeletnek a betartását, amelyek - szükséges rosszként - a mind bonyolultabb és komplikáltabb emberi együttélés rendjét szabályozzák, és az ezek ellen vétőket az u. n. rendőrbírónak feljelentse. - De tudjuk azt is, hogy a közbiztonsági szervek felett rendelkező belügy-

miniszternek és a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselőinek volt rendőrbíráskodási joga. Tehát egy személyben bíráskodtak és rendelkezettek a csendőrséggel és a rendőrséggel.

Vidéken az elsőfoku rendőrbíráskodás joga a főszolgabíró kezében lévén "felhívási" jogánál fogva, annyiszor jelentetthetett fel egyszer ezért, máskor azért a kihágásért valakit, ahányszor akart.

Még rosszabb volt a helyzet a városokban. A rendőrkapitány a büntetőbíró és egyben a rendőrkapitányság előljárója. A rendőr legénységgel szemben feltétlen parancsadási joga van, annak előmonetele, minősítése, stb. tehát egész érvényesülési lehetősége tőle függ. A rendőrkapitány éppen úgy gyakorolja politikai jogait, mint a főszolgabíró, e tekintetben polgári egyén, akivel a polgármester, a főispán és a belügyminiszter közvetlenül intézkedni jogosult.

A belrendészeti szolgálat kapcsán végzett irányítói és végrehajtói munka sajátosságánál fogva tág teret biztosít a vele foglalkozónak arra, hogy visszaéljen hatalmával még pedig úgy, hogy azt szinte lehetetlen rábizonyítani. A fenti alárendelési viszonynál fogva mind a belügyminiszternek, mind a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselőinek meg volt tehát a lehetősége arra, hogy jogtalanul hatalmaskodjanak azzal, akinek valamilyen okból kellemetlenkedni akartak.

Mindezek hallatára azonnal felszattan az ellenérv az érdekeltek és azok részéről, akik az alárendelési viszonyt azt a módját tartják helyesnek és célravezetőnek. - "Nem egészen így áll a helyzet, ez túlzás" - mondják. "A csendőr és a rendőr nem volt köteles feljelenteni a főszolgabíró felhívására, de még a rendőrkapitány parancsára sem azt, akinél nem lehetett megállapítani a kérdéses kihágás kétségen felüli fennforgását. De nem adhattak ki ezek olyan intézkedést sem, mely szerint egyenesen keresni kell a jogcímét vala-

kinél arra, hogy azt feljelenthesse. Ha pedig akár a főszolgabírótól, rendőrkapitánytól, vagy akár más parancsadásra jogosult közigazgatási hatósági vezető tisztviselőtől ilyen értelmű rendelkezést kapott volna

a közbiztonsági közeg, kötelező volt az, ilyen parancs teljesítését megtagadni. Le volt ez mind fektetve pontosan, betűről - betűre a szabályzatokban. Meg volt tehát az ellenszere a hatalmaskodás lehetőségének. Nem élhetett tehát vissza a hatalmával sem a főszolgabíró, sem a rendőrkapitány, sem a többi vezető tisztviselő, de még a belügyminiszter sem,

ha a közbiztonsági közeg, a csendőr és a rendőr teljesítette a szabályzatokban előírt kötelezettségét, illetve élt a fenti jogával."

Igy nyilatkozik az ellenvélemény. Így replikázik a cáfolat.

Igen ez így volt. Ezt én mind tudom és el is ismerem. - De minél inkább kimutatja valaki, hogy ez így volt, minél nagyobb meggyőződéssel bizonyítja ennek a megoldásnak a helyességét és célszerűségét, annál inkább kitűnik, hogy mennyire csak a botlókön nyargal és mennyire nem vette észre a valóságot.

Lehet egy ilyen megoldás jó? Lehet egy ilyen helyzet megteremtésével biztosítékot találni a visszaélések ellen, ahol az alárendeltnek kell szembehelyezkedni az előljáróval, hogy megakadályozza azt? Lehet itt helyes megoldásról, célszerűségről, vagy pláne morálról beszélni, ahol az elemi iskolát végzett alárendeltet kötelezik arra, hogy parancsmegtagadással akadályozza meg, ha a vezetőállásban levő tisztviselő igazságtalanságot akar elkövetni? Az élet- és az emberismeret teljes hiánya - vagy ha az meg van - a legnagyobb lelkiismeretlenség kell ahhoz, hogy egy alárendeltet rákényszerítsünk az előljáróval való szembehelyezkedésre és éppen olyan előljáróval, aki elég tág lelkiismeretű ahhoz, hogy képes volna hivatali hatalmával visszaélni. Mi várhat egy ilyen köteleességtudó, éppen azért megbecsülendő alárendeltre? Ha csendőr, - talán védelmet talál

csendőrtírázti előljárójánál, de a másik oldalról jövő örökös intrikát nem tudta elkerülni az sem. Ha pedig rendőr az illető, majdnem biztosra veheti, hogy előbb-utóbb kitörik a nyakát.

Ne értsen félre senki! Én nem azt mondom, hogy Magyarországon az elmúlt időkben mind ilyenek voltak a főispánok, az alispánok, a polgármesterek, a főszolgabírák és a rendőrkapitányok. Igazán távol áll tőlem az általánosítás. Még azt sem mondom, hogy túl sok volt az ilyen. Azonban azt le kell szegeznem, hogy voltak ilyenek. De ha úgy állna a helyzet, hogy még precedenst sem tudnánk felhozni, akkor is azt mondhatjuk, hogy lehettek ilyenek, mert emellett az alárendeltségi viszony mellett még volt rá a lehetőség.

Ha pedig csak egyetlen ilyen eset előfordulhatott, akkor ez a megoldás rossz. Ha valaki csak ilyen módját tudta kitalálni a hatalommal való visszaélés megakadályozásának, akkor az enyhén szólva tudatlan volt, vagy naiv, vagy pedig tudatosan ravasz és számító. Ez utóbbinak másodlagos célja az volt, hogy a külső látszat megtartásával, írott, de a valóságban holt szabályok beállításával olyan hatalmat csempészen a kormány exponenseinek a kezébe, amelyet ha nem is mindig, de amikor a szükség úgy kívánja, elő lehessen venni s vele egyébként el nem érhető előnyökhöz jutni.

Ez a terv sikerült is.

Igy magyarázható meg, hogy miért volt módjukban a belügyminisztereknek, a főispánoknak, stb.-nek sokszor csendesen, minden nagyobb ellenzéki zaj nélkül is komiszán súlyos nyomást gyakorolni akár egyesekre, akár egyes falvakra, városrészekre, és városokra is.

Érzékenyen fájó és sértő volt az, amikor hétről-hétre kisebb-nagyobb pénzbüntetéseket kellett fizetni, vagy nem ritkán ülni is. Tárnyalásokra járni, munkanapokat elveszíteni s általában azt tudni, hogy mondva csinált hibákért azonnal belekötnek, amikor arra a legkisebb alkalom kínálkozik.

Ha keressük az indító rugóját

az ilyen, sáros nem ritkán előforduló eseteknek, azt kell megállapítani, hogy 95 %-ban politikai pártérdek váltotta ki azokat. Némileg a javára kell írni aközigazgatási tisztviselőkhöz nyúlt, azt - egész ritka kivételtől eltekintve - nem egyéni bosszúból, vagy személyes unszimpatióból tette, hanem politikai okokból igyekezett nyomást gyakorolni a kormány, illetőleg a többségi pártnak kellemetlen egyénekre, sőt tömegekre. De hozzá kell tennünk, az igazság kedvéért azt is, hogy ezt a politikai okokból kifejtett nyomást legtöbb közigazgatási vezető tisztviselő nem annyira a saját politikai meggyőződéséből fakadó egyéni kezdeményezésből hajtotta végre, illetve használta fel ezek végrehajtására a közbiztonsági szerveket, hanem a belügyminisztertől közvetlen, vagy a főispánon át kapott bizalmas utasításra, "óhajra", vagy ha úgy tetszik parancsra.

Moraliter így azután még szomorubb a kép, amit e korszak felfogásáról alkothatunk. Amíg a közbiztonsági közeg szabályzatában vastagított betűkkel volt szedve, hogy a jogtalan eljárást elrendelő felhívást bárkitől jön is az, meg kell tagadni, addig a közbeeső közigazgatási hatóságok vezető tisztviselői nyugodtan továbbadták ugyanezen rendeleteket. Ha azután a közbiztonsági közeg - tudott okok miatt - nemtagadta meg még sem, hanem végrehajtotta az ilyen tartalmu, de ügyesen, a jogosság látszatát kelteően megfogalmazott felhívást és a végrehajtás következményeként nagyobb botrány keletkezett belőle - de csak akkor, ha nagyobb botrány lett belőle - akkor rendszeren éppen a közigazgatási vonalon háborodtak fel leginkább és hibáztatták a csendőrt, vagy a rendőrt.

A bátor kiállást az igazság, a pártatlanság mellett, a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselőire nem, csak az egyszerű közbiztonsági közegre tette kötelezővé ez a formája az alárendeltségi viszonyoknak. Szükség volt erre azért, mert ezzel meg volt legalább a látszata annak, hogy

a visszaélések lehetősége ki van zárva és ha az ellenzék mégis rámutatott ilyenre, azt a végrehajtott közvevényekre lehetett rátozni. Bár mennyire csodálatosan hangzik is, de mégis így volt, hogy - dacára a következményeknek - ezek között az egyszerű csendőrök között igen sok akadt, aki előljáró csendőrtisztjére támaszkodva megtagadta a jogtalan felhívás teljesítését. Nem kis mértékben ezek az esetek voltak az okai annak, hogy a belügyminiszterek mindig egy kissé mostoha gyermekként kezelték a csendőrséget, szemben a rendőrséggel.

Most fordítsuk meg a tételt és nézzük, hogy vajon a közbiztonsági közvevény nem élhetett-e vissza a hatalmával az ilyen alárendeltségi viszony mellett?

A közbiztonsági közvevény, a csendőr és a rendőr rendes körülmények között köteles volt feljelenteni azt, akinél a belrendet szabályozó törvényekben és rendeletekben ütköző cselekményt észlelt. A szolgáltatás teljesítés módja és formája következtében természetesen lehetséges volt, hogy jogos indok nélkül is, esetleg bosszúból, vagy személyes ellenszenvből feljelentett valakit. Ebből azonban, ha a rendőrbüntetőbíró, illetőleg a járásbíró a tárgyi igazság alapján állt, nem történt nagyobb baj, mert az ilyen feljelentést vagy félratették, vagy felmentéssel végződött az ügy. Nem is annyira ez volt az a terrenum, ahol a közbiztonsági közvevény szabálytalanságokat követett el, hanem egyéb. Mondva csinált okokat ürügyül felhasználva a szabályzattól eltérően olyan eljárási módokat alkalmaztak, amelyek kellemtelenségeket okoztak, mint pl. a megbilincselés, sőt törvénytelenen meg nem engedett eszközökkel is éltek, mint pl. a bántalmazás. Ilyen és hasonló formában elkövetett hatalommal való visszaélés tagadhatatlanul előfordult a volt közbiztonsági szerveknél, bár megközelítőleg sem olyan nagy számban, mint azt különösen ma, a volt közbiztonsági szervek ellenségel szeretik beállítani. Hogy ilyen fajta visszaélések még ne történhessenek

még teorice sem lehet garantálni, pláne ha arra gondolunk, hogy a közbiztonsági közvevény rendszeren előljárótól távol, egyedül, vagy kettőssel végzi szolgálatát. A nullára lehet azonban leszorítani a visszaélések számát, ha olyan helyzetet teremtünk, melyben még a legkisebb szabálytalan eljárás is az előljáró tudomására jut és igen szigorú büntetés jár érte.

Ez a megkívánt helyzet - éppen az alárendeltség mikéntjének következtében - a múltban nem volt meg teljes mértékben.

A hiba ott volt, hogy az elkövetett kisebb-nagyobb szabálytalanságok nem jutottak mindeh esetben a fegyelmezésre jogosult előljárók tudomására s így elmaradt a jól megérdemelt és a megisméltéstől visszatartó fenyegetés is.

Mi sem természetesebb, hogy az igazságtalanul zaklatott polgár a városi és vidéki közigazgatási szervek hivatalaihoz fordul védelemért, ahhoz a szervhez tehát, amelynek az a legfőbb kötelessége, hogy a működési területén élő lakosság támasza, ügyes-bajos dolgaiban védelmezője és tanácsadója legyen. - Ha a polgárt sérelem érte egy magánember, a vasut, a posta, de tovább megyek, pl. a pénzügyőrség részéről, majdnem biztos, hogy segítséget kapott a közigazgatási hivatalnoktól. De ha a rendőrség, vagy a csendőrség tagjai ellen volt panasz, akkor már nem lehetett ebben olyan biztos. Az a közigazgatási tisztviselő, aki maga is igénybevette nem egyszer a rendőrt, vagy a csendőrt a saját nem mindig legális intézkedéseinek végrehajtására, már csak a kéz kezét mos elve alapján is vagy elutasította panaszával az illetőt, és ráijesztett, hogy bajba keveredik, ha "rágalmazni" meri a közbiztonsági közvevényt, vagy legjobb esetben igyekezett megnyugtanni és lebeszélte őt, hogy tovább, felsőbb helyre vigye panaszát. Tapasztalatból mondhatom, hogy igen sok közigazgatási tisztviselő éppen a csendőrtiszt előtt titkolta és hallgatta el az ilyen szabálytalanságokat, mert tudta, hogy az nem tudja el az ügyet,

hanem kideríti a való tényállást és elveszti méltó büntetését a büns.

Ezen ferde helyzet alapoka az alárendeltségi viszonyból fakad. A közbiztonsági közeggel rendelkező közigazgatási hatósági vezető tisztviselő szemethuny annak egyéni okokból elkövetett szabálytalanságai felett, sőt palástolja azokat, hogy az viszont adandó alkalommal az ő pártpolitikai okokból kiadott ugyancsak szabálytalanságot tartalmazó intézkedéseit, akadékoskodás nélkül végrehajtsa.

Az a főlé- és alárendeltségi viszony amely a közbiztonsági közegek és a rendőrbüntetőbírói jogot gyakorló közigazgatási hatóságok vezető tisztviselői között fennállt, nemcsak nem tette lehetetlenné a hivatalos hatalommal való visszaélést, hanem egyenesen kedvezett annak. Az alárendeltségnek ily módon való beállítása alkalmatlan volt arra, hogy éppen a belrendészeti szolgálat ellátásánál biztosítsa a pártatlanságot.

Miért hangsúlyozzuk ki annyira a belrendészeti szolgálatnál a pártatlanság különös szükségességét?

Mert a közrendészeti, a közlekedésrendészeti és a határrendészeti szolgálat ellátása közben az ország lakosságának a zömével kerül érintkezésbe a közbiztonsági közeg, tehát az az a réteggel, amely ha még követ is el szabálytalanságot, az kisebb jelentőségű, csak kihágásnak minősülő cselekmény, vagy legtöbb esetben csak mulasztás. Ez a réteg nem tartozik a jogrend, a társadalom ellenségének tekinthető "bűnözők" világához, mert attól, ha valaki lámpa nélkül kerékpározik, vagy jókedvében kurjant egyet éjfél után az utcán, attól még az lehet igen tisztos polgára az államnak és hasznos tagja a társadalomnak.

Mégis, bármilyen furcsán hangzik is, ha e szempontból elemezzük a multat, rájövünk, hogy például a bűnügyi rendszerten belül sokkal inkább érvényesült a pártatlanság, mint a belrendészeten.

Ugyanakkor ugyanis amikor a törvényhozás a perrendtartás pontosan

megfogalmazott szabályaival és a független bíróságok létesítésével a bűnözők világa részére szinte teljes mértékben biztosítja a pártatlan eljárást: a nemzet zöme, a társadalom hasznos és értékes tagja felett - belrendészeti szempontból - a korány belügyminiszterének és a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselőinek olyan rendelkezési jogot, és a közbiztonsági szervek alárendelésével olyan eszközt ad, amelyekkel akkor sérthetik meg az egyenlő elbánás elvét, amikor akarják.

Abból a tényből kiindulva, hogy a belrend fenntartása érdekében hozott szabályozó, vagy tiltó rendelkezések áthágása nem képez olyan súlyos jogsértést, mint a nagyobb büncselekmények elkövetése, az előbbieknél nem állítottak be olyan pontos alaki szabályokat, mint az utóbbiaknál. De még a bizonyításnál, sőt az ítélet /végzés:/ kimondásánál sem rigorozuskodnak úgy, mint a súlyos büncselekményeknél.

Igy a közbiztonsági közeg azt, akit a közigazgatási vonal pártpolitikai, vagy egyéb okból kiszemelt egy kis rosszakarattal feljelentette és a rendőrbüntetőbíró még egy kis rosszakarattal el is ítélhette.

Ha a nypmozó eljárás alatt jogserélem érte a lopáson tettenkapott bűnözőt, annak módjában volt, ha máshol nem, a nyilvános főtárgyaláson előadni ebbéli panaszát és ott orvoslást is kapott a független bíróságtól.

De hol tudott jogorvoslást találni a tisztos polgár? Hol és hogyan tudta volna bizonyítani azt, hogy őt tulajdonképpen politikai pártállása miatt jelentették fel és büntették meg 4 - 5 pengőre azért, holnap azért a kihágásért? Sehol! - Ez volt az a terület, ahol a pártpolitikai okokból elkövetett hivatalos hatalommal való visszaélés hihetetlenül burjánzott, mégpedig büntetlenül burjánzott és nem volt az az agyafurt ügyvéd, aki be tudta volna bizonyítani a pártpolitikai tendenciát.

Ez államban nem volt orvosság és nem lesz a jövőben sem, ha a régi rendszert állítjuk vissza ezen a téren. Az ezen a vonalon alkalmazott párt-politikai nyomást a rendszer mellett úgy bele lehetett oszmagolni a törvényes és jogos eljárás látszatába, hogy arról szinte lehetetlen volt lerántani a leplet.

Az volt tehát a helyzet, hogy a tisztességes, hasznos polgár, ha valamilyen, de elsősorban pártpolitikai okokból nem volt kedvelt a közigazgatási hatóságok előtt, kevesebb jogvédelemben részesült, mint a bűnöző. Már pedig éppen ez a polgár, akinek az adófillérjeiből tartják fenn az állami apparátust elvárhatja, sőt meg is követelheti, hogy az állam vezetése és kormányzása úgy rendeztesse be, hogy ne legyen kitéve ilyen visszaélési lehetőségeknek. Ez a réteg a nemzetnek józan és okos életszemléletével megérti, hogy a közbiztonsági közegnek teljesíteni kell a kötelességét és az illetékes igazságszolgáltató szerv elé kell állítania azt, aki a törvények és rendeletek ellen vét. Ez a réteg még az ellen sem ágál, ha történetesen ő a szenvedő alany és őt éri a kisebb-nagyobb büntetés, mert áthágta a szabályokat, - de az mélyszélesen sérti igazságérzetét és tiltakozik is az ellen, ha nem a valóban elkövetett kihágásért, hanem pártpolitikai okokból végzálják.

A közrendészeti szolgálat körébe tartozik a karhatalmi szolgálat ellátása. Az ország belrendjéért felelős belügyminiszter jogkörébe tartozott a közbiztonsági szervek, mint karhatalmi erő feletti rendelkezési jog is.

Egyes személyek, vagy pár főből álló kisebb csoport részéről elég gyakran fordult elő kisebb ellenszegülés. Ezeket az ellenszegüléseket a szolgálatban álló közbiztonsági közeg azonnal, saját kezdeményezéséből meg is törték és érvénytelenítették a törvények és rendeletek erejének.

A kisebb karhatalmi feladatok ilyen módon való megoldásából nem származott hátrány a közre és ál-

talában azt mondhatjuk, hogy nem esett csorba a pártatlanságon. Azok az esetek ugyanis, amikor a közbiztonsági közegnek karhatalmi erőként kellett fellépnie pontosan - szinte minden eshetőséget számításba véve - fél voltak sorolva a szolgálati utasításokban. Ugyanitt kínos precizitással le volt rögzítve, hogy milyen fokú erőszakos fellépést, vagy ellenszegülést, milyen fokú és meddig elmező erővel szabad és kell letörni. A kényszerítőeszközökkel, valamint a fegyverhasználattal való éles jogát és kötelességét mindkét területnél a legaprólékosabb pontossággal és részletességgel szögezték le a szabályzatok. A fegyverhasználati eseteket mindig, a kényszerítőeszközök alkalmazásának az eseteit pedig akkor, ha valaki-
féle panaszt merült fel, utólag kivizsgálták s azok jogossága felett végső fokon az illetékes parancsnok /icsendőrkörületi parancsnok:/ illetőleg a független bíróság döntött. Meg volt tehát a mód és eszköz annak a megakadályozására, hogy a közbiztonsági közegek visszaéljenek a jogaikkal, illetőleg arra is, hogy elnyerjék büntetésüket, ha ezt tették volna.

Más volt a helyzet a nagyobb karhatalmi erők alkalmazásánál. Erre akkor volt szükség, amikor előre megszervezett tömegek tüntettek, nem engedélyezett felvonulásokát rendeztek, stb. Ilyen esetek a képviselőválasztások és a munkabér követelések alkalmával fordultak leginkább elő.

A képviselőválasztások alatt megtörtént eseteket úgy vélem nem kell részletesen esetenem, hiszen annyira élénken élnek még az emlékezetbe, amikor a kormány pontosan kidolgozott tervek szerint házárta fel a közbiztonsági szervekben rejlő erőt választási manővereinél. Az ellenzéki tömegeknek a választási urnáktól való visszatartása, az ellenzéki jelöltek és kortések szabad mozgásának mindenféle módon való megakadályozása oly leleményességgel történt, hogy bár mindenki meg volt győződve a

karhatalmi erő helytelen és igazságtalan felhasználásáról, legtöbb esetben még sem lehetett bebizonyítani azt.

A munkabér követeléseknél, akkor került alkalmazásba nagyobb karhatalmi erő, amikor valamelyik nagyüzem mint munkaadó szembekerült a munkásaival bérdifferencia miatt.

Az u.n. egyeztető tárgyalások vezetője egy közigazgatási tisztviselő volt, aki, vagy akinek a felettese a karhatalmi erők felett is rendelkezett.

Az elmúlt negyedszázad alatt ez a közigazgatási tisztviselő azoknak a kormányoknak volt a hivatalnok, amelyek elsősorban az ipari és mezőgazdasági nagytőke érdekeit tolták előre, mert az a párt, amelyre ezek a kormányok támaszkodtak, ilyenekből és ezek exponenseiből tevődött össze. Ezt tudta a munkaadó annál is inkább, mert ő is ennek a politikai pártnak volt a tagja, még pedig olyan tagja, aki nem csak a pártjelvényt viselte a gomblyukában, hanem a pártkassza felé is megtette kötelezettségét. De tudta a munkaadó azt is, hogy ha ő az egyeztető tárgyalások alatt állhatatos marad és nem adja meg a munkásság által követelt béremelést, a közigazgatási tisztviselő nem lép fel vele szembe, ellenben a munkásság előbb-utóbb elveszti türelmét és erőszakoskodásra ragadtatja magát. Sőt azt is tudta, hogy ha eddig rajta a helyzet akkor már a munkástömeg elsősorban nem vele, hanem a karhatalmi erővel áll szemben. Ismerte a magyarországi karhatalmi erők fegyelmezettségét és kiválóságát s így erről is biztos lehetett, hogy az kemény kézzel helyreállítja a rendet s az ő személye, de vagyona sem fog veszedelembe főrogni. Könnyű volt kiszámítani, hogy mi lesz akkor a helyzet, ha a rend újból helyreállítása után folytatódhatnak az egyeztető tárgyalások. A munkásság ekkor már mint erkölcsileg megbélyegzett fél áll majd vele szemben, amely képes volt a termelés kiesésével az államháztartásnak károkat okozni, amely szembelyezkedett a törvényes renddel, amelyet csak karhatalommal lehet féken-

tartani. Ezzel szemben ő, ha a munkásság eredeti követelésének csak a felét megadja majd, ő lesz a világ szemében a nemzeti és szociális érzéstől átítatott hazafi, aki a fentiek dacára mégis adott, akinek hálós lehet a munkásság, szemben a brutális és kegyetlen karhatalmi erővel.

Igy történhetett meg nem egyszer, hogy a bérekövetelés problémája a tárgyalásasztalnól az utcára, vagy a gyárudvarra csuszott ki.

Az események ezután már rendszerű pontossággal perogtek. Végeredmény: hogy...

A közigazgatási tisztviselő a karhatalmi erő felhasználásával helyreállította a munkásságtól megzavart közrendet. Sikeresen és közmegelegedéssre befejezte az egyeztető tárgyalásokat. Belügyminiszeri dícsérő elismerés.

A munkaadó megértő talpig hazafi, aki mély szociális érzéstől indítva még az ellenszegülő munkásoknak is adott béremelést. Az így megtakarított pénzből egy kisebb összeg a pártkasszába befizetve, egy nagyobb összeg egy külföldi bankban elhelyezve.

Pár sebesült munkás a közkegyintézményben, pár sebesült ösenedő, vagy rendőr a honvéd és közrendészeti kórházban. A karhatalmi parancsnok büntetésből áthelyezve. A sarki fűszeres elsőjén egy kis részletet kapott a munkás család adóságának törlesztésére.

Mindennek alapoka, hogy a nagytőkének kedvező kormány rendelkezik a karhatalmi erők felett. Erre az alárendeltségi viszonyra a nagytőke nyugodtan felépítheti manővereit. - Ennek az alárendeltségi viszonynak ez esetben a munkásság itta a levét, mert a nagytőkét védő többségi párt a kormányon keresztül a karhatalom erejével el tudja nyomni a munkásság jogos követeléseit is.

De ha történetesen fordított a helyzet, azaz a közbiztonsági szervek egy olyan kormány alárendeltségében állnak, amely a munkásság érdekeit előnybehelyező politikai pártta támaszkodik, a fegyver erejével

éppen így megszoríthatja a tökéseket is.

Mindezek világosan mutatják, hogy a fennálló alárendeltségi viszony következtében igen nagy hibák voltak a belrendészeti szolgálatnál

Alárendeltség a bűnügyi rendészeti szolgálatban.

A bűnügyi rendészeti szolgálatnál abból a tényből kifolyólag, hogy a közbiztonsági szervek fölött az igazságügyi szerveknek "felhívási" joguk volt, általában nem fordultak elő visszaélések. Hosszú évek tapasztalata azt mutatja, hogy az igazságügyi szervek a bűnügyi rendészeti alakulatokat csak a hivatásszerű feladataik megoldására, azaz a vélt bűncselekmények bizonyításához szükséges adatok összegyűjtésére használták fel. Az u. n. közönséges bűncselekmények nyomozásával kapcsolatban kiadott felhívásokban nem volt pártpolitikai tendencia, egyformán pontos nyomozást követeltek akárki volt a gyanúsított, vagy a sértett.

Ezen általánosságra vonatkozott állításom fenntartása mellett az igazságot szemelőtt tartva mégis meg kell jegyezni, hogy előfordult néhány szörványos eset, amikor az igazságügyminiszter alárendeltségében álló ügyészek némelyike, egy-egy közönséges bűncselekmény nyomozását bebizonyította azzal az indoklással, hogy a gyanúsított bűnvádi eljárás alá vonása államérintékét nem kívánatos. Tudtommal az ilyen esetek száma nem sok volt. Annak a megállapítására nem volt és ma sincs mód, hogy ezeknél az eseteknél valóban fennálló, vagy csak mondvánál államérinték szerepelt-e. Ezen szörványosan előforduló és egyébként is kérdéses eseteken kívül az ügyészségek és különösen a bíróságok által kiadott felhívásokban mindig érvényesült a pártatlanság.

Ugyanez áll általában a bűnügyi rendészeti alakulatokra is, a saját kezdeményezésre megindított nyomozásoknál mindig csak azt követelték, hogy történt-e s milyen bűncselekmény és ha igen, hogyan lehet azt

és mindezek súlyosan bizonyítják, hogy ilyen alárendeltség mellett a belrendészeti szolgálatban nem érték el a kitűzött célt.

bebizonyítani. A nyomozás lefolytatása, vagy le nem folytatása, a feljelentés meg, vagy nem tétele szempontjából teljesen indifferens volt a gyanúsított és a sértett személye s pláne nem esett latba az a körülmény, hogy az illető milyen politikai pártállású.

Mindezenre megállapíthatjuk, hogy a közönséges bűncselekmények üldözésénél mind az igazságügyi, mind a közbiztonsági szervek részéről érvényesült az egyenlő bánás elve s abból a fölé- és alárendeltségi viszonyból, amelyben ezek egymással állottak, nem származott hátrány a közre.

Ha kutatjuk ennek az örvendetes helyzetnek az okát, igen könnyen magyarázatot találhatunk rá.

A bíróságok - szemben a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselőivel - függetlenek voltak a mindenkori kormánytól, tehát nem álltak annak politikai befolyása alatt. Dícséretére szolgál a pártatlanságáról híres magyar bíróságoknak, hogy sem a kormány, sem annak pártpolitikai exponensei meg sem próbálták pártpolitikai érdekeiket rajtuk keresztül érvényesíteni, mert tudták, hogy ugy sem értek volna el eredményt.

Az igazságügyminiszternek alárendelt ügyészségeken és a belügyminiszternek alárendelt közbiztonsági szerveken keresztül elvileg meg lett volna a lehetősége a kormánynak, hogy ezen a vonalon is érvényesítse pártpolitikai érdekeit. Azonban, egy-két kivételes esettől eltekintve még sem élt ezzel a lehetőséggel azon egyszerű oknál fogva, mert nem volt érdemes ezt tennie. Nem volt érdemes, mert egyrészt az ilyen módon megnyerhető, vagy megfélemlíthető egyének éppen bűnöző

mivoltuknál fogva pártpolitikai szempontból ugysem jöhettek ténitbe, másrészt számuk is aránylag oly csekély volt, amellyel ugysem lehetett volna a pártpolitikai küzdelem mérlegét a saját oldalukra billenteni.

A közönséges bűncselekmények

üldözésénél tehát - szemben a belrendészeti kihágások üldözésével - nem érvényesült a pártpolitikai tendencia, mert a kormány a független bíróságokon keresztül nem érvényesíthette, az ügyészségeken és a közbiztonsági szerveken keresztül pedig nem volt érdemes érvényesítenie azt.

Alárendeltség az államrendészeti szolgálatban.

Az államellenes bűncselekmények nyomozásánál sem volt más az alárendeltségi viszony, mint a közönséges bűncselekményeknél, s mégis e téren lényegesen másként alakult a helyzet.

Adódott pedig ez a következőkből:

1./ A belügyminiszter és a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselői olyan munkát végeztek az államrendészeti alakulatok zömével, amelyek nem a nemzet, hanem a többségi párt érdekeit szolgálták.

2./ Pártpolitikai és egyéb érdekek miatt az államrendészeti alakulatok feladatai közé fel sem vettek olyanokat, amelyeket az államrendészeti szolgálat valódi célját szem előtt tartva - feltétlen meg kellett volna oldani.

ad 1./ Az államrendészeti alakulatok szakszerűbb megszervezése idején a belügyminiszter és a többségi párt vezetősége azonnal felismerte, hogy ezekben a szakalakulatokban kitűnő eszközt nyer az ellenzéki táborok erejének felderítésére. - Így azután a belügyminiszter és a főispánok utasítására az államrendészeti alakulatok legfontosabb feladatává tétetett, hogy derítsék fel az ellenzéki pártok központjainak és helyi csoportjainak erőviszonyait, szervezkedési tervéit, a pártokon belüli hangulatot, esetleges személyi ellentéteket és elégetlenségeket a vezetőkkel szemben, stb.

Ezen rendelkezések következtében az amúgy is kis létszámú és kevés szakemberrel rendelkező államrendészeti alakulatok személyzetének nagy részét ez a munka kötötte le. Az ilyen intézkedések névleges

indoka persze az államellenes bűncselekmények felderítése volt, a valóságos célja pedig, hogy a kormány és a többségi párt vezetősége tiszta képet kapjon az ellenzéki pártok helyzetéről.

Ha egészen felülről és minden elfogultság nélkül szemléljük a dolgokat, azt kell mondanunk, hogy abban a harcban, ami a parlamentális rendszer mellett az egyes politikai pártok között az államvezetési hatalom legális elnyerése érdekében folyik, általánosan elfogadott dolog és természetes harcoselekmény az ellenfél helyzetének, erejének, gyengéjének kipuhatolása, felderítése. Erre minden politikai párt vezetőségének joga van s így természetesen a többségi párt vezetőségének is.

De hogy éppen a legerősebb politikai párt, amely már tagjainak tömegénél fogva is nyilván legtöbb anyagi eszközzel, leggazdagabb pártkasszával rendelkezik, - az állam, a közösség, tehát valamennyi politikai párthoz tartozó állampolgár adójából fenntartott állami szervet használjon fel erre, az enyhén szólva, nagy fokú helytelenség. Ha egy politikai párt vezetősége kíváncsi - s nyilván kíváncsi - a másik, vagy az összes többi politikai párt belső életére és tájékozódni akar annak erő és egyéb viszonyairól, - szervezzen magának egy felderítő szervet. Ehhez joga van. Áldozzon rá tetszése és zsebe szerint amennyit akar, vagy amennyit tud. Ebbe nem szólhat bele senki.

De hogy a többségi párt azt a költséget, amivel az ellenzéki

pártok mindenkori helyzetét felderíti, az ellenzéki pártokhoz tartozó állampolgárok adófilléreiből fedezze, ez már igazán messze esik az igazságosságtól s attól a törvényes jogkörtől, amivel a nemzet a mindenkori kormányt jóhiszeműen felruházta.

Pedig ez volt a helyzet, különösen az államrendészeti alakulatok szakszerűbb megszervezése óta.

A kormány azt az állami szervet elvonta eredeti és valódi feladatától és saját pártpolitikai céljainak érdekében használta fel, hogy így a pártpolitikai küzdelemben illegális módon előnyöket biztosítson magának.

Ez volt azonban a kisebb baj és hiba. A belügyminiszter és a pártvezetőség nem elégedett meg a kényelmesen és olcsón megszerzett felderítési adatokkal, hanem kiértékelve azokat, most már támadásba ment át. Az ellenzék kisebb vezetőit és tömegeit a főszolgabírák és a rendőrkapitányok rendelkezése alatt álló belrendészeti erőkkel puhítatja meg a már előbb ismertetett módszerekkel. /: kihágási feljelentésekkel, igazoltatásokkal, stb, való állandó zaklatás. / Az államrendészeti alakulatokat - mint elite csapatot - a kényesebb esetek és komplikáltabb feladatok megoldására alkalmazza. Ezeknek a feladata az ellenzéki pártok módszeres bomlasztása, a pártokon belüli ellentétok szítása, az ellenzéki vezetők kompromittálása. A komolyabb ellenzéki szervezkedéseket - akár azok, akár nem - úgy kell beállítani, hogy azok galamisképpen kimerítsék valamelyik államellenes bűncselekmény tényálladási elemeit. Ezeknél az utóbbi eseteknél már működésbe kellett lépni az ügyészségeknek is, hogy a törvényesség látszatával fedezzék az államrendészeti alakulatok munkáját. Minden áron addig kellett vinni a dolgokat legtöbbször, hogy a vádemeléshez elégséges anyag együtt legyen. Ha nem volt, tárgyi bizonyítékokat kellett produkálni, pl. előbb az ellenzéki párt helyiségbe titokba röpiratokat elhelyezni s később ott megtalálni, vagy nem engedélyezett

titkos egyesület előre elkészített tagsági igazolványát az őrizetbevett egyének zsebeibe becsempészni és egy óra múlva azt ott a személymegtalálásnál megtalálni. - Szóval, ilyen és hasonló alapos "szakmunkát" kellett végezni az államrendészeti alakulatok beosztottjainak, hogy ezek alapján a kormánysajtó kimutathassa, hogy ez, vagy az az ellenzéki párt az állam rendjének és a társadalom békéjének a felforgatója, vezetői nem méltók a szabázó polgár bizalmára. - Emlékezzünk csak vissza a máskor is, de különösen a képviselő választások idején itt is, ott is megjelenő detektivre, akinek az volt a feladata, hogy az ellenzéki jelölt magán és közéleti szereplését, pénz és nőügyeit, stb. kiszimatolja, vagy a már szépen összeállított de nyomdafestéket nem tűrő életrajzát eljuttassa a választópolgárok fülébe, stb. stb.

A bíróságokat itt sem tudta sorompóba állítani a belügyminiszter, de még az igazságügyminiszter sem, azonban az ügyészségek és különösen az államrendészeti alakulatok felhasználásával el tudta érni, hogy a különösen veszedelmes és neki kellemetlen politikai ellenfeleket - a törvényes eljárás látszatát kinosan megőrizve, a paragrafusok kacsaringói között művészien átbulváralva - meghurcolja, megfélemlítse és a tájékozatlan választópolgárok előtt kompromittálja.

Mint látjuk, az államrendészeti szolgálatnál nem volt olyan rezervált a belügyminiszter és pártja, mint a bünyügyi rendészeti vonalon. Itt érdemes volt élni a lehetőségekkel, mert itt komoly ellenfeleket lehetett lejártni a nyilvánosság előtt és ügyes taktikával szét lehetett morzsolni és zúléstenni az ellenzéki tömegeket. Itt olyan lehetőségek nyíltak, amelyekkel a pártpolitikai küzdelemben döntő csapást lehetett mérni.

Az államrendészeti alakulatok amúgy is csekély létszámúak zöme csak ezt a munkát végezte. Ha dicsérrettel el is ismerjük a kisebb résznek a valódi államrendészeti feladatok megoldásánál kifejtett igen

szép és eredményes munkáját, mégis azt kell mondanunk, hogy az állam pénzén fenntartott államrendészeti apparátusunk zöme - önhibáján kívül - tulajdonképpen a többségi párt felderítő-, sőt annak törvénytelen manipulációit végrehajtó szervé süllyedt, illetve fel sem emelkedett soha ennél sokkal többre. Pedig téves felfogás azt hinni, hogy az államrendészetnek az a feladata, illetve csak az a feladata, amire azt az akkori kormányok már a kezdet kezdetén beállították és később felhasználták.

ad 2./ Az állampolgáraknak éppen olyan féltett kincsük az emberi szabadság- és állampolgári joguk, mint az életük és vagyonuk. A modern állam nem csak arról köteles gondoskodni, hogy állampolgárainak élet és vagyonbiztonságot biztosítsa, hanem arról is, hogy a nemzet minden egyes tagja szabadon élhessen az emberi szabadság- és állampolgári jogaival. Ez utóbbi kötelességét csak úgy tudja teljesíteni az állam, ha örködik is ezek felett a jogok felett s mindenkit, legyen az magán, vagy hivatalos személy, aki az egyes állampolgár, vagy a nemzet egyes rétegeinek ezen jogát bármi módon megsérti, a független bíróság elé állítja, hogy az ott elvegye a méltó büntetését.

Erre a munkára - tehát az államrendészeti szolgálat valódi feladatainak végrehajtására - azonban nem jutott sem erő, sem idő, de sok esetben akarás sem. Helytelen volt a cél - amire, káros volt a mód - ahogyan a mindenkori kormány az államrendészeti alakulatok zömét felhasználta, de talán még nagyobb kár származott a nemzetre és annak egyes állampolgáira abból, hogy ezt a rendészetet éppen abban az irányban nem használta fel, ahol kellett volna.

Minden állampolgárnak állampolgári joga, hogy politikai véleményét szabadon kinyilváníthassa. Politikai pártállása miatt őt sérelem, vagy hátrány nem érheti sem magán, sem hivatali személy részéről.

Az államrendészeti alakulatoknak ezen jogvédelem azonban csak akkor

tétetett feladatává, ha a többségi politikai párthoz tartozó polgárról volt szó, de mindannyiszor szemet kellett hunyniok, ahányszor ellenzéki pártállású állampolgárt ért e sérelem hivatali személy részéről. A politikai jogok szabad és veszélymentes gyakorlásához való jog feletti örködés nem volt, illetőleg csak vagylagosan volt beállítva a feladatok közé, mert ha ezt minden megkötöttség nélkül elrendelik, akkor elsősorban éppen a belügyminisztert és sok vezető tisztviselőt kellett volna ilyen jogsértésért a független bíróság elé állítani.

Alapvető jogfelfogás volt, hogy Magyarországon minden állampolgár szabadon megvallhatja és megtarthatja nemzetiségét s nem szabad senkit sem nemzetisége elhagyására bírni. Bár joga van mindenkinek ahhoz is, hogy nemzetiségét saját elhatározásából megváltoztassa, azonban erre őt senki nem kényszerítheti.

Mégis az, illetve azok, akik értettek ahhoz, hogy a külső látszatot megtartsák, büntetlenül kalózkodtak ezen a téren.

Gondoljunk csak arra a Bukarestből irányított pénzzel, vallási vönállal, suttogó propagandával és minden elképzelhető eszközzel dolgozó földalatti munkára, amely Erdélyben a magyar nemzetiségű tömegek ellen folyt. Különbféle fogásokkal - elkeresztelés, névelírás, ráolvasásos babonák, bankkölcsonkőn át beházasodásra kényszerítés, stb. - sok ezer és ezer magyar nemzetiségű állampolgárból román nemzetiségűt csináltak. Hogy ez így volt, azt nem kell bizonyítani annak, aki Erdélyben csak egy kicsit is nyitott szemmel járt és valami keveset konyított az antropologiahoz, vagy nem sajnálta a fáradságot nem is olyan messze visszalapozni a matrikulákba. Ugyanezeket a jelenségeket és tényeket megtalálhatjuk a Felvidéken, a Délvidéken és Nyugat-Magyarországon.

Tehték ezt - sok egyéb más ok mellett azért is - mert az államrendészeti szolgálat ilyen irányban nem működött. Nem volt, aki ezeket az ügyes fondorlattal végrehajtott

manipulációkat a tárgyi igazságot és a törvényt szemelött tartva, a nyilvánosság előtt felfedte és az egyszerűen bebizonyította volna.

Meg kell jegyezni, - nehogy félreértés legyen - hogy nem az 1918-tól 1938-ig, illetve 1940-ig tartó időszakra bízok, hanem első sorban az 1918 előtti évekre, de vonatkozik ez sok tekintetben még az 1938, illetve 1940 utáni időkre is.

És az államrendészeti alakulatokkal rendelkező magyar kormány ezeket a magyar nemzetiségű állampolgárok ellen elkövetett jogsérelmeket egyszerűen tudomásul vette.

Ha kutatjuk ennek az igazán természetellenes magatartásnak az okát, azt kell megállapítanunk, hogy ebben különbözően két szempont játszott szerepet.

Ezt a magyar nemzetiségű állampolgárok ellen irányuló jogtalan eljárást azért vette egyszerűen tudomásul a kormány, hogy maga is személynél az ugyanilyen célzatu, de magyar részről történő próbálkozás felett, amellyel néhány kishivatalnok a más nemzetiségű állampolgárokat igyekezett magyar nemzetiségűvé átírni.

Másik szempontként pedig ismét a pártérdék játszott közre. Köztudomású ugyanis, hogy az 1918 előtti kormányokat támogató többségi párt éppen ezekről a román, szerb, szlovák, német nemzetiségű területekről kapta azt a szavazattöbbséget, amellyel uralomra tudott jutni, illetve ott maradni. Párt és uralmi szempontból nem lett volna kívánatos ezeknek a nemzetiségeknek a földalatti munkáját felszínre hozni, mert ezzel a kormány a saját létalapját, azaz az őt támogató párt többségi állagát igen könnyen elveszthette volna.

Ezen két motivumban találjuk meg legtisztábban a magyarázatát annak, hogy miért nem fordította ebben az irányban a kormány az államrendészeti alakulatok munkáját.

Az első szempontra reflektálva azt kell mondanunk, hogy ha egyszer a magyar állam a törvény betűjével védi mindenféle nemzetiségű állampolgárnak a nemzetiségéhez való tartozás és megmaradás jogát, akkor azt a gyakorlatban is meg kell valósítani.

Aki tehát e téren jogsértést követ el, azt bíróság elé kell állítani akár magyar, akár román, akár német, vagy akár milyen egyéb nemzetiségű az elkövető; de akár magyar, akár román, akár német, vagy egyéb nemzetiségű is az a személy, vagy közösség, akinek a kárára történt a jogsértés. Nem lehet tehát személynél sem ilyen, sem olyan szempontból.

Itt azonban ennél a személynél még hozzá kell tenni, hogy azt inkább lehetne vakságnak nevezni. Önkénytelenül felmerül az emberben a kérdés, hogy ez a vakság a tudatlanság, az elbizakodott naivság sötétsége-e, vagy tudatosan felrakott szemüveg, amely miatt nem lát, vagy nem akar látni az akkori vezetőség. Annak a néhány szüklátókörű, a dolgok lényegét nem értő magyar kishivatalnok próbálkozásának az eredménye befelé csupán annyi, hogy piros-fehér-zöld vízfestékkel átma-zolnak néhány száz kétesértékű egyedet, akikkel értékben igazán nem vesztett egyik idegen nemzetiség sem a megkevesébe nyert a magyar nemzetiség. Kifelé pedig egy vádhoz szolgáltatott alapot, amely szerint a magyar kormány eltűri, elnézi, hogy hivatalnokai elmagyarosítsák a védtelen nemzetiségeket.

Ugyanekkor a másik oldalon alapos felkészültséggel, külföldi központból irányított és pénzelt erők dolgoznak, akik nem elégsznek meg a felszínes munkával, hanem a vallás, a szerelem, a pénz, a megcsillantott jólet eszközzeivel a lelkek ezreit viszik el. Elaltatják, átformálják, magukhoz láncolják oly ügyesen, hogy azt csak az akkmunkával lehetne felderíteni és bizonyítani.

Mindezebből látszik, mennyire súlyos mulasztás volt, hogy az államrendészeti alakulatokat nem állították munkába ezen a téren.

Ezzel a személynél eljárással igen nagy károkat okoztak a magyar nemzetiségű közösségnek és a magyar állam elleni propogandának szolgáltatott tápanyagot. A propoganda ugyanis minden elmagyarosodási esetet a magyar "hatóságok" részéről történt kényszer eredményének állított be,

Tudni kell, hogy igenis történtek tartós értékűnek nevezhető elmagyarosodások is elég szép számmal. De ezek az elmagyarosodások nem a kishivatalnokok mesterkedéseinek az eredményeként következtek be, tehát ezeket nem lehet azoknak sem a terhére, sem - ha úgy tetszik - a javára írni. Ez egy természetes folyamat volt.

A magyar nemzetiségű közösség életformája, lelkiisége, életszemlélete általában az egyéni és közösségi életmagnilyánulásai, sajátos érényivel és hibáival együtt tetszetős és vonzó volt és vonzó ma is a velünk együttélő többi nemzetiségre. Ez az oka annak, hogy ezek közül sokan önként, sőt erős törekvéssel igyekeztek és igyekeznek belesimulni, azután beleolvadni a magyar nemzetiségűek közösségébe. De ennek elengedhetetlen feltétele, hogy még látszata se legyen csalogatásnak, csábításnak s pláne nem fondorlatnak, vagy erőszaknak. Ahol ilyen nem volt, csak ott történtek eredményes - egyben senki által nem kifogásolható - elmagyarosodások.

Tehát nem szemhunyasra, hanem pártatlan és szakszertű államrendészeti munkára van szűkség, amely felderíti és a törvény elé állítja kivétel nélkül mindazokat, akik akár mesterkednék, akár erőszakoskodnak ezen a téren, mert

a./ a magyar nemzetiségnek nem érdeke, hogy a napos világban, számarányát olyan egyedekkel növelje, akikre ha beborul a Haza ege, ugysem számíthat és csak a kvalitást rontják, mert

b./ annyi tartósértékűnek nevezhető elmagyarosodás történik mesterkedés és erőszakoskodás nélkül is, hogy azt megemésztani így is probléma a fajtának, s végül, mert

c./ a szabadon engedett kalózkodás esetén csak a magyar nemzetiségű közösség járt és jár rosszul. Ugyanis számszerűleg is sokkal nagyobb részt út rajta a más nemzetiségűek külföldről irányított és pénzelt, alapos munkával végzett ügyeskedése, mint amennyit a magyar részről jövő kontár munka eredményezett.

Az államrendészeti alakulatok e téren való be nem kapcsolásának második okához nem sok megjegyzést kell fűznöm, - az már magában is eleget mond. Ha a kormány párt és hatalmi érdekből képes leállítani, illetve be sem indítani az államrendészeti alakulatok munkáját ezen a vonalon s ennek következtében súlyos sérelmet szenvednék Magyarországon éppen a magyar nemzetiség igazságos érdekei, ez már maga élesen bizonyítja, hogy mennyire helytelen volt a kormányra ruházni az államrendészeti alakulatok felett való rendelkezési jogot.

Ezek a hiányosságok és hibák általában ismertek voltak, hiszen a sajtó és az ellenzék is többször hallatta emiatt a hangját. Még azok is, akik csak az élet felszínét látták, érezték, hogy itt hiányzik az államvezetés részéről valami.

De aki egy kicsit mélyebben hatolt az események, a történések szemléletébe, az láthatott, vagy legalább is sejthetett egyéb bajokat is, melyek, szintén orvoslás nélkül maradtak.

A két világháború közötti időszakban az európai s a minket első sorban érdeklő dunavölgyi térségben, az 1920-as békeszerződésekkel részben lefolytott, részben túlfűtött faji és nemzeti törekvések exponenciál megkezdték munkájukat, hogy kitűzött céljaikat megvalósítsák. Ezek közül az egyik legnagyobb, a német feszítőerő, amely a keleti német szigeteket akarja tartós hid-oszlopokká edzeni; a másik a szláv délfelé való törekvés, amely a kommunista ideológiát fogja be szeke-rebe. De ezeken felül a dunavölgyi új kis államok is akcioba lépnek. A románok egy, a Tiszaig terjedő Románia megvalósítását készítik elő; Jugoszlávia még északabbra szeretné kitolni határait; Csehszlovákia a Duna mindkét partjának birtokáról és a Pozsony-Zágrábi korridorról álmadozik.

Magyarország ezeknek a különböző irányú törekvéseknek a metszéspontjában feküdt, amelyeknek meg volt az a közös jellemvonása, hogy mind-egyik Magyarország kárára igyekezett

dolgozni s mindegyik a Kárpátmed-
cében akart magának bázisokat te-
remteni. A faji szempontból erősen
saturált országban sajnos minden-
egyed áramlat talált is megfelelő
médiúmokat, akik hajlandók voltak
kiszolgálóivá lenni ezen idegen tö-
rekvéseknek. Bár ezen erők legtöbbje
nagy ovatossággal dolgozott, azonban
lassan, de biztosan mégis befonódott
a magyar élet majdnem minden tere-
ezzel a többrétegű hálórendszerrel,
amelynek zsinórjait, Berlinben,
Moszkvában, Bécsben, Prágában, Belg-
rádában és Bukarestben tartották
kézben, figurái pedig ott állottak
a magyar állami, politikai, gazdasági,
katonai, vallási, kulturális, stb.
élet kisebb-nagyobb posztjain és
végezték kintől irányított munká-
jukat. Ennek a titkos, földalatti
munkának a mozgatóit és végrehajtó-
it nem lehetett látni, csak a gaz-
dasági, vallási, katonai, kulturális,
stb. élet terén tudott konstatálni
az alapos megfigyelő olyan jelen-
ségeket, amelyek utaltak erre a mun-
kára.

Egétően hiányzott e téren egy
pártatlan és kitűnő szaktudású ál-
lamrendészeti szervezet.

Sajnos hiányzott mind a két fel-
tétel.

Államrendészetünk nem volt erre
a munkára, kitűnően kiképezve, mert
ez a munkakör csak másodrendű fel-
dattá súlyodt a pártpolitikai fel-
derítési és egyéb feladatok mögött.

De az a munka, amit e téren még-
is végzett, az sem volt befolyástól
mentes. A kormány már eleve nem na-
gyon szorgalmazta ezt a munkát,
mert sohasem tudhatta, hogy nem ép-
pen egy általa agyonprotégált "nagy-
ságról" sül-e ki valami furcsaság.
Nem szerette a belügyminiszter, ha
az államrendészeti alakulatok tul-
ságosan buzgólkodtak ezen a vona-
lon s nem egyszer megesett, hogy
egyenesen elparancsolta a nyomozó-
kat egyes neki kényes esetektől az-
zal, hogy ők ehhez nem értenek. Sza-
bály volt, hogy ha az államrendésze-
ti alakulatok az általános felde-
rités során nyomára jöttek egy i-
lyen gyanús jelenségnek, azonnal le-
kellett állni és jelenteni kellett

az esetet a belügyminiszternek.
Fent azután alaposan meghányták-
vetették az ügyet, pátikámérleggel
lemérték, hogy párt szempontból nem
lesz-e káros, ha megengedik a nyo-
mozást. Ha úgy látszott, hogy annak
eredménye csak egy kicsit is árt-
hat a kormánynak és a később nyil-
vánoságra kerülő adatok felhasznál-
ásával támadás érheti azt - le-
hetett az eset akármilyen káros
egyéb szempontból - az államren-
dészeti alakulatok további munká-
ját egy rövid parancssal leállítot-
ták. Leállították, mert leállíthatták,
hiszen a belügyminiszter rendelke-
zett velük.

Pedig monnyire szükség lett vol-
na arra, hogy lerántuk a leplet
ezekről a magyar államot, ezen belül
az egyes nemzetiségi közösségeket,
sajnos ezek közül is elsősorban a
magyar nemzetiségi közösséget lét-
alapjaiban, gyökerében veszélyezte-
tő munkákról. Reflektor fénybe kel-
lett volna állítani azokat a magu-
kat loyális állampolgároknak, sőt
legmeggyőződésesebb magyarokunk
mutató figurákat, akiknek legtöbb-
ször két kézzel szórta a magyar
Haza minden kincsét és az érvénye-
sülési lehetőséget és mégis Ber-
lin, Moszkva, Prága, Bécs, stb. érdeke-
it szolgálták, vagy készíteték elő
részükre a talajt.

Ezeket a magukat kitűnően el-
ködsített személyeket szakszerű-
en felderíteni, ördögi raffiniá-
val kitervelt és bűvészi ügyeske-
déssel végrehajtott munkákat szak-
szerűen bebizonyítani, csak egy
pártatlanul vezetett és erre a
munkára kitűnően kiképzett állam-
rendészeti szervezet lett volna
képes.

Ilyen pedig - a fent ismerte-
tett okok miatt - nem volt!

Birálat összesítés.

Kétségtalanul megállapíthatjuk, hogy a múltban fennálló alárendeltségi viszonynál fogva igen nagy hibák voltak.

Ha minden elgogultság nélkül, hideg kritikával szemlélem e szempontból a múltat, azt kell mondanom, hogy az alaphiba abban volt, hogy az alárendeltségi viszony rendezésénél ilyen szituációt hoztak létre. Nézetem szerint, amikor hatalmat adunk valakinek a kezébe - annak biztosítására, hogy az ne éljen azzal vissza - olyan helyzetet kell teremtenünk, amelyben a hatalom birtokosának ne legyen érdeke azzal visszaélni és ne is tudjon azzal visszaélni.

A belügyminisztert, mint politikusot kötelezte a pártérdek, - mint embert sarkalta az egyéni érvényesülés vágya. Neki kötelessége volt, pártjával szemben, hogy minden tőle telhetőt megtegyen annak uralmon tartása érdekében. - Mint ember pártjának bizalmából és hatalmából élvezi belügyminiszteri állását és tudja, hogy aszerint marad belügyminiszter, vagy bukik a bársonyszékéből, amint rászolgál a párt bizalmára s, amint uralmon tudja tartani pártját.

Kisebb viszonylatban általában ugyanez vonatkozik a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselőire is. Ők a legfőbb főnökök, a belügyminiszteren keresztül voltak függőviszonyban a pártpolitikával. A városi és megyei és városi tisztviselőknek a kormánytól való függetlensége csak írott malaszt volt. Már régen elmúlt az az idő, amikor az alispán, a főszolgabíró, a polgármester csak passzióból szolgáló honoratíor volt. Bizony, a fizetésükből élő tisztviselők voltak ők is, mint bármely más állami igazgatásban levő, akik százszor is meggondolják, hogy szembehelyezkedjenek-e a belügyminiszterrel, vagy még a főispánnal is. Nem kétséges és vitás, hogy előmenetelükre, szolgálati beosztásukra igen nagy befolyással volt az, hogy működési területükről kormányparti, vagy ellenzéki képviselőt

sikerült-e "behozni", s egyáltalán kiszolgálták-e a belügyminiszter pártpolitikai érdekeit is, vagy sem. Ha a dolgok mélyére nézünk, tagadhatatlan, hogy igen sok, sőt legtöbb esetben a kenyér, az állásféltes volt az a hajtóerő, amely játszi könnyedséggel söpörte el a pártatlanságot. Eppen azért, ha helyeselni nem is, de emberileg meg lehet érteni a mindenkori belügyminiszterek és a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselők eljárását annál is inkább, mert a közbiztonsági szervek feletti rendelkezési jogot oly laza megkötöttséggel adták a kezükbe, hogy még csak nagyobb nehézségbe sem került - a törvényesség látszatát is megtartva - visszaélni azokkal.

E fejezet elején felvázoltam a célt, mely szerint: a közbiztonsági szerv alárendeltségét úgy kell rendezni, hogy az, aki felette rendelkezési joggal bír, ne tudja ezt a szűkségképpen nagy erőt képviselő állami szervet akár az egyes állampolgárok, akár az egyes társadalmi, politikai, foglalkozási, stb. rétegek, vagy akár az egész nemzet jogos érdekei ellen, a maga jogtalan előnyére felhasználni.

Azt hiszem, hogy most már mindnyájunk előtt világosan áll, hogy ezt a célt nem sikerült elérni.

Miért? - Mert olyan szituációt hoztak létre e téren, amelyben ezt a célt nem is lehet elérni.

Ha pedig tisztán és világosan felismertük ezt a tényt, akkor le kell vonni a konzekvenciát és a jövőben az új közbiztonsági szervet n e m a pártpolitikus belügyminiszternek és n e m a pártpolitikától erősen függő közigazgatási hatóságok vezető tisztviselőinek kell alárendelni.

Felelőség és rendelkezési jog.

Mivel a közbiztonsági szerv feletti rendelkezési jog együttjárója volt és marad a közbiztonság fenntartásáért való felelőségnek, természetesen a jövőben az ország közbiztonságáért való felelőséget le kell venni a belügyminiszter, a részterületek közbiztonságáért való felelőséget pedig a közigazgatási hatóságok vezető tiszviselőinek a válláról.

Kérdés? - Ki lehet-e venni a belügyminiszter kezéből a közbiztonsági szerv feletti rendelkezési jogot, s le lehet-e venni a válláról a közbiztonságért való felelőséget anélkül, hogy az állami gépezet összhangjában zavar ne keletkezzen?

Nézetem szerint igen!

A belügyminiszter, a főispán, az alispán, a polgármester, a főszolgabíró elsősorban a belügyi közigazgatás vezetői. Elsődleges feladatuk az, hogy irányítsák és vezessék a belügyi közigazgatást országos, vármegyei, városi és járási viszonylatban. Ehhez rendelkezésükre áll a belügyi közigazgatási apparátus. A közbiztonsági szervek feletti rendelkezési jogot is meg kapták a múltban, mert a közbiztonság fenntartásáért is felelőssé tettek.

De ha levesszem a vállukról a közbiztonságért való felelőséget, nyugodtan elvehetem tőlük a közbiztonsági szerv feletti rendelkezési jogot is, mert a rendelkezésük alatt továbbra is megmaradó belügyi közigazgatási szervezettel meg kell tudni oldani a belügyi közigazgatási feladatokat.

Nagyon furcsán hangzana egy olyan ellenérv, hogy nem lehet a belügyi közigazgatást zökönömentesen vezetni, ha hiányzik a vezetők kezéből a közbiztonsági szerv feletti rendelkezési jog. Ez ugyanis azt mutatná, hogy a belügyi közigazgatási szervezet irányításához, vezetéséhez és feladatainak megoldásához nem csak bölcsesség, hanem egy megfélemlítésre bármikor felhasználható kényszerítő erő is kell: már pedig ez igen szomorú képet nyújtana mind a belügyi közigazgatás vezetőire, mind az egész belügyi közigazgatási szervezetre.

Mindnyájan tudjuk, hogy a belügyi közigazgatásnak éppen úgy, mint ahogy a többi állami igazgatási ágnak gyakran szüksége van a közbiztonsági szervekre, hogy az közegével, vagy alakulataival alátámaszsa azok írott rendelkezéseit. De mindebből még nem következik, hogy akár a belügyi közigazgatásnak, akár más állami igazgatási ágnak a vezetői közvetlen és feltétlen rendelkezzenek is vele.

A közbiztonsági szerv a legmesszebbmenően együttműködhet a belügyi közigazgatási szervekkel, mint ahogy együttműködött például az igazságügyi szervekkel a múltban és a legmesszebbmenően kiszolgálhatja azok törvényes kívánságait. De itt aláhuzottan hozzá kell tennem, hogy csak a törvényes kívánságait.

Nyilvánvaló tehát, hogy a belügyi közigazgatási szervek és a közbiztonsági szerv feletti rendelkezési jog minden nagyobb nehézség nélkül elválásztathatók egymástól anélkül, hogy az állami gépezet összhangja megzavartatnék.

Más megoldási lehetőségek?

Továbbfűzve a gondolat fonalát most már az a kérdés vetődik fel, hogy hozzá lehet-e kapcsolni a közbiztonságért való felelőséget és ezzel a közbiztonsági szerv feletti rendelkezési jogot más állami igazgatási ághoz és egyáltalán a kormány

felelőségéhez és rendelkezési jogához úgy, hogy az elől rögzített célt elérjük?

Felvetődhetik egy olyan megoldás lehetősége, hogy a közbiztonság fenntartásáért az igazságügyi szerveket tennénk felelőssé és az ő

alárendeltségükbe utalnánk a közbiztonsági szervet.

Ez a megoldás csak akkor vezethetne esetleg célhoz, ha csak a független bíróságok intézkezhetnének vele, mert ha a pártpolitikus igazságügyminiszter és a neki alárendelt ügyészségek kapnának erre jogot, azok éppen úgy a pártpolitika szolgálatába állítanák, illetve állíthatnák azt, mint a belügyminiszter tette.

Az alárendeltségi viszonyt úgy rendezni, hogy a rendelkezési jogot csupán a független bíróságok kezébe adni, többféle okból nem lenne helyes. Először is nem lenne vélszerű a bíróságokat ezzel a munkával megterhelni. Másodszor ennek a gyakorlati beállítása igen sok nehézséggel járna. De legfőképpen azért nem lenne helyes, mert ez esetben egy kézben lenne a bírói hatalom és a végrehajtó erő, ami a jogfejlődésben visszakanyarodást jelentene.

Az az alá- és fölérendeltségi viszony, amelyben az igazságügyi és a közbiztonsági szervek állottak a múltban, nagyban-egyeszben megfelelő volt és a gyakorlatban bevált. Kár lenne megbolygatni és ezt a jól kialakult viszonyt megváltoztatni.

A honvédelmi miniszter alárendeltségébe utalni a közbiztonsági szervet - szintén nem felel meg a célnak. A honvédelmi miniszter éppen olyan pártpolitikus, mint a belügyminiszter. Ha a múltban a legtöbb honvédelmi miniszter nem vitt fontos szerepet a pártpolitikában ez azért volt, mert nem volt rá szükség. Ha azonban a jövőben ő kapná kezébe a közbiztonsági szerv felett a rendelkezési jogot, neki kellene átvonni e téren a belügyminiszter-től a primhegedős szerepét.

A honvédelmi miniszter kezében van az ország legnagyobb fegyveres ereje, a hadsereg. Kicsit talán ebből a szempontból sem lenne kívánatos, hogy még a másik fegyveres erőt, a közbiztonsági szervet is a honvédelmi miniszter alárendeltségébe utaljuk.

Felvetődhetne még egy olyan elgondolás is, hogy szervezzünk külön közbiztonsági minisztériumot és

annak élére állítsunk külön közbiztonsági minisztert. Az új közbiztonsági szerv ugyanis már olyan nagy állami szerv lesz, hogy azt önállóan is lehetne vezetni.

Azonban ezzel a megoldással sem vinnénk előbbre a kérdést, mert a közbiztonsági miniszter szintén pártpolitikus lenne. Tehát a mult-hoz viszonyítva lényegében nem változna a helyzet és tulajdonképpen csak személycserét csinálnánk. Ilyen erővel a volt belügyminisztert is nevezhetjük volna belügy és közbiztonsági miniszternek.

Hiába próbáljuk, vagy próbálgatnánk végig akár az összes minisztereket - nem érünk célt. A mult tapasztalatai azt bizonyítják, hogy mind az összkormány, mind annak egyes miniszterei pártpolitikai célkitűzések elérésére is felhasználják, illetve felhasználhatják a nekik alárendelt közbiztonsági szervet.

Ez a tény abból a helyzetből adódik, hogy a parlamentális rendszer szerint berendezkedett demokratikus állami életben a mindenkor kormány uralkon léte a pártpolitikai erőviszonyok függvénye. Kormányzási joga időleges a időtartama attól függ, hogy a többségi párt - amelyre támaszkodik - meddig tudja többségi állagát megtartani. A kisebbségi párt, vagy pártok ugyanis - többségi pártá akarván válni - állandó pártpolitikai harcot folytatnak ellene, ami azt eredményezi, hogy a pártpolitikai arénában egy soha meg nem szűnő politikai küzdelem folyik.

Ez egy szabad országban - mint tudjuk - helyénvaló és annyira természetes dolog, hogy annak helyes és szükséges voltát nem is kell indokolni.

Ezt a pártpolitikai küzdelmet a politikai pártok vezetősége - a többségi pártnál egyben a kormány tagjai - irányítják és vezetik. Ennek a küzdelemnek egy-egy csatája a 4 - 5 évenként megéjtett képviselőválasztás.

Ebben az évekig tartó előcsatározásokban és a döntő ütközetekben elvileg csak legális eszközt szabad

igénybe venni. A fent ismertetett tapasztalati tények szerint ez azonban mindig csak elv maradt.

Amikor a hatalom megtartásáról, vagy átadásáról van szó igen könnyen, sőt azt mondhatjuk, holt biztosan bevetik a küzdelembe a nem legális fegyvereket is különösen akkor, ha azok kéznél vannak és nincs komoly akadálya a bevetésüknek. Így történt és ez az oka, hogy a kormány, amelynek léte, vagy nem léte, kormányon maradása, vagy bukása e pártpolitikai küzdelem előcsatározásainak eredményétől és a választási csata kimenetelétől függött, az alárendeltségében álló közbiztonsági szervezeteket minden alkalommal - csak néha erősebb, néha gyengébb formában - felhasználta arra, hogy annak a pártnak, amelyre támaszkodott az esélyeit erősítse, a győzelmét elősegítse, vagy ha másként nem ment, ki is csikarja.

Ez az eljárás pedig azon túl, hogy merőben ellenkezik a közbiztonsági szerv eredeti rendeltetésével, súlyosan sérti nem csak a pártpolitikai kisebbség, hanem sokszor az egész nemzet érdekeit is.

Ez így volt a múltban hosszú évtizedeken keresztül és így lenne a jövőben is, ha visszatérnénk a régi rendszerre. - Ez ellen egy orvosság látszik hatásosnak, az t. i. hogy a közbiztonsági szervet függetlenítjük a mindenkori kormánytól.

Ezzel le is zárom tanulmányomnak ezt a részét, amelyben abból a szempontból bíráltam az elmúlt korokat, hogy a célnak megfelelően volt-e rendezve a közbiztonsági szervek alárendeltsége.

Végmegállapításként azt a negatívumot szögezem le, hogy helytelen megoldás az, ha a közbiztonsági szerv a kormány alárendeltségében áll.

Mielőtt tovább mennék e téma tárgyalásában, szükségesnek tartom megjegyezni, hogy megállapításaimban egyedül és kizárólag az igazság megvilágítására való törekvés vezetett. Ki akarom hangsúlyozni, hogy nem azal a céllal soroltam fel és mutat-

tam rá az elmúlt időkben előforduló hibákra és mulasztásokra, hogy ezzel sértsek, vagy csak bántsak is valakit és ezzel tápanyagot adjak a mult ócsárlására, az abban szereplő személyek sárral való megdobálására s pláne nem, hogy ezzel tetemrehívjam ezen korszak szereplőit.

Igazán távol áll tőlem ennek az értelmetlen dolognak még a gondolata is.

Csupán azért állítottam erős reflektor fénybe a mult történéseit és hiányosságait, hogy a lehető legélesebben kitűnjenek az árnyékok és a ferde helyzetek s ezek láttán belássuk, hogy nem jártunk helyes uton, azaz okuljunk a jövőre.

És még egyet! - Nem szeretném, ha az a vád érne, hogy én, mint magyar ember itt a külföldön - ha mindjárt csak magyar nyelven is - felsorolom az elmúlt korszak magyarországi hibáit és hiányosságait és ezzel tápot adok a külföldnek - elsősorban szomszédainknak - az ország elleni propogandára. Ilyen esetleges megjegyzésre nyugodtan felelhetek.

A fentebb leírt hibák és hiányosságok nem magyar specialitások voltak, mert pontosan ráolvashatók a cseh, a román, a jugoszláv, az osztrák stb. állapotokra is, sőt még sokkal súlyosabb mértékben. - Ezek a hibák ugyanis a rendszerből adódnak és minden országban kimutathatók, ahol a közbiztonsági szerv, vagy szervek alárendeltségi viszonya azonos a miénkkel. Ezeket a hibákat tehát bár sajnálatosaknak kell tartanunk a mi részünkről, de szégyenkeznünk nem kell miattuk, különösen volt szomszédaink előtt nem.

Szégyenkeznünk csak akkor kell, ha felismertük a volt rendszer helytelenségét - s találtunk helyette célravezetőbb megoldást - s ennek dacára mégis fenntartjuk, illetve újra bevezetjük azt.

Mi legyen a megoldás?

Uj országépítés előtt állunk!

Ujjá kell építenünk az ország épületének a vesztett háború által lerombolt és az idők haladása folytán egyébként is megrepesztett falait.

Hogy milyen stílusban épül fel az új Magyarország, hogy milyen lesz annak államformája, politikai, gazdasági, társadalmi, stb. arculata, ezek olyan kérdések, amelyeket e munka keretében nem kívánok érinteni. Ezen problémák megoldásával kapcsolatos nézeteiket és érveiket minden bizonyal kifejtik azok, akik erre képességüknél, hivatásuknál fogva hivatottak. Én - mint közbiztonsági szakember - csak a közbiztonság, továbbá a közbiztonságot megteremtő és fenntartó közbiztonsági szervnek az új állami életbe való beillesztésére vonatkozó álláspontomat szövegezem le és ezt az alábbi két pontban foglalom össze:

1./ Az új Magyarországon - de minden más kulturumban is - csak akkor lehet megteremtteni és fenntartani a valódi közbiztonságot, ha az emberi szabadság- és az állampolgári jogok szabad gyakorlását minden egyes állampolgárnak a törvény ereje biztosítja: továbbá,

2./ ha a törvények betartása és általában a közbiztonsága feletti felelősséget, az állami főhatalmat gyakorló országgyűlés és államfő - a független bíróság mellett - egy olyan közbiztonsági szervre bizza, amely csak neki, azaz az országgyűlésnek és az államfőnek van alárendelve, de független minden egyéb, az állami élet keretén belül hatalmat élvező alakulástól, így a mindenkor kormánytól is.

Taglaljuk ezeket az alaptételeket kissé részletesebben.

Abból a lelki, politikai, gazdasági, társadalmi, stb. kaoszából, amelybe a kis és nagy nemzetek egyaránt belesodródtak az utolsó évtizedekben, ma keressük az emberiség s így mi is a kivezető utat. A gyógyulás, a kibontakozás pontos és minden nemzet részére egyformán járható útja még

ma sem áll egészen tisztán előttünk már csak azért sem, mert az az egyes nemzetek lelkiisége, történelmi múltja, földrajzi, gazdasági, stb. adottságai miatt többféle is lehet.

Az azonban már m a minden kétséget kizáróan megállapítható - s ez a megállapítás minden kulturumban érvényes - hogy bármilyen irányt adunk is a kivezető útnak, bármilyen stílusban ácsoljuk is össze az állam új kereteit és bármilyen tartalmat adunk is ezen kereteket kitöltő életfornának - maradandót csak úgy alkothatunk, ha fundamentumként a tiszta keresztény erkölcs mellé az emberi szabadság- és állampolgári jogok tiszteletben tartásának mindenre egyformán érvényes kötelezettségét rakjuk le.

Ennek pedig legtermészetesebb és egyben legelőlravezetőbb módja, ha ezeket, mindenre egyformán kötelező törvények formájában beiktatjuk az ország törvényei közé. Mert csak egy olyan országban van meg a lehetősége annak, hogy az állampolgárok élvezhessék egyéni szabadságukat, hogy mindenki egyéni tevékenysége és rátermettsége szerint szabadon formálhassa a saját és az országa sorsát: csak egy olyan ország számíthat arra, hogy határain belül nyugodt, fejlődőképes gazdasági, politikai, kulturális, stb. élet alakul ki s végül csak ott van meg az előfeltétele a tökéletes közbiztonság fenntartásának is, - ahol az emberi szabadság- és állampolgári tiszteletben tartásának kötelezettségét törvénybe iktatják, a törvények szövegében pontosan, félremagyarázhatatlanul rögzítik ezen jogok mértékét, az azokkal való élés formáját és módját: de rögzítik és megállapítják azokat a büntető szankciókat is ami kijár annak, aki ezen jogokkal visszaél, vagy ezen jogokkal való élést megakadályozza.

Ez tehát az alapi - Az első és elengedhetetlen követelménye annak, hogy hozzákezdhessünk egy az igazságon, a morálon felépülő élet.

és egy valódi közbiztonság megteremtéséhez.

Ez azonban így magában nem elég.

Mert hiába hozza a nemzet képviselők a legjobb törvényeket és hiába ülnek újra a bírói székekbe kiváló szaktudással rendelkező független bírák is, ezek a kitűnő törvények csak írott malasztok maradnak mindaddig, amíg nem egy olyan közbiztonsági szerv őrökdi a törvények mindenki által való tiszteletbetartása felett, amely munkájában pártatlan.

A közbiztonsági szerv azonban csak akkor tud pártatlan lenni, ha olyan valaki rendelkezik vele, akinek nem érdeke a részrehajlás. Ez pedig egy állam keretén belül nem lehet más, az állami főhatalom gyakorlója: az országgyűlés és az államfő.

Ezt a szükségképpen nagy erőt képviselő szervet, ezt a szükségképpen élesre fent fegyvert nem adhatja át az országgyűlés és az államfő más hatalmi csoportosulásnak s pláne nem bízhatja a pártpolitikai küzdelemben résztvevő s ezen küzdelem esélyeitől függő hatalom birtokosaira.

A célt csak akkor érjük el, ha az országgyűlés és az államfő a közbiztonsági szervet saját alárendeltségében tartja, közvetlen vezetését pedig a csak neki alárendelt és csak neki felelős közbiztonsági főparancsnokra bizza.

Az új közbiztonsági szerv alárendeltsége kérdésének - véleményem szerint - ez az egyetlen célravezető megoldása!

A közbiztonsági szerv főparancsnoka.

A továbbiakban rátérek az új megoldásnak a gyakorlatban való átültetésére vonatkozó elképzelésem ismertetésére.

Felvázolom a közbiztonsági szerv főparancsnokának és magának a közbiztonsági szervnek a bekapcsolódását az állami életbe, továbbá feladatukat és jogkörüket. Meg kell jegyezni, hogy a feladatok és jogok felsorolása csak hozzávetőleges lesz, mert ezeknek pontos megállapítása, megfogalmazása, aprólékos alapossggal való körülírása

Ez a megoldás az egyedüli garancia arra, ezt a közrend, az élet és vagyonbiztonság fenntartása, a személyes szabadság megóvása, az emberi szabadság és az állampolgári jogok szabad gyakorlása és általában a törvények betartása feletti őrökdiésre hivatott szervet ne tudja senki a maga céljaira felhasználni.

Tisztában vagyok azzal, hogy a kérdés ilyen megoldása sok tekintetben új helyzetet teremt a magyar közéletben. Tisztában vagyok azzal is, hogy ez a megoldás közjogi vonatkozásban is változtatásokat von maga után.

A kérdésnek a jogi részét részleteiben boncolni - nem lévén jogász - nem érzem hivatva magam.

Tiszta tény azonban az, hogy a közbiztonsági szerv feladat- és jogkörét, a belügyi közigazgatás, sőt az összkormány feladat- és jogkörétől is különválasztani, gyakorlatilag lehetséges.

Igaz az is, hogy az ország közbiztonságáért ezután is viseli valaki a felelőséget, csupán a felelőség terhe tevődik át más személyre.

Az alárendeltségnek ezen új formája tehát kétségtelenül olyan, amely a gyakorlatban megvalósítható.

Jogászaink minden bizonnyal megtalálják ennek a helyes és logikus jogi megoldását is.

nem lehet az én feladatom és ezek végleges lerögztítése kívül esik ezen tanulmány célján.

Feltevés: "Magyarország újra szabad és független állam. A magyar nemzet alkotmányos uton úgy döntött, hogy az ország egész területén a közbiztonsági szolgálat ellátását egy közbiztonsági szervre bizza, ennek vezetőjévé a közbiztonsági szerv főparancsnokát tette s rajta keresztül a közbiztonsági szervet az országgyűlés és az államfő alárendeltségébe utalta."

Foglalkozzunk először a közbiztonsági szerv főparancsnokának a személyével és a főparancsnoki hely betöltésének módjával.

A főparancsnoki helyet választás útján töltik be.

Az országgyűlés mindkét Házának tagjaiból /: egykamarás rendszernél a nemzetgyűlésből:/ egy együttes, állandó "országgyűlési közbiztonsági bizottságot" választanak olyképpen, hogy abban minden politikai párt képviselve legyen. Ez az x tagból álló bizottság választja meg, a még ténylegesen szolgáló főparancsnok által jelölt, bizonyos számú idősebb tiszt közül a közbiztonsági szerv új főparancsnokát, akit állásában az államfő erősít meg.

A közbiztonsági szerv új főparancsnoka esküt tesz.

I N D O K L Á S :

A közbiztonsági szerv legfelsőbb vezetőjének "főparancsnok" elnevezést adtam. Az elnevezéssel is kifejezésre akarom ugyanis juttatni azt a tényt, hogy a közbiztonsági szerv legfőbb vezetője olyan egyén, aki a közbiztonsági szerv felett teljes felelőséggel parancsnokol. A "parancsnok" saját elhatározásából cselekszik, vezet, irányít és ellenőríz.

A "főparancsnok" a közbiztonsági szerv minden ténykedését vezeti, irányítja és ellenőrzi, így természetesen minden ténykedésért felelős is. Pl. a "felügyelő", vagy "szemlélő" elnevezés nem tükrözné vissza helyesen a legfőbb vezetőnek a közbiztonsági szervhez való tényleges viszonyát, mert a "felügyelő", vagy a "szemlélő" csak bizonyos részletmunkát végez az egész szerv vezetéseiben belül.

"A közbiztonsági szerv főparancsnoka csak a közbiztonsági szerv idősebb tisztjei közül választható."

Ezt amegkötés az alábbiakban támasztom alá:

A közbiztonsági szerv tisztjei közül megválasztott főparancsnok nem lehet pártpolitikus. Reá mind megválasztásáig, mind azután is éppen úgy vonatkozik a politizálás tilalma, mint a közbiztonsági szerv bármely legfijatalabb tagjára. Az a

tény, hogy nem pártpolitikus és nem politizálhat már maga majdnem kizártá teszi, hogy a jogaiból folyó hatalmát a maga, vagy valamely politikai párt urálmának megteremtésére használja fel, mert uralmat politikai támasz nélkül nem lehet teremteni.

De nem csak negatív, hanem igen nagy pozitív előny is származik abból, ha a politizálástól szigorúan eltiltott tiszt lehet csak főparancsnok. Az ilyen főparancsnok ugyanis mentes lévén a napi pártpolitikától, független is tud maradni annak minden befolyásától; mentes lévén a politikai befolyástól, tárgyilagosan tudja vezetni, irányítani és ellenőrizni a neki alárendelt közbiztonsági szervet. Csak egy ilyen főparancsnok tud független maradni, mert nem köti a pártfegyelem, csak egy ilyen tud tárgyilagos lenni, mert a pártok felett áll. Csak egy ilyen főparancsnok garancia arra, hogy a pártpolitikai küzdelmekben a közbiztonsági szervet egyik fél sem tudja felhasználni a maga hasznára.

Leszögezhetjük tehát, hogy a közbiztonsági szolgálat pártatlan ellátásának az lesz egyik megbízhatóbb záloga, ha a főparancsnokot a politizálástól szigorúan eltiltott tisztek közül választjuk.

Az új közbiztonsági szerv élére olyan egyént kell állítani, aki a szakember biztosságával érzékeli és ismeri fel mindazokat a jelenségeket és történéseket, amelyek a közbiztonság állapotára befolyással vannak és ugyancsak a szakember biztosságuk tud azokra reagálni. A közbiztonsági szolgálat körébe tartozó feladatok nemcsak mindjobban kibővültek és megszorodtak, hanem a modern élet következtében komplikálódtak is. Ezeket a feladatokat jól megoldani, még megfelelő számú szakképzett végrehajtó közeggel is, ma már csak akkor lehet, ha a közbiztonsági szervnek nem csak az alsó, középső és felső vezetése van szakemberek kezében, hanem maga a legfelsőbb vezető is az. Azt tudomásul kell vennünk - akár tetszik, akár nem - hogy az emberi együttélés mindnagyobb komplikáltsága követ-

keztében a közbiztonság megteremtésének és fenntartásának problémája már már nem csupán egy közigazgatási mellékkérdés, amit csak úgy mellékelben, félkézzel elintézhethet valaki.

A fenti követelményeknek csak egy olyan egyén tud megfelelni, aki a közbiztonsági szerv kötelékében hosszabb ideig szolgált, de az a választás alkalmas egyénre esett meg tud felelni.

A közbiztonsági szerv tisztjei közül választott főparancsnoktól a közbiztonság megteremtése és fenntartása, továbbá a közbiztonsági szolgálat vezetése, irányítása és ellenőrzése terén sokkal többet várhatunk s többet is fog felmutatni, mint a múltban a belügyminiszter, aki tegnap még ügyvéd, munkás, de legjobban esetben közigazgatási tisztviselő volt, akinek még emellett a közbiztonság csak egy részletkérdés volt az egyéb belügyi problémák mellett.

A közbiztonsági szerv tisztjei közül választott főparancsnok egy életen át csak közbiztonsági kérdések megoldásával foglalkozott s így ezen kérdéskomplexumnak szinte nincs olyan területe, amely ismeretlen lenne előtte.

Ezen érvek világosan mutatják és bizonyítják, hogy akkor oldjuk meg a kérdést helyesen, ha a főparancsnokot a közbiztonsági szerv ténylegesen szolgáló idősebb tisztjei közül választjuk.

A következő kérdés, amelyre magyarázatot kell adnom az, hogy miért választják a közbiztonsági szerv főparancsnokát s ha már igen akkor miért az "országgyűlés közbiztonsági bizottsága" választja és miért nem maga az országgyűlés?

Abból az alapelvből kiindulva, hogy a közbiztonsági szerv feletti rendelkezési jogot az országgyűlés és az államfő a jövőben magának tartja, fenn önként következik, hogy a közbiztonsági szerv vezetése, nyomon tartása és fejlesztése, valamint a közbiztonsági szolgálat szabályszerű ellátásának ellenőrzése gyakorlatilag csak úgy lehetséges, ha az ezzel járó teendők végrehajtásával az országgyűlés és az államfő együttes akarattal valakit megbiz-

Ez a megbízás a bizalom alapján történik. A bizalom kinyilvánításának legelőszérűbb módja a választás.

Minden elképzelhető esetleges más megoldás tökéletlen lenne. Mert pl. ha úgy szabályoznánk a főparancsnoki hely betöltésének módját, hogy a nyugállományba menő főparancsnokot mindig az utána rangban következő tiszt követné a főparancsnoki állásban - ez helytelen lenne. Ez esetben nem érvényesülne az országgyűlés és az államfő akarata, pedig ez a legfontosabb követelmény.

Eppen így nem vezetne tökéletes megoldáshoz, ha egyedül az államfő nevezné ki a főparancsnokot. A nemzet akaratát maradéknélkül az országgyűlés és az államfő csak együttesen fejezi ki. Ez esetben tehát a nemzet akaratmegnyilvánulásának csak egy csonka formája érvényesülne. De az a másik igen súlyos hibája is lenne ennek a megoldásnak, hogy az államfőnek módja lenne olyan valakit is kinevezni, aki nem bírja az országgyűlés bizalmát, neki pedig valamely vonatkozásban - de nem jó értelemben - bizalmi embere.

Variálhatnám még tovább az egyéb megoldási lehetőségeket, de egyikkel sem jutnánk jobb eredményhez.

A választás, kombinálva az államfői jóváhagyás feltételével, kiadja azt a formáját a főparancsnoki hely betöltésének, amelyben tökéletesen érvényre juthat a nemzet bizalmát kifejező akarat: több jelölt lévén kiválasztható az, aki emberi számítás szerint legalakalmasabb ezen állás betöltésére.

Tisztázzuk ezek után, hogy azt a választást miért az "országgyűlés közbiztonsági bizottsága" és miért nem maga az országgyűlés ejti meg?

Mindenekelőtt világítsuk meg közelebbről az "országgyűlés közbiztonsági bizottságát", mint új, eddig ismeretlen valamit.

Mi is az "országgyűlés közbiztonsági bizottsága"?

Egy olyan szerv, amelyet az országgyűlés - két kamarája rendszernél az együttes ülés - választ önmagából azon állal, hogy

rajta keresztül állandóan és gyorsan érvényesíthesse befolyását elsősorban abból a szempontból, hogy a főparancsnok - vezetési tevékenysége, a közbiztonsági szerv pedig - a közbiztonsági szolgálat végrehajtása közben nem lépi-e túl jogkörét. Tehát elsődleges feladata az ellenőrzés. - Feladatai közé sorol még a főparancsnok megválasztása és azoknak a közbiztonsággal kapcsolatos törvényjavaslatoknak a Ház /:ak:/elő való terjesztése, amelyeket a főparancsnok szerkeszt.

Az "országgyűlés közbiztonsági bizottságának" egyik legfontosabb jellemzője, hogy összetétele - az egyes tagok pártállása szempontjából - nem tükrözi vissza az országgyűlés pártpolitikai erőviszonyait. Ha nyitva hagyom is a kérdésnek azt a részét, hogy az országgyűlési közbiztonsági bizottságban az egyes pártok pontosan hány taggal legyenek képviselve, mint elengedhetetlen feltételt leszögezem, hogy

a./ minden parlamenti képviselővel bíró párt képviselve legyen benne,

b./ minden párt ugyanannyi - tehát nem a számarányának megfelelő számu - tagot delegáljon bele.

Helyteken lenne ugyanis, ha az országgyűlés közbiztonsági bizottságából egy miniatűr parlamentet csinálnánk. Az országgyűlés közbiztonsági bizottság feladatainak megoldásánál ki kell kapcsolni annak a lehetőségét, hogy a pártok számokban mutatkozó súlya érvényesüljön.

A közbiztonsági bizottságban ülő tagoknak az ellenőrzési funkció alatt arra kell ügyelni, hogy a főparancsnok részéről a nemzet egyetemének érdeke ne szenvedjen csorbát. Ha a közbiztonsági bizottságban a pártok számarányának megfelelő számban lennének a tagok, akkor pl. az abszolút többséggel bíró pártbeli tagoknak mindig módjában lenne legalizálni a főparancsnoknak esetleg olyan jogserítő intézkedéseit is, amelyek a többségi pártnak kedveznek; vagy módjában lenne megakadályozni olyan rendeletek kiadását, amelyek bár a nemzet összességének javára szolgálnak, de a többségi pártnak, pártpolitikai szempontból kellemetlen lenne.

A főparancsnoki választásnál is meg kell akadályozni azt, hogy valamelyik párt az "Ő emberét" tudja "behozni". Ha ennek a lehetőségét nem kapcsoljuk ki, akkor a multhoz viszonyítva egy fél lépéssel sem jutunk előbbre s újra a pártszempontok játékszerévé tesszük a főparancsnokon keresztül a közbiztonsági szervet.

Ezen lehetőség ellen legbiztosabb ellenszer, ha az országgyűlés közbiztonsági bizottságába minden párt - számarányától függetlenül - egyformán ugyanannyi taggal szerepel.

Az elől felített kérdésre válaszolva, a főparancsnokot azért kell az országgyűlés közbiztonsági bizottságának, nem pedig az országgyűlésnek választani, mert

1./ az országgyűlés közbiztonsági bizottság döntésében is kifejezésre jut minden párt, tehát a nemzet együttes akarata.

2./ Kizárja viszont annak a lehetőségét, hogy csak egy párt akarata érvényesüljön, ami az országgyűlés által megejtett szavazásnál - ha abban a többségi pártnak abszolút többsége van - nem volna lehetséges.

3./ Módot ad arra, hogy a választásban résztvevő - az országgyűlés taglétszámához viszonyítva - aránylag kevés bizottsági tag, személy szerint is megismerhesse azoknak a tiszteknek mindegyikét, akik közül választani kell. Ez az országgyűlés viszonylatában szinte elképzelhetetlen.

4./ Az aránylag kevés számú választó esetében automatikusan kapcsolódik annak a szükségessége, hogy a főparancsnoki választást korteskedésizű kampány előzze meg. Ha az országgyűlés választaná, amelynek tagjai csak közvetett módon informálódhatnának az egyes jelöltekről, szükségképpen elkerülhetetlen lenne egy ilyen nem kívánatos korteskedés.

A felsorakoztatott indokok azt hiszem meggyőzően bizonyítják, hogy akkor járunk el helyesen, ha a közbiztonsági szerv főparancsnoki helyet választás útján töltjük be és ezt a választást nem maga az ország-

gyűlés, hanem az "országgyűlés köz-
biztonsági bizottsága" ejti meg.

Szorosan e kérdéshez tartozik
még az az elől felvett követelmény
is, hogy a főparancsnokot állásában
az államfő erősíti meg.

Ezen feltétel nem szorul hosszabb
magyarázatra, mert hiszen az általán-
osan jogi elvtől miben sem tér el.
Csupán azt kell még ezzel kapcsolat-
ban pontosan rögzíteni, hogy az ál-
lamfő hányszor és milyen formában
élhet vétő jogával. Ezt azonban rész-
leteiben is le tárgyalni - e ta-
nulmány keretében - nem tartom
szükségesnek.

Érintenem kell még azt a fenti
kitételt is, hogy a még ténylegesen
szolgáló főparancsnok jelöl bizo-
nyos számú tisztet az új főparancs-
noki helyre.

Ennek a beiktatását az alábbi
okból tartom szükségesnek:

a./ Limitálni kell valamiként a
főparancsnokká való megválasztásra
tekintetbejövő tisztek számát, mert
az országgyűlés közbiztonsági bi-
zottsága különben a nagy tömeg mi-
att igen nehéz probléma elé kerül.

b./ Meg kell akadályozni, hogy va-
laki a közbiztonsági bizottság tag-
jaihoz szerzett protekciós jellegű
összekötések felhasználásával
kellő rátermettség nélkül juthasson
a főparancsnoki állásba.

c./ Lehetőséget kell teremteni
arra, hogy ne csak a főparancsnok
után következő rangban legidősebb
pár tiszt jöhessen számításba, hanem
mód legyen arra is, hogy a még fia-
talabb korosztálybeliek, de már arra
alkalmasnak látszó is jelölhetőek
legyenek: mert egyrészt nincs garan-
cia arra, hogy a rangban legidőseb-
bek között tényleg van arra alkal-
mas, másrészt ez esetben igen rövid
időközökben cserélődnének a főpa-
rancsnokok, ami a vezetésben mindig
törést jelent.

d./ De azt is meg kell akadályoz-
ni, hogy valaki feltűnően fiatalon
kerüljön a főparancsnoki helyre e
ezzel idősebb bajtársai fölé, mert
ez elkedvetlenedést szül.

Ezeket az igen lényeges problé-
mákat tökéletesen meg lehet oldani
a jelölési jog beiktatásával.

A szakudás elhíradására a még

ténylegesen szolgáló főparancsnok
a legautentikusabb, de ő az is, aki
a jelöltek jelleméről, képességéről
és általában összegyéniségéről a
legélesebbvonalu képet tudja adni.

Az, hogy a rangsorban hol húzzuk
meg a jelölési keret alsó határát,
elismerem, - vitatható kérdés.
Nézetem szerint ezt a határvonalat
egyszer feltétlen le kell pontosan
fixálni, mert különben visszaélés
származhatik abból, hogy egyszer
szűkítik, máskor - valakinek a
kedvéért - tágítják a keretet. De
majd csak akkor lehet és akkor kell
ezt véglegesen lerögzíteni, ha már
megállapítottuk az új közbiztonsá-
gi szervnél a szolgálati idő tarta-
mát, a korhatárt, az előléptetési
pragmatikát, stb. Egyenlőre elég, ha
mint elvet elfogadjuk, hogy kell i-
lyen határvonal, amely egy zárt ke-
retet eredményez.

Ha ez meg van, a még ténylegesen
szolgáló főparancsnok "Vélemény"-t
szerkeszt minden tisztről, aki ebbe
a keretbe belesik. A Véleményben
jellemzi annak összegyéniségét, ki-
fejezésre jutatja és indokolja, hogy
miért első, második, vagy ... tizedik
sorban, vagy egyáltalán nem ajánlja
őt a főparancsnoki állásra.

Ezzel elérjük, hogy

a./ Limitáva lesz a jelöltek szá-
ma egy könnyen kezelhető keretre.

b./ Az országgyűlés közbiztonsá-
gi bizottságának minden tagja ké-
pet kap a jelöltek összegyéniségé-
ről s így nem valószínű, hogy kellő
rátermettség nélkül, protekció ut-
ján lehessen valaki főparancsnok.

c./ A keret megállapításával mód
adatik arra, hogy az alkalmas fiata-
labb korosztálybeliek is jelölés-
hez jussanak, de egyben azt is meg-
akadályozza, hogy valaki túl korán
oda jusson.

d./ Mivel a közbiztonsági bizott-
ságot a választásnál csak a "keret"
kötí, a főparancsnok Véleménye pedig
csak tájékoztatási célt szolgál,
nem kell attól tartani, hogy valaki
a főparancsnok mellözése miatt nem
kerülhet be a jelöltek közé. Itt i-
gazán mindenki a "járórtáskájában
hordja a marsallbotot", mert bizonyos
idő múlva elvileg minden tiszt be-
kerül a jelöltek keretébe.

Látjuk tehát, hogy mennyire szükséges és milyen hasznos az, ha az új főparancsnok választásánál beiktatjuk még ténylegesen szolgáló főparancsnok jelölési jogát.

A közbiztonsági szerv főparancsnoka esküt tesz.

Az eskütétel a főparancsnoki állásba való beiktatás ünnepélyes formája.

A főparancsnok az eskütétel alkalmával az országgyűlés előtt, az államfő jelenlétében egy eskümintát mond el, amelyben azt kell kifejeznie, hogy a számára előírt köteleességeket hiven teljesíti, jogával pedig nem él vissza.

Az eskütételnek abban van a jelentősége, hogy kidomborítja azt a fontos momentumot, amikor a nemzet összességét képviselő országgyűlés és az államfő bizalommal átadja a főparancsnoknak az állam egyik fontos szervének a vezetését, hogy az azzal biztosítsa az állam belső rendjét és békéjét.

Összevetve a főparancsnok személyével és a főparancsnoki hely betöltésével kapcsolatban mondottakat megállapíthatjuk, hogy ha az ismertetett feltételekhez kötjük annak kiválasztását és az ismertetett eljárást alkalmazzuk e hely betöltésénél, minden garancia meg van arra, hogy erre a fontos helyre csak alkalmas és érdemes férfiak kerülnek.

A főparancsnok kötelelességei, jogai és felelősége.

Foglalkozzunk tovább a főparancsnok kötelelességeivel, jogaival és felelőségeivel, valamint az országgyűléshez és az országgyűlés közbiztonsági bizottságához való viszonyával.

A./

A közbiztonsági szerv főparancsnoka

I./ Köteles

1./ az ország közbiztonsági állapotát állandóan figyelemmel kíséreni és megtenni mindazt, ami annak fenntartása és tökéletesítése érdekében szükséges.

2./ a közbiztonsági szolgálat szabályszerű ellátása felett őrködni.

3./ a közbiztonsági szervet mind személyi, mind anyagi vonalon a körkövetelményeknek megfelelő állapotban tartani.

4./ mindazon közérvényű rendeleteket, amelyeket a közbiztonság fenntartása, vagy tökéletesítése érdekében kiad, elvileg előre, sürgős esetekben a rendelet kiadásával egyidejűleg az országgyűlés közbiztonsági bizottságának bemutatni,

5./ a közbiztonsági szerv évi költségvetési tervezetét elkészíteni és az országgyűlés közbiztonsági bizottsága által az országgyűlés elé terjeszteni.

A közbiztonsági szerv főparancsnoka

II./ jogosult

1./ a közbiztonság fenntartása és tökéletesítése érdekében közérvényű rendeleteket kiadni,

2./ a közbiztonság tökéletesítését célzó törvényjavaslatokat az országgyűlés közbiztonsági bizottsága által az országgyűlés elé terjeszteni,

3./ a közbiztonsági szerv felett parancsnokolni és tagjaival szemben a legfelsőbb előljárói jogokat gyakorolni.

A közbiztonsági szerv főparancsnoka

III./ köteles és jogosult

1./ bár tanácskozási és szavazati jog nélkül az országgyűlés /:mindkét Házának:/ azokon az ülésein résztvenni, illetve ott magát helyettesítve magát képviseltetni, amelyekre a közbiztonságot, vagy a közbiztonsági szervet érintő interpellációt jegyezték be s ezekre felelni,

2./ mindazonon a miniszter- és legfelsőbb államtanácsokon résztvenni, amelyekon a közbiztonságot is érintő tárgyban tanácskoznak.

Mind ezeket összevetve a közbiztonsági szerv főparancsnoka az országgyűlésnek és az államfőnek közvetlen

IV. fejelet

- 1./ az ország közbiztonságáért,
- 2./ a közbiztonsági szolgálat szabályszerű ellátásáért,
- 3./ a közbiztonsági szerv nívótartásáért és fejlesztéséért, Ezen belül annak fegyelméért, kiképzéséért, kiegészítéséért, stb. az anyagi eszközöknek szabályszerű felhasználásáért.

B./

Az országgyűlés közbiztonsági bizottsága

I./ jogosult

1./ a közbiztonsági szerv főparancsnokát megválasztani,

II./ köteles és jogosult

1./ a közbiztonsági szerv főparancsnoka által eléje terjesztett közérvényül/rendeleteket a lehető legsűrűbben felülbírálni. abból a szempontból, hogy azokkal a főparancsnok nem lépi-e túl jogkörét,

2./ Ha a fent jelzett rendeletek valamelyikében törvényellenességet állapít meg, a rendelet kibocsátását megtiltani s azonnal, egyébként bizonyos időközönként /:évenként:/ jelentést tenni az országgyűlésnek.

3./ Az országgyűlés külön döntése alapján bármikor, egyébként évenként egyszer a főparancsnok ügymenetét ugyanosak a fenti, továbbá általában tájékozási szempontból felülvizsgálni s ennek eredményéről az országgyűlésnek jelentést tenni.

4./ A közbiztonsági szerv főparancsnoka által hozzájuttatott törvényjavaslatokat és a közbiztonsági szerv évi költségvetési tervezetét az országgyűlés elé terjeszteni és azt ott képviselni.

C./

Az országgyűlés minden tagja

jogosult

1./ interpellációs felszólalásaiban a főparancsnok és alparancsnokainak vezetői és irányítói munkáját, valamint a közbiztonsági szerv bármely tagjának szolgálati ténykedése alatt magatartását ugyanazon szempontból bírálni és a főparancsnoktól magyarázatot kérni.

2./ Olyan esetekben amikor úgy látják, hogy a főparancsnok akár jogsértést, akár kötelességmulasztást, akár tilalom megszegést követett el, ellene

vizsgálat elrendelését indítványozni.

Az országgyűlés /:a Ház, vagy a Házak:/többségi döntés alapján jogosult

1./ Az "országgyűlés közbiztonsági bizottságának" javaslatára, vagy az országgyűlés bármely tagjának indítványára a főparancsnoknak, vagy a közbiztonsági szerv bármely parancsnokságának az ügymenetét bármikor az országgyűlés közbiztonsági bizottságával felülvizsgáltatni.

2./ A közbiztonsági szerv főparancsnokát felelőségre vonni, megfeddni, sőt szolgálati idejének letelte előtt állásától felmenteni /:megfosztani:/, ha az országgyűlés közbiztonsági bizottsága által megjelent rendes évi, vagy a külön döntés alapján elrendelt bármikor felülvizsgálat során beigazolást nyert, hogy jogait túllépte, vagy kötelességét nem teljesítette, vagy tilalmait megszegte. Állásától való felmentése /:megfosztása:/ csak kétharmad szótöbbséggel és csak akkor mondható ki, ha az országgyűlés közbiztonsági bizottsága által megjelent vizsgálatot megismétli egy, a legfelsőbb bírói funkciókat betöltő független bíróból álló 3 - 5 tagú bírói tanács és az is beigazoltnak látja a kifogásolt súlyos rendellenességeket.

Az állástól való felmentéshez /:megfosztáshoz:/ az államfő hozzájárulása is szükséges.

I N D O K L Á S :

Vizsgáljuk meg most részleteiben is az egyes kötelességeket és jogokat különösen abból a szempontból, hogy helyesen szabtuk-e ki őket, összhangban vannak-e egymással és ami a legfontosabb - elérjük-e így a kitűzött célt?

ad A./I./1. - A főparancsnok köteles az ország közbiztonsági állapotát állandóan figyelemmel kísérni és megtenni mindazt, ami annak fenntartása és tökéletesítése érdekében szükséges.

E pár sorban rögzített kötelesség

tulajdonképpen igen súlyos terhet ró a főparancsnokra. Ha meggondoljuk, hogy a közbiztonság állapotát mi minden és mennyi tényező befolyásolja, csak akkor foghatjuk fel ezen követelmény igazi súlyát. Szinte nincs az életnek olyan megnyilvánulása, amely ne volna több-kevesebb hatással a közbiztonság állapotára, mert közvetve, vagy közvetlenül okozója, elindítója és kiváltója azoknak a lelki és fizikai hatásoknak, amelyeknek következtében egyesek, vagy egész tömegek szembekerülnek a törvényekkel és a törvényes renddel.

Amikor tehát a főparancsnok ezen kötelességének meg akar felelni először is meg kell látnia a jelenségeket és történéseket. Meg kell látni ezeket, még hozzá szakértői élelslátással. - Reflektorának fénykévéjét rá kell vetíteni az ország határain belül és sok tekintetben az ország határain túl zajló élet minden megnyilvánulására de oly élesen, hogy ne csak a felszínen látszó kerüljenek megvilágításba, hanem a felszín alatt meghúzódó tevékenységek is. Reflektora élelslátásának és csálhatatlanságának mértéke szakképzettségének és pártatlanságának fokától függ. Csak a kiváló szakképzettséggel bíró főparancsnok látja meg és ismeri fel helyesen és csak a tárgyilagosan ítélő főparancsnok lesz az, aki csak a közbiztonság szémszögéből érzékeli mindazokat a jelenségeket és történéseket, amelyek a közbiztonság állapotára befolyással vannak, vagy lehetnek.

Azt várjuk tehát tőle, hogy lásson.

Azonban reagálni is kell e történésekre és jelenségekre.

A reagálás újra szaktudást és pártatlanságot kíván. A szakértő tudja biztos kézzel kiválasztani az éppen megfelelő reagenst és annak éppen megfelelő mértékét. Csak a szakértő főparancsnok tudja eldönteni, hogy bizonyos esetekben a meglévő rendeletekkel és törvényekkel ki lehet-e még küszöbölni a jelentkező hibákat, vagy hiányosságokat, vagy már csak új rendeletekkel, esetleg törvényekkel lehet fenntartani a megbilleni látzó egyensúlyt.

A nap mint nap, holitt, hio ott jelentkező ilyen problémák tömegében csak a szakképzett főparancsnok tud a helyzet ura maradni.

Döntései azonban csak akkor lesznek helytállóak, ha pártatlan tud maradni. Elhatározásaiban és intézkedéseiben csak és kizárólag csak a közbiztonság fenntartásának érdekeit szabad szemelött tartania.

E kötelességekkel kapcsolatban tehát a közbiztonsági szerv legfőbb vezetőjétől tárgyilagosa és szakértői élelslátást, pártatlan és szakszerű intézkedéseket és ezek eredményeként azt várjuk, hogy a közbiztonság állapota mindig kiváló legyen.

Kérdés, vajjon a közbiztonsági szerv tisztjei közül választott főparancsnok meg fele-e várakozásunknak? - Nyugodtan válaszolhatjuk, hogy igen.

Eppen itt mutatkozik egyik igen fontos és lényeges differencia a múlt és a jövő között.

A fenti kötelesség a múltban különböző arányokban megoszlott a belügyminiszter, a honvédelmi miniszter és a csendőrség felügyelője között. - Egyik sem volt közbiztonsági szakember.

A belügyminiszter referenseinek referácián keresztül látott csak és intézkedett a döntően fontos közbiztonsági ügyekben. Mint pártpolitikus, rendszeren nem maradt mentes attól a befolyástól, ami ezzel már vele jár.

Ha nem vonjuk is kétségbe szakelőadóinak képességeit és jószándékát akkor is tudjuk, hogy mennyire más az, ha valaki a saját szaktudása mellett hallgatja meg szaktanácsadóinak indítványát és azután dönt, mint amikor teljesen referenseire van utalva. - Ha nem vonjuk is kétségbe a belügyminiszter jószándékát, akkor is tudjuk, hogy mennyire más, ha valaki teljes függetlenséggel dönthet, mint amikor a pártfegyelem köti intézkedéseinek kiadásánál.

Ugyanez volt nagyban a helyzet a honvédelmi miniszternél és a csendőrség felügyelőjénél. Utóbbi ugyan nem volt pártpolitikus, de ő sem volt közbiztonsági szakember.

Ha mindezzel szembeállítjuk, hogy a közbiztonsági szerv tisztjei közül választott főparancsnok személyében szakképzett és feltétlen pártatlan valakire hárul e kötelesség, akkor azt hiszem nem kétséges, hogy az utóbbi alkalmasabb ennek a teljesítésére.

ad A./II./1. a főparancsnok jogosult a közbiztonság fenntartása és tökéletesítése érdekében közérvényű rendeleteket kiadni.

ad A./II./2. Jogosult a közbiztonság tökéletesítését célzó törvényjavaslatait az "országgyűlés közbiztonsági bizottsága" által a 1. az országgyűlés elé terjeszteni.

Vizsgáljuk elsősorban azt, hogy tulajdonképpen mit is adunk ezekkel a jogokkal?

Módot és lehetőséget a főparancsnoknak arra, hogy olyan esetekben amikor a közbiztonság fenntartása és tökéletesítése az érvényben levő törvényes rendeletekkel és törvényekkel már nem biztosítható, olyan rendeleteket adjon ki, illetve olyan értehmű törvényjavaslatokat terjesszen az országgyűlés elé, amelyek alapján a közbiztonsági szerv alakulatai és közegzei felléphetnek és eljárhatnak azok ellen, akik a közbiztonság egyensúlyát megbontják.

A második dolog amit tisztáznunk kell, hogy szükséges-e a főparancsnoknak ilyen jogokat adni és megilletik-e azok őt?

A főparancsnok az, aki konstatálja a közbiztonságot veszélyeztető jelenségeket és történéseket. Ő az akitől elvárjuk, hogy tárgyilagosan és szakszertűen megállapítsa az ezek kiküszöbölésére alkalmas elleneszerkeket. Így tehát egész természetes, szükséges olyan jogokkal felruházni, amelyek alapján az ellen- vagy megelőzést célzó rendeleteket - ha azok kisebb jelentőségűek - saját maga kiadhassa, ha pedig nagyobb horderejűek, törvényjavaslat formájában az országgyűlés elé terjeszthesse. Ezeknek a jogoknak a megadásánál végeredményben csak az történik, hogy azokat a jogokat, amelyek a múltban a belügyminisztert illeték meg - a reá rott kötelesség alapján - most, - ugyancsak a

reá rott kötelesség alapján - a főparancsnokra ruházzuk.

Tulajdonképpen nem is lehetne márra ruházni ezeket a jogokat! A jövőben az államvezetésen belül csak ő foglakkozik a közbiztonsági kérdésekkel. Az ő kötelessége a közbiztonság szempontjából figyelni és kiértékelni az élet változatait, tehát csak ő lehet hivatott megállapítani, hogy kell-e új rendeletet kiadni, illetve törvényjavaslatot készíteni s ha kell, milyen legyen az.

Fenti kötelessége és ezen jogai tehát logikusan összefüggnek, a kető egymástól ésszerűen el sem választható.

Van azonban ezen túl e tárgy-körnek még egy másik igen lényeges negatív része is. Az tudnillik, hogy a főparancsnok - ellentétben a belügyminiszterrel - nem gyakorolja az ugynevezett "rendőr büntetőbiráskodás"-i jogot.

Elgondolásom szerint ugyanis a rendőr büntetőbiráskodást teljes egészében ki kell kapcsolni a közbiztonsági szerv ügyköréből, így a közbiztonsági szerv főparancsnokának a jogai közül is.

Fogadjuk el elvként, hogy sem a főparancsnok a legfelsőbb fokon, sem alparancsnokai a közép és alsó fokon nem lehetnek rendőr büntetőbírók sem az általuk, sem az egyéb igazgatási ágak által kibocsájtott rendeletekben megállapított kihágások elbírálásánál.

Ezen elv felállításának és a gyakorlatban való átültetésének a szükségességét az alábbiakban indoklom:

Nem elég az, ha csak a büntettek, a vétségek és az egyes kihágások feletti biráskodás jogát vették ki a törvényhozó és végrehajtó szervek kezéből, hanem ki kell venni a legegyszerűbb kihágások feletti ítélkezés jogát is. A ma emberének a jogérzőkét már csak az a megoldás elégíti ki és jogi érzékenységét már csak az a megoldás nyugtatja meg, ha minden esetben, tehát még a kihágásnak minősülő esetekben is, nem ugyanaz a személy állapítja meg a kihágás fennforgásának tényét

és az azért járó büntetés milyenségét és nagyságát, aki megalkotta és kiadta a kihágást kimondó rendeletet, de pláne nem az, aki ezen rendeletek betartását ellenőrizni hivatott közbiztonsági közegeknek az előljárója.

Az igazságszolgáltatás terén egy újabb előhaladás az, ha a közbiztonsági szerv ügykörébe nem iktatjuk be a rendőr büntetőbiráskodást.

Mint tudjuk a múltban a rendőr büntetőbiráskodási jogot gyakorló rendőrkapitány és főszolgabíró e joga és nekik alárendelt közbiztonsági közegek felhasználásával módot találtak arra, hogy pártpolitikai, vagy egyéb okokból "nyomást" gyakoroljanak egyesekre, sőt a tömegekre is. Ezt a tagadhatatlanul fennálló és tagadhatatlanul helytelen állapotot a jövőben ki kell küszöbölni. E probléma legegyszerűbb s egyben leghatásosabb megoldása az, ha a rendőr büntetőbiráskodás jogát kikapcsoljuk a közbiztonsági szerv ügyköréből. Így, de csak így képzelhető el, hogy e téren az esetleges visszaéléseknek még a lehetősége is megakadályoztassék. Örökérvényű szabály, hogy a legbiztosabb mód a szabálytalanságok kiküszöbölésére, ha olyan helyzetet teremtünk, amelyben nem lehet szabálytalanságot elkövetni. Ez a helyzet - ez esetben - így teremthető meg legbiztosabban.

Hogy ki és miként oldja meg a rendőr büntetőbiráskodást, ennek megállapítása nem lehet az én dolgom, mert ez nem közbiztonsági kérdés, tehát nem az én szakkörömbe vág.

A közbiztonság és a közbiztonsági szerv szempontjából nézve, mégis szabadon erre vonatkozó véleményemet kifejtani. - Nézetem szerint az a megoldás lenne a legkívánatosabb, ha az összes kihágásokat a járásbírók illetékességébe utalnák.

Amikor ezen javaslattal élek, tisztában vagyok azzal, hogy a járásbírók elégé túl voltak terhelve, valamint azzal is, hogy talán túl nagy luxus volna ezeket a nagyrészt egyszerű ügyeket bírói vizsgát tett bírókkal intéztetni. A kérdés fenti megoldását azért tartom mégis kivethetőnek, mert véleményem szerint ezeket a nagyrészt úgy is "büntető paranocsal" elintézhető kihágásokat,

nem kellene okvetlen bírói vizsgát tett bírókkal tárgyaltatni, hanem intézhatnék azt a valamennyivel nagyobb számban felvett bírósági gyakornokok, ígyzók és titkárok is.

Ismétlem, javaslatom csak a kívülállónak a hozzászólása a megoldandó kérdéshez, de a javasolt megoldás keresztülvitele igen kívánatos lenne, mert így valósulna meg az a mindinkább elodázhatatlan óhaj, hogy az összes büntetendő cselekményekben, tehát a kihágásokban is csak a független bíróság hozzon ítéletet, vagy végzést.

Bárki, vagy bármely szerv kapja is meg a rendőri büntetőbiráskodás jogát, a lényeg és a hangsúly azon van, hogy az semmi esetre se kerüljön az új közbiztonsági szerv tagjainak a kezébe és így a főparancsnok joga közé sem.

A fent A./II./2. pont alatt idézett főparancsnoki joggal kapcsolatban tartozok még magyarázattal.

E pont alatt ismertetett jog szövegében ugyanis ez a kitétel áll: ...törvényjavaslatait az "országgyűlés közbiztonsági bizottsága által, az országgyűlés elé terjeszteni.

Ugyanezt a kitételet olvashattuk később a főparancsnok A./I./5. pont alatt ismertetett kötelességénél a közbiztonsági szerv évi költségvetési tervének előterjesztésével kapcsolatban.

Mit jelent ez a kitétel?

Azt, hogy a főparancsnok az általa szerkesztett törvényjavaslatokat és a közbiztonsági szerv évi költségvetési tervét nem egyenesen az országgyűléshez, hanem az "országgyűlés közbiztonsági bizottságához" nyújtja be és azt, az "országgyűlés közbiztonsági bizottsága" terjeszti az országgyűlés elé.

Miért? - Mert a közbiztonsági szerv főparancsnokának - nem lévén tagja az országgyűlésnek - nincs joga személyesen sem a törvényjavaslatokat, sem az évi költségvetési tervet előterjeszteni s pláne nincs joga azokat az országgyűlésben személyesen képviselni.

Ezt a hiányzó jogot az országgyűlés és az államfő tulajdonképpen megadhatná a főparancsnoknak, mint kivételes jogot. - De erre

a kivételezésre egyrészt nincs szükség, másrészt az nem is kívánatos.

Nincs szükség rá, mert az "országgyűlés közbiztonsági bizottságának" elnöke, vagy egyik tagja is benyújthatja a törvényjavaslatot, illetőleg az évi költségvetési tervezetet és képviselheti is azt annak vitájában. Ez semminemű hátránnyal nem jár a dolog lényegét illetően. A lényeg ugyanis az, hogy a közbiztonsági szerv főparancsnokának módja legyen arra, hogy a közbiztonság tökéletesítését célzó nagyobb szabású elgondolásait az országgyűlés elé juttathassa, hogy azokból - ha az országgyűlés magáévá teszi őket - törvény lehessen. Ezt a lényegi vélt maradványnélkül elérjük így is, mert az országgyűlés közbiztonsági bizottságának nem csak joga, de egyben kötelessége is ezeket az országgyűlés elé terjeszteni még akkor is, ha törvénytelen azok egészével, vagy részleteivel nem ért egyet. Tehát a főparancsnok törvényjavaslat formájába öntött elgondolása mindenképpen az országgyűlés elé kerül és annak elfogadása, vagy elvetése feletti döntés az országgyűlés kezében van. Nem szükséges tehát, hogy a főparancsnokot ezzel a kivételes joggal felruházzák. És amannyira nem szükséges, éppen annyira nem is kívánatos ezen jog megadása.

Az országgyűlés vitái - egész természetesen - pártpolitikai síkon mozognak. - A főparancsnok egyik legfőbb jellemzője, hogy nem pártpolitikus. Ha nagyon leegyszerűsítjük a dolgot ő nem más, mint az országgyűlésnek és az államfőnek alárendelt és annak bizalmát élvező legidősebb közbiztonsági szakember, aki a közbiztonsági szerv pártatlan vezetésére hivatott. - Semmi jóránem vezetne, ha a pártpolitikától távolálló főparancsnok kénytelen-kelletlen ezen pártpolitikai síkon mozgó viták tengelyébe kerülne.

Mindezekkel azt hiszem kellő és érthető magyarázatát adtam annak, hogy a főparancsnok miért az "országgyűlés közbiztonsági bizottsága" által terjeszti az országgyűlés elé törvényjavaslatait és az évi költségvetési tervet.

ad A./I./2. A főparancsnok köteles a közbiztonsági szolgálat szabályszerű ellátása felett őrködni.

ad A./II./3. A főparancsnok jogosult a közbiztonsági szerv felett parancsnokolni és tagjaival szemben a legfőbb előjárói jogot gyakorolni.

A közbiztonsági szolgálatot akkor látjuk el "szabályszerűen", ha a közbiztonsági szerv parancsnokai és tagjai pontosan teljesítik a szabályzatokban előirt kötelességeiket, jogukat nem lépik túl, tilalmakat nem szegik meg és ha az összes ténykedéseikben pártatlanok.

Az első követelmény tehát az, hogy olyan szabályzatokat szerkesszünk, amelyekben pontosan le vannak rögzítve a kötelességek, jogok, tilalmak, az eljárási módok és a pártatlanság kötelezettsége. Ez tehát, ami nélkül el sem lehet indulni.

A szabályzat azonban maga még nem elég biztosíték arra, hogy a szolgálat csakugyan "szabályszerűen" láttassék el, hanem gondoskodni kell arról is, hogy ne csak a szabályzat betűi tartassanak be, hanem érvényesüljön annak szelleme is. Őrködni kell tehát e felett valakinek s ez az őrködés a főparancsnok kötelessége.

Alkalmas-e ő erre a szerepre?

Alkalmas első sorban azért, mert a főparancsnoknak nem érdeke, hogy akár maga bujkáljon a szabályzatok paragrafusai között, akár alárendeltjeinek elnézze, vagy pláne "bizalmasan" elrendelje, hogy kerüljék meg a szabályzatok írott rendelkezéseit.

Itt tűnik ki megint egy nagy és lényeges differencia a múlt és a várható jövő között.

A múltban a belügyminiszternek és a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselőinek érdekük fűződött számtalanszor ahhoz, hogy maguk megkerüljék és a közbiztonsági közegekkel megkerültessék a szabályzatok rendelkezéseit, mert a maguk hatalma, állása, szolgálati beosztása függött attól, hogy hogyan értelmezték a szabályzatok holt betűit és

hogyan alkalmazzák azokat a gyakorlatban.

Ezzel szöben a főparancsnok állása nem függvénye egyik párt hatalmi helyzetének sem. Nem aszerint marad főparancsnok, vagy vesztí el a nemzet bizalmából élvezett pozícióját, hogy a képviselőválasztáson meg tudja tartani a kormánypárt többségét, vagy sem. Alárendelt alparancsnokai és végrehajtó közegei sem aszerint lépnek elő, vagy kerülnek jobb beosztásba, hogy a szabályzat betűinek féremagyarázásával áttudták-e gyurni a választó polgárokat és működési területükről kormányzó pártot jelöltet "hoztak-e be", hanem éppen ellenkezőleg, csak akkor jutnak előre pályájukon, ha minden szolgálati ténykedésükben szigorúan ragaszkodnak nem csak a szabályzatok betűihez, hanem a szelleméhez is.

Mind a főparancsnoknak, mind alárendeltjeinek az az egyéni érdeke, hogy a szabályzatokban előírtakat a legpontosabban betartsák. A főparancsnok csak ebben az esetben élvezheti - nem valamelyik politikai párt, hanem - a nemzetnek a bizalmát. Alárendeltjei pedig csak ebben az esetben kerülhetik el a főparancsnok szigorú büntetését. Mert az egész természetes, hogy ő nem fogja megtorlás nélkül hagyni, ha valaki az ő számlájára követ el visszaélést. Az élet számtalan példája bizonyítja, hogy az a helyzet vezet a legtökéletesebb eredményre, amikor az egyén érdeke egy vonalon fut a köz érdekével.

Ebből a kötelelességből folyik, hogy jogosult a közbiztonsági szerv felett parancsnokolni és tagjaival szemben a legfelsőbb előjárói jogokat gyakorolni.

Ez a joga azt jelenti, hogy a közbiztonsági szerv valamennyi tagjával szemben parancsadási- ellenőrzési joga, fegyelmi fenytő hatalma van és a legfelsőbb fokon gyakorolja az illetékes parancsnoki jogkört.

Ennek a jognak az adományozásával adjuk meg a főparancsnoknak a lehetőséget arra, hogy a közbiztonsági szervet vezesse és eredményesen őrködni tudjon a szolgálat szabályszerű ellátása felett. Mivel a főparancsnoknak egyéni érdeke is az,

hogy a szolgálatot minden alárendeltje szabályszerűen lássa el, nem kétséges, hogy mindig, amikor annak szüksége mutatkozik, élni is fog ezen jogával. - De mivel az alárendeltnek is egyéni érdekük fűződik ahhoz, hogy a szolgálatot szabályszerűen lássák el, így az is valószínű, hogy aránylag ritkán mutatkozik szükségessége annak, hogy a főparancsnok lesújtson rájuk ezen jogánál fogva. Nyugodt lélekkel állítom tehát, hogy - a multhoz viszonyítva - a jövőben messze alul marad a közbiztonsági közegek és a parancsnokok elleni panaszok, a fegyelmi fenytések és a súlyosabb büntetések száma: a közbiztonság állapota pedig sokkal jobb lesz.

Összevetve: Az új alárendeltségi viszony következményeként a közbiztonsági szerv tagjainak egyéni érdeke lesz, hogy a szolgálatukat szabályszerűen lássák el: az előjárói jogkör bekapcsolásának következményeként minden legkisebb ilyenirányú visszaélést, már csak egyéni érdekből is, megtorol a főparancsnok. E két tényező együtteséből a szolgálat szabályszerű ellátására vonatkozóan olyan garanciát kapunk, amilyen a multban soha nem volt, - mert nem is lehetett.

Ha pedig ilyen módon, ilyen biztos garancia mutatkozik a szolgálat szabályszerű ellátása mellett, ez annyira nagy előny, a multhoz viszonyítva, hogy ez az egy előny egyedül is elég indok volna a fent vázolt új alárendeltség bevezetésére.

ad A./I./3. A főparancsnok köteles a közbiztonsági szervet mind személyi, mind anyagi vonalon a kor követelményeinek megfelelő állapotban tartani.

ad A./I./5. Köteles a közbiztonsági szerv évi költségvetési tervét elkészíteni és az "országgyűlés közbiztonsági bizottsága" által az országgyűlés elé terjeszteni.

E kötelelsségek teljesítéséeként az alábbiakat várjuk a főparancsnoktól:

Gondoskodnia kell a közbiztonsági

szerv folyamatos kiegészítéséről. Ezen belül meg kell határozni a betoborzás feltételeit, a betoborzás módját, az évenként betoborzandók létszámát.

Gondoskodnia kell a közbiztonsági szerv tagjainak a kiképzéséről. Ezen belül meg kell állapítani a kiképzési irányokat, ki kell jelölni a kiképzési célokat.

Ha mindezeket a problémákat nem is maga, nem is személyesen oldja meg a főparancsnok, de a döntés végső fokon reá vár. Ezekben, a közbiztonsági szerv értékét annyira súlyosan befolyásoló kérdésekben, helyesen dönteni csak az tud, aki tökéletesen ismeri a közbiztonsági szerv nagy gépezetének minden legkisebb csavarját is. Itt hiába az igyekezet, a jóakarát, a segíteni akarás, itt csak úgy lehet boldogulni, ha valakinek, azaz a vezetőnek alapos és átfogó szaktudása van.

E kötelesség teljesítésén belül a szervezés is igen fontos feladata a főparancsnoknak.

A közbiztonsági szerv egy olyan hadseregként fogható fel, amely állandóan harcol, amelynek nincs békeszolgálat. Vezetőjének állandóan figyelnie kell a harctérületét és erősítődőként át kell csoportosítani, át kell szerveznie, hogy az ellenség /:a bűnözők világa:/ által diktált új harcmodorban is eredményesen felvehesse a küzdelmet. A közbiztonsági szerv szervezetének egy percére sem szabad elavulnia, mert akkor azonnal megbillen a közbiztonság egyensúlya.

A fegyelmet és a közzellemet megteremtteni és fenntartani ugyancsak a főparancsnok kötelessége.

Neki kell megállapítani és alkalmazni azokat az eszközöket és módokat amelyekkel meg lehet teremteni a közbiztonsági szervnél szinte nélkülözhetetlen öntudatos fegyelmet.

Ugyancsak neki kell elsősorban ápolni a testület tradícióját, a bajtársiasságot, az egyetértést s általában mindazt, ami megteremti, illetve elmélyíti a testület közzellemét.

Ezen feladatok teljesítésére is feltétlen alkalmasabb egy olyan valaki, aki hosszú éveken át a testület kötelékében élt, akit egy élet küz-

delmes munkája fűz ahhoz mint az, aki ideig-óráig egy labilis miniszteri székből igazgatja, vagy egy-két évre, szolgálati idejének végén idegenből kerül a testület élére.

Ezek voltak azok a különösen említésre méltó feladatok, amelyeket a főparancsnoknak azon a címen kell megoldani, hogy köteles a közbiztonsági szervet s z e m é l y i vonalon a kor követelményeinek megfelelő szinten tartani.

Nem kisebb a feladatok száma és súlya az a n y a g i vonalon való szinttartással kapcsolatban sem.

Ide soroljuk azt a kötelességet, hogy végső fokon döntsön a felszerelés, fegyverzet, gépjármű és hirtű anyag, egyéb műszaki eszközök, továbbá a ruházat, élelmezés, elhelyezés, illetmények, stb. rendszerezésében, beszerzésénél, stb.

Nem azt kívánjuk, hogy a főparancsnok e szakkérdések mindegyikében speciális szaktudást tudjon felmutatni és részletekig értsen pl. egy rádió típus belső szerkezetéhez, hanem azt, hogy a közbiztonság fenntartásának problémáival, a közbiztonsági szolgálat részleteivel s ezekből kifolyóan a szolgálatot ellátó egyes rendszetek és szakszolgálatok valóban fennálló igényeivel legyen tisztában. A részletkérdéseket elintézhetik a szakreferensek, de az átfogó képet, az összefüggéseket neki kell látnia. Csak a szaktudás birtokában tudja megítélni, hogy a rendszerezésre javasolt eszközökkel, stb. -vel elérhető-e a kitűzött cél és hogy az ezek bevezetésével járó kiadás arányban áll-e a várható előnnyel. Nem nehéz felmérni, hogy mekkora kár származhat az államkasszára tisztán a hozzá nem értés következtében, valamint azt sem, hogy milyen tetemes megtakarítás érhető el, ha nem csak a referensek értenek a dolgok lényegéhez, hanem maga a döntésre hivatott vezető is. Szorosan ide tartozik a főparancsnok A. I. /5. pont alatt felsorolt azon kötelessége is, hogy a közbiztonsági szerv évi költségvetési tervét elkészítse.

E kötelessége, vagy ha úgy tetszik joga, logikusan zárul az eddig felsoroltakhoz.

Az anyagi eszközökkel való sáfárkodást is csak arra lehet nyugodtan rábízni, aki ért a közbiztonsági kérdésekhez és a közbiztonsági szervhez is. Az évenként összeállított költségvetési tervezet tükrözi vissza a közbiztonsági szerv vezetőjének vezetői képességét. Ebben jut kifejezésre igazán a valódi szaktudása.

Az ország pénzügyi teherbíró képessége mindig korlátolt. Az egyes állami szervek, így a közbiztonsági szerv fejlesztését is csak ütemezve lehet végrehajtani. Ez nem is olyan nagy baj, mert ezt a relatív szegénységet okos gazdálkodással és főként szaktudással át lehet hidalni. Ha a költségvetési terv összeállítója az egyes szükségleteket helyes időrendi sorrendben állítja be és a pénzügyi súlypontot mindig éppen a legfontosabb részre helyezi, akkor az ütemezett végrehajtás dacára is - simán, zavarok nélkül tudja előrevinni a reá bizott testületet. Így lehet a szaktudással elkerülni a félmegoldásokból származó felesleges kiadásokat és így lehet a lehető legkevesebb költséggel fenntartani a közbiztonságot.

Nem azt mondom én ezzel, hogy a jövőben a főparancsnok által vezetett közbiztonsági szerv minden esetben kisebb összegű költségvetési tervet terjeszt a Ház elé, mint a múltban. - Nagyon jól tudjuk, hogy nem annak az állami szervnek a fenntartása drága, amely sok pénzbe kerül, hanem azé, amelynél a reá fordított összeg nem áll arányban az általa nyújtott ellenszolgáltatásokkal. A köz számára hasznos dologra sok pénzt kiadni soha nem volt hiba, de az viszont a nemzet ellen elkövetett súlyos bűn, ha valaki hozzá nem értéssel, haszontalan dolgokra feccsével el az államkassza terhére akár két fillért is.

Mint látjuk az új közbiztonsági szerv állandó szintentartása nem csupán pénzkérdés, hanem legalábbis egyenlő súllyal esik latba a vezető szaktudása továbbá az, hogy a fejlesztési programot végre is tudja-e

hajtani. Ha az új közbiztonsági szerv élén olyan szakember áll, akinek az állása nem a politikai élet folyton ingó homokjára épül, akkor az nem csak kigondolni és összeállítani tudja, hanem vas következetességgel végre is hajtja fejlesztési programját.

Az eddig ismerttetett kötelességek és jogok arányban állnak egymással. Eppen ennyi jog szükséges ahhoz, hogy tökéletesen teljesíteni tudja valamennyi kötelességét, de ezeket a kötelességeket vállalnia és teljesítenie kell annak, aki ennyi jogot kap.

A főparancsnokra bizvást ráróhatjuk ezeket a kötelességeket, mert meg van minden garancia arra, hogy azokat ő teljesíteni is tudja: de nyugodtan ráruházhatjuk ezeket a jogokat is, mert az ő személyében meg van a garancia arra, hogy ezen jogokkal nem él vissza, mert - mint láttuk - nem érdeke visszaélni.

Bár megtéremtettük azt a helyes situácót, mely szerint olyan valakinekadtunk jogot, akinek nem érdeke azzal visszaélni - mégis gondoskodni kell még egyéb biztosítékról is, hogy e jogok birtokosa ha még akarna is, akkor se tudjon visszaélni hatalmával.

A főparancsnok most tárgyalandó kötelességeivel ezen biztosítékról gondoskodunk.

ad A./I./4. Mindazon közérvényű rendeleteket, amelyeket a közbiz- tonság fenntartása és tökéletesité- ge érdekében kiad, elvileg előre, sürgős esetekben a rendelet kiadá- sával egyidejűleg az "országgyűlés közbiztonsági bizottságának" bemu- latni.

A főparancsnok ezen kötelessége azt jelenti, hogy vezetési tevékenységébe kontrollt iktatunk be. Az országgyűlés ezzel, a közbiztonsági bizottságán keresztül állandóan ellenőrizheti, hogy a főparancsnok milyen tárgyú és célú rendeleteket ad ki. Ezzel megakadályozhatjuk, hogy olyan irányú ténykedéseket, vagy tálalmakat rendeljen el, amelyek nem a közbiztonság érdekét szolgálják. Ezzel elejét vehetjük, hogy a

főparancsnok akár az egyes állampolgároknak a törvény által biztosított jogait, akár más állami- vagy önkormányzati szervnek a jogkörét megsértése. Ez a kontrol alkalmas arra, hogy az országgyűlés valamennyi pártjának képviselője ellenőrizhesse, hogy a főparancsnok rendeletei nem irányulnak-e jogtalanul valamely politikai párt, vallás, társadalmi osztály, foglalkozási ág, stb. ellen.

A rendeleteket elvileg előre kell bemutatni, hogy az országgyűlés közbiztonsági bizottsága megakadályozhassa azok kiadását, ha bármilyen rendellenességet tartalmaznának. De a sürgős esetben, előzetes jóváhagyás nélkül kiadott rendeleteket is, ha a szükség úgy kívánja órák, vagy legfeljebb egy napon belül visszavonhatók a mai h iradási technika mellett.

Ezzel egy olyan - a multban nélkülözött - ellenőrzési lehetőséget nyerünk, amellyel igen hatásosan ellenőrizhetjük a főparancsnok vezetői tevékenységét anélkül azonban, hogy megbénítanánk őt a vezetésben. A rendeletek előzetes bemutatásából - ami legfeljebb pár nap késedelmet jelent a kiadásnál - normális körülmények között nem származik hátrány. Sürgős esetben pedig mód van az azonnali intézkedésre.

A célt tehát tökéletesen elérjük!

A következő köteleessége és egyben joga is a főparancsnoknak

ad A./III./1. Bár tanácskozási és szavazati jog nélkül az országgyűlés /:mindkét Házának:/ azokon az ülésein résztvenni, illetve ott magát helyettesítéssel képviseltetni, amelyekre a közbiztonságot, vagy a közbiztonsági szert érintő interpellációt jegyezték be és ezekre felelni.

Tisztázzuk először a szövegnek azt a részét, amely a főparancsnoknak jogot biztosít.

A főparancsnoknak annyiban adunk eszerint jogot, hogy ő ahnak dacára, hogy nem tagja az országgyűlésnek, mégis megjelenhet annak bizonyos gyűlésein. Először is arra mutatok rá, hogy ezen joga nem áll ellentétben azon fent tárgyalt tilalommal, amely szerint a törvényjavaslatait és az évi költségvetési tervet nem nyújthatja be és nem képviselheti számé-

lyesen a Házak előtt. A főparancsnok ugyanis amikor azokon a üléseken, amelyeken őt érintő interpellációt jegyezték be, résztvesz és azokra felel, nem mint az országgyűlés tagja vesz részt és nem mint olyan felel, hanem mint az országgyűlés alárendeltje van ott és mint az országgyűlés alárendeltje tesz jelentést a legfőbb elöljárójának. Itteni ténykedése tehát csak arra terjed, hogy meghallgatja a a Ház plénuma előtt hozzáintézett kérdéseket, /:amelyeket lehetőség szerint már előre írásban is megkap:/ Ha tud, azonnal felel rá, ha nem, akkor a következő ülésen adja meg a kérdésre a feleletet - nem az interpelláló képviselőnek - hanem a Háznak.

Igen súlyos azonban a szövegnek az a része, amely a köteleességet rója a főparancsnokra.

Oda kell állnia ugyanis az egész ország bírálata elé és felelnie kell mind a maga, mind alárendeltjei tetteért, munkájáért és magatartásáért. Az országgyűlés minden tagja jogosult tőle magyarázatot kérni nem csak azért amit ő tett, vagy tenni elmulasztott, hanem alárendeltjei tetteiért és mulasztásaiért is. Ezzel, a főparancsnok és az egész közbiztonsági szerv munkája, magatartása igen kemény kontrol alatt áll. Különösen kimutatkozik ezen ellenőrzés hatásos és tökéletes volta ha meggondoljuk, hogy a főparancsnok mögött nem ül ott a többségi párt, mint a multban a belügyminiszter mögött. Nincs tehát egy olyan tömeg, amely egy intésre "tudomásul vesz" minden magyarázatot és "ad acta" téteti a kollektívmetlen ügyeket. A főparancsnok csak úgy kap "tudomásul vételt" jelentéseire a Háztól, ha csakúgyan az igazság áll mögötte.

Ez az ellenőrzési mód is tökéletesen célravezető.

A főparancsnok százszor is meggondolja, hogy szabálytalanságot kövessen el! - Parancsnoki hatalmánál fogva pedig, alárendeltjeinél is azonnal megtorol minden legkisebb rendellenes eszelekedetet, vagy mulasztást.

ad A./III./2. Köteles és jogosult mindazon miniszter- és legfelsőbb államtanácsokon résztvenni, amelyekon a közbiztonságot is érintő tárgyban tanácskoznak.

E köteleesség és egyben jog beiktatása azért szükséges, hogy az állam felső vezetési szervei és a főparancsnok között biztosítsuk a szoros együttműködést. Mivel az egyes állami igazgatási ágak problémái legtöbbször szorosan összefüggnek a közbiztonsági problémákkal, egész természetes, hogy a főparancsnoknak ott kell lenni a miniszter- és államtanácsokon, hogy egyrészt maga tájékozódjon a többi igazgatási ágak fontosabb ügyeiről, másrészt ő is tájékoztassa közbiztonsági kérdésekben a kormány, illetve az államtanács tagjait.

B. alatt soroltam fel az "országgyűlés közbiztonsági bizottságának" jogait és köteleességeit. Ennek a I./1 és II./1. 2. és 4. pont alatti szövege nem szorul bővebb magyarázatra.

A B./II./3. pontban foglaltakhoz is csak annyi a hozzáfűzni valóm, hogy az évenként, illetve a külön döntés alapján időnként megtartandó ügymenet felülvizsgálás alatt egy bizottsági "hivatalvizsgálatot" értek. Ez, az országgyűlésnek, mint a főparancsnok előjárójának, - az előjárói jogából következik. A hivatalvizsgálat "szemle" közbiztonsági szerv.

Először, hogy általában ellenőrizze a főparancsnok vezetési tevékenységét, másodsorban és különösképpen azt, hogy az országgyűlés nevében tájékoztadjék a közbiztonság állapotáról, a közbiztonsági szerv nivójáról, fejlődéséről, foglalkozásáról, kiképzéséről, utőképességéről, stb. - és a látottakról az országgyűlésnek beszámolhasson.

C. alatt soroltam fel az országgyűlés egyes tagjainak, valamint az országgyűlésnek a főparancsnokkal szemben fennálló jogait. - Ezekhez nincs hozzáadni valóm, mert magukban is kifejeznek annyit, amennyi egyelőre a kép teljességéhez elég.

Ö s a z e f o g l a l v a a f ő parancsnoki hely betöltésével, a főparancsnok köteleességeivel, jogával és felelősségével kapcsolatban mondottakat a kép, amely ebből kialakul, az alábbiakat mutatja.

Az ország közbiztonságáért, a közbiztonsági szolgálat szabályszerű ellátásáért és a

közbiztonsági szervért való felelőség egy pártatlan szakemberre hárul, aki csak az országgyűléssel és az államfővel áll függő viszonyban.

Minden garancia meg van arra, hogy köteleességeit teljesíteni tudja, mert erre képesíti őt

szaktudása és pártatlansága.

Minden garancia meg van arra, hogy a kezébe adott hatalommal nem él vissza, mert az neki nem érdek, de emellett olyan ellenőrzés alatt áll, hogy nem is tud visszaélni jogaival.

A közbiztonsági szerv vezetése a főparancsnok személyében olyan egyén kezébe kerül, aki emellett, hogy a közbiztonság állapotát a lehető legmagasabb szinten tudja tartani, nem akarja, de ha még akarná sem tudja ezt a szükségképpen nagy orot képviselő állami szervet akár az egyes állampolgárok, akár egyes társadalmi, politikai, foglalkozási, stb. rétegek, vagy akár az egész nemzet jogos érdekei ellen a maga jogtalan előnyére felhasználni.

A közbiztonsági szerv alárendeltségének ilyen módon való rendezésével tehát elérjük az elől kitűzött célt!

A közbiztonsági szerv kapcsolata

más állami- és önkormányzati szervekhez.

Az új közbiztonsági szerv összehangolódik a többi állami és önkormányzati szervvel. Biztosítjuk a szoros együttműködést nagyban-egészen úgy, mint volt a múltban azzal a különbséggel azonban, hogy most már nem alárendeltségi, hanem mellérendeltségi alapon.

Az új közbiztonsági szerv szervezetét részletesen egy következő Fejezetben ismertetem. Itt csupán nagy vonalakban annyit, hogy az ország részterületein /:pl. Felső-Dunántul, vármegye, város, :/ a közbiztonsági szerv alakulatainak parancsnokai

f e l e l ő s e k a főparancsnoknak működési területükre vonatkozóan

- a./ a közbiztonság állapotáért,
- b./ a közbiztonsági szolgálat szabályszerű ellátásáért, valamint
- c./ a személyi és anyagi ügyek szabályszerű intézéséért.

E felelősség folytán **kötele sség e k e t** rovnak rájuk és **j o g o k a t** élveznek.

A.

I. Minden önálló működési területtel bíró parancsnok

k ö t e l e s

1. működési területén a közbiztonság állapotát megfelelő szinten tartani.
- 2./ a szolgálat szabályszerű ellátása és a fegyelem fenntartása felett őrködni,
- 3./ a személyi és anyagi ügyek szabályszerű intézése felett őrködni.

Minden osztály- és ennél magasabb parancsnok

k ö t e l e s

- 4./ mindazon közérvényű rendeleteket, melyeket működési területére szóló hatállyal a közbiztonság fenntartása és tökéletesítése érdekében kiad, elvileg előre, sürgős esetben a rendelet kiadásával egyidejűleg elbírálás végett előjáró parancsnokának felterjeszteni, továbbá a területileg érintett vármegyék és thj. városok törvényható-

sági bizottságának tudomásulvétel végett megküldeni.

II./ Minden osztály- és ennél magasabb parancsnok

j o g o s u l t

a közbiztonság fenntartása és tökéletesítése érdekében működési területére szóló hatállyal közérvényű rendeletet kiadni.

III./ Minden osztályparancsnok

j o g o s u l t és **k ö t e l e s**

1./ bár tanácskozási és szavazati jog nélkül a működési területén fekvő vármegyék és thj. városok törvényhatósági bizottsági gyűlésein a közbiztonsági szerv képviselőjében résztvenni.

2./ mindazokon a vármegyei és városi u.n. "kis gyűléseken" résztvenni, melyeken a közbiztonságot érintő tárgyban tanácskoznak s ott a közbiztonsági szervet képviselni.

B.

I./ A vármegyék és a thj. városok törvényhatósági bizottsága

j o g o s u l t

1./ az illetékes közbiztonsági parancsnok által megküldött rendeleteket felülbírálni abból a szempontból, hogy nem lépi-e túl jogkörét.

2./ Ha a fent jelzett rendeletek valamelyikében törvényellenességet állapít meg, az "országgyűlés közbiztonsági bizottságát" értesíti.

II./ A törvényhatósági bizottság tagjai

j o g o s u l t a k

felszólalásaikban a törvényhatóság területén szolgálatot teljesítő közbiztonsági személyek szolgálati ténykedését és magatartását bírálni és rendellenességek esetén a jelenlévő közbiztonsági parancsnoktól magyarázatot kérni. Ha a törvényhatósági bizottság a közbiztonsági parancsnok magyarázatát nem tartja kielégítőnek, akkor az esetet az "országgyűlés közbiztonsági bizottsága" elé terjesztik.

C.

Az államfő

a már előbb ismertetett jogain kívül

1./ jóváhagyja a közbiztonsági szerv szervezési határozványait és a szolgálat ellátására vonatkozó szabályzatait.

2./ Kinevezi a közbiztonsági szerv tisztjeit és a nagyobb kötelékek parancsnokait.

D.

A honvédség.

A közbiztonsági szerv a honvédséggel egyenrangú része a fegyveres-erőnek.

A közbiztonsági szervnek és tagjainak a honvédséghez, illetve annak tagjaihoz való viszonya csak az új honvéd felállítását követően állapítható meg pontosan.

E.

Az igazságügyi szervek.

A független bíróságok és az ügyészségek megtartják a múltban élvezett "felhívási" jogukat a közbiztonsági szerv alakulataival szemben az igazságügyi rendszert körébe tartozó feladatok teljesítésére vonatkozóan.

F.

Közigazgatási és egyéb igazgatási ágak szervei.

A közigazgatás, valamint az egyéb igazgatási ágak vezetői és a közbiztonsági szerv parancsnokai elvileg kölcsönös "megkeresési" joggal bírnak. - Annak a pontos és részletekből megállapítása, hogy a közigazgatás mely vezetői és melyik egyéb igazgatási ág mely szerveinek vezetői, milyen mértékben és mikor igényelhetik a közbiztonsági szerv alakulatainak munkáját: és viszont, hogy a közigazgatás és az egyéb igazgatási ágak mely szerveitől, milyen mértékben és mikor igényelhetnek támogatást a közbiztonsági szerv parancsnokságaitól, illetve tagjaitól, - az csak az új állami apparátus rögzítése után lesz lehetséges.

Ezzel kapcsolatban egyelőre csak annyit szögezzünk le elvként:

1./ A közbiztonsági szervet csak a közbiztonsági feladatok megoldá-

sára lehet igénybevenni.

2./ A közbiztonsági szerv pedig csak azokban az esetekben tarthat igényt a többi állami és önkormányzati szerv támogatására, amikor arra a közbiztonság fenntartása és tökéletesítése érdekében szükség van.

I N D O K L Á S

A közbiztonsági szerv alparancsnokainak fent felsorolt felelősége, kötelezőségei és jogai nem igen szorulnak bővebb magyarázatra annál is inkább, mert általában, de kisebb viszonylatban majdnem ugyanazok, mint a főparancsnokkal kapcsolatban ismertetett felelőség, kötelezőségei és jogok.

Csak a lényegi különbségek megvilágítására szoritkozom tehát.

ad A./II. Az osztály és ennél magasabb parancsnokok, saját működési területükre szóló hatállyal rendelleteket adhatnak ki.

Indoka: A közbiztonság állapotát befolyásoló tényezők nem mindig egyformán jelentkeznek az ország egész területén. Vannak olyan jelenségek, amelyek csak egyes terület részeken észlelhetők, csak helyi jellegűek. Ezekre egy-egy rendelettel reagálni csak helyileg, érdemes és kell még pedig annak, aki felelős az érintett terület rész közbiztonságáért.

Miért csak az osztály- és ennél magasabb parancsnokok kapják ezt a jogot?

Mert annak a megítéléséhez, hogy a jelentkező közbiztonsági zavar megszüntetéséhez kell-e s ha kell, milyen értelmű rendeletet kell kiadni, széles közbiztonsági látókör, magasabb fokú tudás és judicium szükséges. Ezt, az alacsonyabb beosztású parancsnokoknál egyrészt előképzettségük, másrészt kellő gyakorlati tapasztalatuk hiánya miatt nem tudnánk biztosítani.

ad A./I./4. Ezeket a rendelkezéseket jóváhagyás végett fel kell tölteni az előjelző parancsnoknak. Indoka: Hogy a főparancsnok a területi parancsnokokat közvetlenül, az osztályparancsnokokat pedig az

illetékes kerületi parancsnokon keresztül állandó ellenőrzés alatt tudja tartani, hogy - az ő felelőségének számlájára - ne követhessenek el jogsébhést.

Ezeket a rendeleteket tudomásulvétel végett meg kell küldeni a területileg érintett vármegyék és thj. városok törvényhatósági bizottságának.

Indoka:

Hogy módot adjunk a törvényhatóságok választott képviselőinek, hogy helyi vonatkozásban is örködjének a törvényhatóságok területén élő lakosság és községek törvényekkel védett jogai felett. Az igaz, hogy a bizottságoknak a közbiztonsági szerv parancsnokaival szemben felelőségre vonási joguk nincs, de módot adjunk nekik arra, hogy ha jogsértést látnak a rendeletekben, felemlhetik tiltakozó szavukat és felhívhatják a figyelmét az intézkedésre jogosult országgyűlési közbiztonsági bizottságnak. Ezzel a megoldással bár érvénybe marad az elől lefektetett alapelv, mely szerint kifelé csak a főparancsnok felelős és az összes alparancsnokok csak neki felelősek, de mégis komoly garancia van arra, hogy a részterületekre hatályos rendeletekben is érvényesüljön a pártatlanság.

ad A./III./1. Minden osztályparancsnok köteles és jogosult bár táncszokási és szavazati jog nélkül a területén fekvő vármegyék és thj. városok törvényhatósági bizottsági gyűlésein a közbiztonsági szerv képviselőiben résztvenni. Amennyiben a gyűléseken a közbiztonsági szerv tagjai által elkövetett szabályellenes szolgálatellátás, vagy magatartás miatt kifogás hangzik el, köteles az ügyet kivizsgálni és ennek eredményéről a törvényhatósági bizottsági gyűlést tájékoztatni.

E jog és köteletség az alábbi célt szolgálja:

1./ Szükséges, hogy a helyi önkormányzat választott képviselője által tárgyalt ügyekről a közbiztonsági szerv - az osztályparancsnokon keresztül - tájékozódjon, mert azok legtöbbször befolyással vannak, vagy lehetnek a közbiztonság fenntartása

és tökéletesítése érdekében kiadandó intézkedésekre is.

2./ A működési területén élő bizottsági tagok felszólalásaiból megtudhat olyan eseteket is az osztályparancsnok, amikor a közbiztonsági szerv tagjai szabálytalanságokat követtek el s így mód lesz a felelőségre vonásra.

3./ Szükséges, hogy a helyi önkormányzat választott képviselőinek mód adassék arra, hogy az önkormányzat területén szolgálatot teljesítő alparancsnokok és végrehajtó községek által esetleg elkövetett szabálytalanságokat a közbiztonsági szerv egy magasabb parancsnokának a közgyűlés nyilvánossága előtt is tudomására hozzák és az ügy elintézéséről ugyanitt értesülhessenek. Ez biztosíték és megnyugtató tudat mind a bizottsági tagoknak, mind a lakoságnak arra, hogy a közbiztonsági szerv tagjai által elkövetett szabálytalanságokat az előjáró parancsnokok nem tusolják el, hanem minden esetben elveszi büntetését, aki a szabályok ellen vét.

Ha pedig a fent felsorolt köteleességeket és jogokat összességükben vizsgáljuk abból a szempontból, hogy ezek beállítása folytán milyen lesz a helyzet a közbiztonsági szolgálat ellátása terén, akkor a következőket állapíthatjuk meg:

A belrend fenntartása és tökéletesítése érdekében országos viszonylatban a főparancsnok, kisebb viszonylatban pedig az alparancsnokok adnak ki közérvényül rendeleteket. - Ezeket a rendeleteket a szak szempont figyelembevételével szakemberek készítik s így minden valószínűség szerint célszerűek is lesznek.

A belrendet szabályozó törvények és rendeletek betartását a belrendészeti alakulatok végrehajtó községei ellenőrzik, parancsnokaik irányítása és felügyelete alatt. - Az ellenőrzési munka közben a közbiztonsági szerv tagjai szigorúan be fogják tartani az előjárás szabályait, mert ezek megsértése minden esetben fenyítést, sőt állásvesztést von maga után.

Nyugodtan állítom, hogy a közbiztonsági szerv tagjai részéről alig fog előfordulni e téren hiba. Mindegyiknek egyéni érdeke, hogy szabálytalanságok miatt ne kerüljön szemben előljárójával. Az előljárók pedig minden eszközzel rászorítják őket a pártatlan és szabályszerű munkára, mert ez, azoknak is érdeke. - De ha mégis történne akár az előljárók, akár a végrehajtó közegek részéről szabálytalanság mind az egyes állampolgárok, mind a közületek igen gyorsan és biztosan elégtételt szerezhetnek maguknak, mert van állandó és hatáskörös kontrol.

Biztos vagyok benne, hogy a közbiztonsági szerv tagjait szolgálati ténykedésük alatt a jövőben éppen az a közigazgatási apparátus fogja a legkritikusabb szemmel figyelni, amely a múltban - tudott okok miatt - igen sokszor elítusolta a tulkapásokat. Ez igen kiválatos is lesz, mert így minden legkisebb szabálytalanság tudomására jut a fenytésre jogosult előljáróknak.

A belrendet szabályozó törvények és rendeletok ellen vétőket a közbiztonsági közegek, a közbiztonsági szervtől független "rendőri büntető-bíróhoz" jelentik fel. - Meg lesz tehát a biztosíték arra is, hogy az állampolgárok ne legyenek kitéve a közbiztonsági közeg és a büntetőbíró esetleges együttes személyi ellen-szenvének, vagy boszujának.

A lényeg az, hogy a belrendészeti szolgálat ellátása közben a közbiztonsági szerv tagjai nem fognak kellemtlenkedni az állampolgároknak és ha ez mégis előfordulna, a sértett fél feltétlen elégtételt tud magának szerezni. - Kétségtelen, hogy az ország lakosságára igen előnyös, ha a belrendészeti szolgálatot ilyen módon látjuk el.

A bűnügyi rendészet terén a fentiekből kifolyóan nem sok változás lesz. E rendészet nivója ugyanis - mint azt az I. Részben kimutattam - nem ezen a téren, hanem az e gy közbiztonsági szerv rendszer bevezetése folytán emelkedik igen magasra - a multhoz viszonyítva - az által, hogy minden bűnügyben csak bűnügyi rendészeti szakember jár el.

Az igazságügyi szervek "felhívási" joga változatlan marad, de maradhat is, mert abból a multban alig származott hátrány a közre. A jövőben pedig még az a pár eset is kiküszöbölődik, mert a független bíróságok által lefolytatott bírói eljárás és az új alárendeltségben álló közbiztonsági szerv alakulatai által eszközölt nyomozó eljárás mellett, még az igazságügyminiszter által irányított ügyészségek sem tudják meggátolni azt, hogy a valóban elkövetett bűncselekmények tettése - bárki legyen is az - az illetékes bíróság elé kerüljön.

Tény tehát, hogy a bűnügyi rendészet terén is javulni fog a helyzet.

Igen nagy változás és igen nagy előny mutatkozik azonban a fentiekből az államrendészeti szolgálat ellátása terén, éppen ott tehát, ahol a legtöbb volt a hiba a multban.

Az első lényeges változás, hogy az államrendészeti alakulatokat csak a valódi államrendészeti feladatok megoldására használjuk fel. - Az államrendészeti alakulatok zöme nem lesz többé a kormányt támogató többségi párt közpénzen tartott felderítő apparátusa. Nem lesz többé az az éles és illegális fegyver, amelyet a többségi párt a kormányon keresztül mindig be tudott vetni a pártpolitikai küzdelmekbe. Az így felszabaduló erőnek helyes irányban való bevetésével már is igen nagyot lendíthatunk az államrendészet nivóján.

A második lényeges változás, hogy az államrendészeti erőket szilgyal a nemzet létét és biztonságát, nem pedig akormány hatalmi pozícióját veszélyeztető mozgalmak ellen használjuk fel. Az új alárendeltségben működő államrendészetnek az lesz a legfőbb törekvése, hogy még idejében felderítse és szakszerűen felsorakoztatott bizonyítékok kíséretében a független bíróságok elé állítsa azoknak a titkos mozgalmaknak a vezetőit és tagjait, amelyek erőszakos uton akarják megváltoztatni a fennálló alkotmányos rendet, amelyek idegen

hatalmak, vagy érdekek szolgálatában gyökereiben támadják a nemzet fáját: amelyek az egyes nemzetiségek, vallásfelekezetek, társadalmi osztályok stb. jogos érdekei ellen törnek.

Ugyancsak elsőrendű feladata lesz az új államrendészetnek, hogy a legszigorubb tárgyilagossággal ügyeljen arra, hogy az egyes állampolgárok emberi szabadság- és állampolgári jogait mindenki, hivatali állásra és bármilyen kapcsolatra való tekintet nélkül, tiszteletben tartassa.

Az ilyen célokért dolgozó államrendészetből messze több haszon lesz, mint volt a múltban. Hasznos lesz a nemzetnek, mert magának tudhat egy olyan szakszerűen működő szervezet, amely a hideg szakértelem biztosságával felderíti és elhárítja azokat az alattomos veszedelemeket, amelyek sokszor súlyosabban veszélyeztetik a nemzet létét, mint egy nyílt fegyveres támadás.

Hasznos lesz a mindenkori kormánynak, mert az ilyen államrendészet mellett nem kell attól tartania, hogy az ellenzék, vagy egyéb hatalmi csoportosulás törvény- és alkotmányellenes eszközökkel /forradalom, felkelés, puccs, stb./ erőszakos, vagy fondorlatos módon megzavarja őt a nyugodt kormányzásban.

De hasznos lesz a mindenkori ellenzéknek is, mert az ilyen államrendészet mellett nem kell attól tartania, hogy a kormány erőszakos, vagy fondorlatos módon megakadályozza őt az alkotmány által biztosított kritikai, szervezkedési és egyéb jogainak gyakorlásában. És végül, de nem utolsósorban hasznos lesz minden állampolgárnak is, mert ilyen államrendészet mellett nem kell attól tartania, hogy őt bárki is akadályozza emberi szabadság- és állampolgári jogainak szabad gyakorlásában.

A fentiekből kitűnik, hogy a közbiztonsági szerv alparancsnokainak adott jogok és a rájuk rótt köteleességek együttes hatásaként a közbiztonsági szolgálat ellátása minden tekintetben kifogástalan lesz.

Amellett, hogy a szakemberek kezébe adott erők szakszempontból a lehető legmagasabb szinten tudják tartani az egyes részterületeken a közbiztonság állapotát, megnyugtatóan biztosítva van a pártatlan szolgálatteljesítés is.

Éppen úgy, mint a főparancsnoknál, itt is a jogok és a köteleességek arányban állnak egymással. Az egyes részterületek közbiztonságáért felelős alparancsnokoknak éppen annyit kell tudniuk azokról a jogokról, amennyit a köteleességek teljesítéséhez szükséges, de amennyit mellettel teljesíteni is kell tudniuk azokat.

A közbiztonsági szerv alparancsnokainak és végrehajtó közegeinek más igazgatási ágak középső és alsó vezetőihez való viszonyát még ha ma nem is tudjuk teljes pontossággal és részletességgel rögzíteni, de a lefektetett alapevekből már most is kiviláglik, hogy az új alárendeltségben álló közbiztonsági szerv igen harmonikusan és eredményesen együtt dolgozhat a többi igazgatási ágakkal úgy, hogy ez az együttműködés mind az egyes állampolgároknak, mind a közösségnek előnyére és hasznára válik.

A közbiztonsági szerv alparancsnokainak személyében tehát olyan egyének kerülnek a közbiztonsági szerv egyes alakulatainak a vezetésébe, akik amellett, hogy működési területükön a közbiztonság állapotát magas szinten tudják tartani, nem akarják, de ha akarnák sem tudnák a közbiztonsági szerv alakulatait a területükön élő állampolgárok, vagy közületek jogos érdekei ellen, a maguk jogtalan előnyére felhasználni.

Összesítés.

E fejezet elején felvetett kérdésre: Milyen legyen az új közbiztonsági szerv alárendeltsége? - az alábbiakban foglalom össze a feleletet:

A nemzet bizalmából élre került kormány - alkotmányunk szerint - felhatalmazást kap egy cikluson át való kormányzásra - de nem az uralkodásra.

A közigazgatási hatóságok kinevezett, vagy választott vezető tisztviselői felhatalmazást kapnak a közigazgatási szervezet vezetésére - de nem a hatalmaskodásra.

Több évtizede konstataható tények bizonyítják, hogy a kormány és a közigazgatási hatóságok vezető tisztviselői, mivel a fenti felhatalmazáson belül a közbiztonsági szervek feletti rendelkezési jogot is megkapták - s így meg volt a lehetőség rá - igen gyakran arra ragadtatták magukat, hogy nem csak kormányoztak és közigazgattak, hanem uralkodtak és hatalmaskodtak is.

Ennek a rengeteg hibát és hiányosságot magában hordó, a nemzet tagjaira sokszor igen káros helyzetnek a megismétlődését csak úgy lehet véglegesen megakadályozni, ha a közbiztonsági szervet nem a kormány, hanem az országgyűlés és az államfő alárendeltségébe utaljuk, a vezetését, az irányítását és az ellenőrzését pedig egy pártatlan és szakképzett főparancsnokra bizzuk.

Bármilyen újszerű is a kérdésnek ilyen formában való megoldása, a fejezetben részletesen felsorakoztatott érvek alapján nyilvánvaló, hogy ez a célravezető.

Ha az újra felépülő Magyarországon olyan helyzetet akarunk teremteni, amely a tiszta keresztény erkölcsön és a törvények tiszteletén nyugszik, amelyben mindenki szabadon gyakorolhatja emberi szabadság- és állampolgári jogait, amelyben mindenki szemből egyformán érvényesül a törvény kötelező ereje, de mindenkinek egyformán meg is véd a törvény

ereje: s ha minden hátsó gondolat nélkül csakugyan arra törekszünk, hogy a politikai élet terén is érvényesülhessen az erők játéka és ennek következményeként az ország vezetése csak azok kezébe kerüljön, akiknek azt a nemzet többségének szabadon megnyilvánuló bizalma adja, akkor ehhez egyik feltétel, hogy az új közbiztonsági szerv alárendeltségét a fentiek szerint rendezzük.

Nem vagyok annyira csak egy irányba néző szakember, aki azt állítaná, hogy ennek a kívánatos helyzetnek a megteremtéséhez teljesen elegendő, a fenti alárendeltségű közbiztonsági szervet megszervezni és munkába állítani s akkor minden a legnagyobb rendben lesz. Nem! Ennyit nem várhatunk egy közbiztonsági szerveztől, bárkinnek az alárendeltségében legyen is az.

De azt felelősséggel állítom: Ha a nemzet törvényes képvisellete megalkotja a fent vázolt helyzet megteremtését létrehozandó törvényeket - az országgyűlés és az államfő alárendeltségében álló közbiztonsági szerv feltétlen érvényt is szerez azok betűjének. Teljes pártatlansággal és szaktudással örökös ezen törvényekben lefektetett elvek és rendelkezések mindenki által való betartása felett és a független bíróság elé állítja bárki legyen is az, aki ezeket nem tartja be, illetőleg erőszakos, vagy fondorlatos módon meg akarja változtatni.

Tehát nem a közbiztonsági szerv hivatott ilyen kívánatos helyzet megteremtésére - de igenis képes és hivatott is arra, hogy annak megvalósulását és tartós fennmaradását pártatlan és szakszerű munkájával biztosítsa. E két jellemzője azonban csak akkor érvényesül tökéletesen, ha a fenti alárendeltségben áll.

A kép teljessége kedvéért megemlítem még, hogy az ilyen alárendeltségű közbiztonsági szerv éppen

II. Fejezet.

A közbiztonsági szerv jellege.

Az új közbiztonsági szerv jellegének kérdését azért vitatjuk meg, mert ebben is választanunk kell.

A múltban működő közbiztonsági szervek közül a osendőrség katonai, a rendőrség polgári jellegű volt s így kérdéses lehet, hogy az új közbiztonsági szervet milyen jellegűvé szervezzük.

E téma megvitatásához lássuk először azt, hogy melyek azok a "jellemzők", amelyek egy közbiztonsági szerv jellegét megadják. Egymás mellé állítom tehát a kétféle jelleg jellemzőit:

1. Katonai

a./ A katonai jellegű közbiztonsági szerv tagjai - büntetőjogiilag - a katonai büntető törvénykönyv /:Ktbtk:/hatálya alá tartoznak.

b./ Mindazok a rendelkezések /:szabályzatok, előírások:/amelyek a honvédség tagjainak szolgálati és szolgálaton kívüli magatartását, ténykedését, viselkedését, stb. szabályozzák, érvénnyel bírnak a katonai jellegű közbiztonsági szerv tagjaira is. E rendelkezések közül a fontosabbak:

A katonai jellegű közbiztonsági szerv tagja

1./ nem vehet részt a pártpolitikában,

2./ csak erkölcsileg kifogástalan egyénekkel tarthat fenn társadalmi kapcsolatot,

3./ csak ugyanilyen nővel köthet házasságot,

4./ mind neki, mind házastársának csak olyan mellékfoglalkozása lehet, amely erkölcsi és egyéb szempontból nem esik kifogás alá,

5./ nyilvánosság előtti magatartása, viselkedése, öltözködése mindig kifogástalan kell hogy legyen.

6./ Általában - büntetés terhe alatt - tilos minden olyan cselekvés, vagy mulasztás, ami - még ha nem is ütközik tétéles törvénybe, vagy rendeletbe, de - nem egyeztethető össze a jó erkölccsel és a becsületes ember magatartásával.

A katonai jellegű közbiztonsági szerv tagjaival szemben tehát az

2. Polgári

a./ A polgári jellegű közbiztonsági szerv tagjai - büntetőjogiilag - a polgári büntető törvénykönyv /:Btk:/hatálya alá tartoznak.

b./ Tagjainak szolgálati és szolgálaton kívüli magatartását, ténykedését, viselkedését, stb. a testület megszervezői és vezetői által megállapított rendelkezések /:előírások:/szabályozzák, de ezek legtöbbször nem azonos a honvédség hasonló célú rendelkezéseivel és azoknál általában enyhébb. Így tagjai - bár némi megkötéssel, de - gyakorolhatják politikai jogaikat.

Szolgálaton kívüli, azaz magánéletükbe /:nősülés, mellékfoglalkozás, stb.:/általában nem, vagy ha bele is szól a vezetőség, nem követel többet, mint ami a polgári társadalom tagjaira általában irányadó.

általában elfogadottnál szigorubb követelményeket állítunk fel, még pedig büntetés, sőt kizárás terhe mellett.

c./ A katonai jellegű közbiztonsági szerv része a "fegyvereserő"-nek.

d./ A szervezeti egységek, parancsnokságok, rendfokozatok elnevezése: az előléptetési rendszer, a szolgálati idő hossza, a rendfokozati jelzések, az egyenruha, stb. egy-két kisebb eltéréstől eltekintve, azonos a honvédségével.

c./ A polgári jellegű közbiztonsági szerv nem része a "fegyvereserő"-nek, csupán felfegyverzett állami szerv.

d./ Az l./d. alatt felsoroltak közül egyesek hasonlóak a honvédségéhez, de nem azonosak azokkal. Általában inkább a polgári szervek rendszeréhez igazodnak.

Az itt felsoroltak tehát azok a lényegesebb "jellemzők" amelyek megjelölik s egyben egymástól megkülönböztetik a katonai és polgári "jellegű" közbiztonsági szervet.

Vizsgáljuk meg most ezeket egyenként állapítsuk meg, hogy közülük melyeket célszerű az új közbiztonsági szerv jellemzőjévé tenni. Nem okvetlenül szükséges ugyanis az összes katonaiakat, vagy az összes polgáriakat átvenni, hanem mindegyikből azokat csak és olyan mérvben, amelyek mellett az új közbiztonsági szerv legjobban tudja hivatását betölteni, mert hiszen ez a szempont az irányadó.

1. Katonai, vagy polgári Btk.?

A katonai btk. - köztudomásúan szigorubb rendelkezéseket és súlyosabb büntetéseket tartalmaz, mint a polgári btk.

Az új közbiztonsági szerv tagjainak zöme - mint azt később, a szervezésnél látni fogjuk - kis egységekben, tőrben egymástól és tiszti parancsnokaitól is távol, légénységi állományú parancsnokok felügyelete alatt él. Szolgálati ténykedésük alatt még a legalsó parancsnokok állandó felügyelete is kiesik, mert rendszert egyedül, vagy kötteséssel végzik szolgálatukat.

Az új közbiztonsági szerv tagjainak - mivel szolgálatukat előljáróiktól távol, önállóan látják el - elég tágkörű jogokat kell adni, mert csak akkor tudják feladataikat önállóan is megoldani. Ezek a jogok viszont könnyen lehetővé teszik, hogy esetleg tulkapásokra ragadtassák magukat és visszaéljenek a törvényadta jogaikkal.

Az ilyen szervezésű testület, ilyen jogokkal felruházott tagjait célszerűbb a polgári btk.-nál szigorubb, azaz a katonai btk. hatálya alá

rendelni, mert ezzel igen hatásosan érvényesül a szigoru törvények visszatartó ereje.

Ahol az alárendelték nagyobb egységekben, az előljárók állandó felügyelete alatt vannak: ahol a tiszti előljárók helyben léte folytán a közbiztonsági közegnek nem szükséges tágkörű jogokat adni - mint pl. a multban a rendőrségnél - ott elégséges esetleg a polgári btk. hatálya is, mert ott a visszatartó erőt pótolja az állandó felügyelet.

Tévedés ugyanis azt hinni, hogy csupán a neveléssel el lehet érni a fegyelmélettségnek azt a magas fokát, amely kizárja a szabálytalanságok elkövetését. A mégolyan gondos kiválasztással betoborzott egységek, mégolyan helyes nevelése sem hoz egymagában biztos és tartós eredményt, pláne nem akkor, ha a közbiztonsági közeg magárahagyatva, állandó felügyelet nélkül végzi munkáját. De a nevelés és a szigoru katonai btk. együtt, már meghozza a kielégítő eredményt.

Az igaz, hogy a katonai btk. és

a katonai perrendtartás bizonyos tekintetekben kissé elavult, de az új honvédség minden valószínűség szerint revízió alá veszi mindkettőt. Ezt a munkát majd közösen kell elvégezni úgy, hogy mind az új honvédség, mind az új közbiztonsági szerv követelményeinek megfeleljen.

Az I. fejezetben bebizonyítottam, hogy az országgyűlés és az államfő alárendeltségében álló közbiztonsági szerv tagjainak nem érdeke visszaélést elkövetni.

Azt is kimutattam, hogy ezen alárendeltség mellett olyan helyzet alakul ki, amelyben még a legkisebb szabálytalanság is tudomására jut a fegyelmi fenytetésre és a bünvádi eljárás megindítására jogosult parancsnokoknak, - tehát ha vét valaki, bűnhődik is.

Ha ezekhez most még hozzávesszük a szigorú Ktbtk. folytán jelentkező visszatartó erőt, az esetleges visszaélések ellen olyan tökéletes biztosítékot nyerünk, amely a legaggályosabb igényeket is kielégíti.

Mivel ez a "jellemző" segíti elő jobban a szolgálat tökéletes ellátását, tehát az a célszerű, ha az új közbiztonsági szerv tagjait a katonai btk. hatálya alá rendeljük.

2. A politizálást engedélyezzük, eltiltjuk ?

A megszervezendő új közbiztonsági szerv jelképes épületének az alábbi négy alappilléren kell nyugodnia:

- a./ A tiszta keresztény erkölcs.
- b./ A pártpolitikai befolyástól való függetlenség.
- c./ A tökéletes szaktudás és
- d./ a pártatlanság.

Az első pillért a gondos és helyes neveléssel kell megeremteni.

A másodikat azzal építjük fel, ha az új közbiztonsági szervet az országgyűlésnek és az államfőnek rendeljük alá.

A harmadik megláténe a célszerű szakosítás és a jó kiképzés a feltelete.

A negyedik pillér pedig ugyan- csak a fenti alárendeltségi viszony-

ból, a katonai btk. szigorából, de legfőképpen a politizálás tilalmából kovácsolható össze.

Ez utóbbi tehát az irányadó!

A pártpolitikától való eltiltás tulajdonképpen jogfosztás. A közbiztonsági szerv tagjait megfosztjuk egy olyan jogtól, amely minden felnőtt állampolgárnak kijár.

Mégis felelőséggel állítom, hogy az új közbiztonsági szerv tagjai szívesen lemondanak erről a jogról, mert ez a lemondás nem csak a köznek, hanem saját maguknak is hasznos.

Az új közbiztonsági szerv tagjaitól feltétlen pártatlanságot követelünk. - Előttük - szolgálat teljesítésük alatt - nem lehet jó barát, vagy idegen: szegény vagy gazdag; hivatali, vagy magán személy: szimpatikus, vagy unszimpatikus ember: ilyen párti, vagy olyan párti: csak egy lehet - a törvényt betartó, vagy a törvényt megszegő állampolgár.

Ez a követelmény igen súlyos!

Nem szabad elfelejteni ugyanis, hogy a közbiztonsági közeg is érző ember, akiben éppen úgy feltörnek az emberi érzelmek, mint másban. Őt is hatalmába keríti a harag, a szánalom, a hiúság, a szeretet, stb. Mi pedig mégis azt követeljük tőle, hogy uralkodjon érzelmein s mindig hideg ésszel, pártatlanul végezze munkáját. - Akkor tehát, amikor a közbiztonsági szerv tagjait eltiltjuk a pártpolitikától, tulajdonképpen könnyítünk az amúgy is nehéz helyzetükön, mert kikapcsolunk egy erősen befolyásoló tényezőt, a politikai pártállásból fakadó érzelmeket.

Ha ez hasznos és nagy könnyítés, a bel- és a büntügyi rendészeti szolgálatban, akkor sokszorosan hasznos, sőt elengedhetetlen az államrendészeti szolgálat ellátóinál. Az ő feladatuk - mint tudjuk - ügyelni arra, hogy az állampolgárok, pártállásra való tekintet nélkül, szabadon gyakorolhassák emberi szabadság- és állampolgári, ezen belül politikai jogukat. Ezt a feladatot nyugodt lelkiismerettel csak olyan egyénekre szabad bízni

akiket sem értelmi, sem érzelmi kapcsolat nem fűz a pártpolitikához, akiknek egyéni és testületi érdekére teljesen közömbös az egyik, vagy másik politikai párt erősödése, vagy gyengülése, győzelme, vagy bukása. Ebben a munkakörben csak az állja meg tökéletesen a helyét, aki kívül és felül áll a pártpolitikán, mert csak az tud mind az intézkedések kiadásánál, mind a végrehajtó munkában minden körülmények között, a legkisebb részletekig elmenően pártatlan maradni.

Ez a katonai jellegű jellemző tehát nem csak helyes, hanem elengedhetetlen az új közbiztonsági szervnél.

Mi történik azonban akkor, ha az új honvédség - a külföldi példákat látva - nem tiltja meg teljesen a pártpolitikába való bekapcsolódást és megengedi, hogy bizonyos korlátozások mellett a honvédség nem hivatásos, vagy esetleg a hivatásos tagjai is, gyakorolják politikai jogaikat? - Mi lesz ebben az esetben az új közbiztonsági szerv tagjainál a helyzet?

A magam részéről a leghatározottabban kitartok amellett, hogy az új közbiztonsági szerv tagjainak - kivétel nélkül - még ebben az esetben is meg kell tiltani a pártpolitikába való bekapcsolódást. Elismernem, hogy vannak, vagy lehetnek olyan elfogadható indokok, amelyek alátámasztanak egy ilyen esetleges honvédségi elgondolást, de nem tudok elképzelni olyan komoly érvet, amely indokolná ugyancsak az új közbiztonsági szervnél. Az új közbiztonsági szerv feletti rendelkezési jogot azért vesszük ki a pártpolitikus belügyminiszter, illetve az összkormány kezéből, mert - a múlt tapasztalatai alapján - féltjük azt a pártpolitikai befolyástól. A logika teljes fejtetetejére állítása volna, ha most az új közbiztonsági szerv tagjain keresztül nyitnánk kaput ugyanennek a lehetőségnek, illetve feltétlen bekövetkező állapotnak.

Ha tehát úgy alakulna a helyzet, hogy a pártpolitikától való eltiltás nem tartozna többé sem a katonai, sem a polgári jelleg jellemzői

közé, az új közbiztonsági szervnél még akkor is fenn kell tartani ezt, mert a mi szempontunkból ez a célszerű, mert ez elengedhetetlen követelmény a szolgálat pártatlan ellátásához.

3. Miként szabályozzuk a magánéletet?

A tapasztalat azt mutatja, hogy egy közbiztonsági szerv - legyen az bármilyen erős és jól kiképzett - hivatását csak akkor tudja tökéletesen és tartósan betölteni, ha bírja az ország lakóságának a megbecsülését. Hiába az igyekezet, a szaktudás, de hiába az erőszak is, ha az ország lakóságának zöme, a társadalom tisztességes része nem becsüli a közbiztonsági szervet és annak tagjait, az nem tud elfogadható közbiztonsági állapotot teremteni soha. Gondoljunk csak a Bach-korszak zsandáraitra és az akkor virágzó botyárvilágra, vagy élő példaként a ma otthon működő államrendőrségre és annak sorozatos kudarcaira. Hiányzik a megbecsülés, tehát a lakóság ahol csak lehet ellene dolgozik a közbiztonsági szervnek.

A közbiztonsági szerv ezt a megbecsülést csak akkor tudja kivívni, ha tagjainak magatartása nem csak szolgálatteljesítés közben, hanem azon kívül is kifogástalan, azaz magánéletük az átlagnál magasabb erkölcsi fokon áll. Ha józan tisztességes életet élnek, baráti körüket a köztisztviselőben álló polgárok közül válogatják, ha családi életük példás, ha a megveszthetőségnek még a gyanuja sem fér hozzájuk, stb. szóval, ha valóban tisztességes emberek, akkor azokat a környezetük nem csak becsüli, de munkájukban is segítségükre van: a bűnözők világa pedig nem csak fegyverüket féli, de a becsületességüket is respektálja.

Ha azt akarjuk, hogy az új közbiztonsági szerv minden tagja ilyen legyen s az ebből adódó nem lebecsülendő előnyt a szolgálat érdekében akarjuk hasznosítani, akkor ennek a helyzetnek az elérésére és tartós

fenntartására megfelelő rendelkezéseket kell bevezetni.

A régi honvédség által előírt és a volt csendőrség által még némileg szigorított ilyen tárgyú rendelkezések célravezetőek voltak a múltban. Bizonyítja ezt az az általános megbecsülés, amelyben a csendőrség nem csak hazai, de külföldi viszonylatban is részesült. Ezt magyarázban a rendelkezések folytán elért magas erkölcsi nivójának köszönhető.

Nem tudom, hogy az új honvédség a jövőben miben és mennyire szabályozza tagjainak magánéletét.

Az új közbiztonsági szervnek ettől függetlenül - ezen a téren a csendőrség példáját kell követni. Olyan életformát kell előírni és élni, hogy megbecsülésben elérje és ha lehet növelje azt a fokot, amelyet a csendőrség örökségül reá hagyott. Hogy pontosan melyek lesznek ezek az előírások és tilalmak, azt ma alig lehetne maradandóan megállapítani. Egyelőre elég, ha elvként leszögezzük, hogy az új honvédség ilyen célú előírásait vesszük át, de fenntartjuk a jogot a változtatásra. Ez alatt azt értem, hogy ha az új honvédség által előírt megkötések nem felelnének meg teljesen a célnak, akkor azokat megfelelően szigorítjuk. - Nézetem szerint csak annak a közbiztonsági szervnek van morális alapon is joga örködni a törvények és rendeletek mindenki által való betartása felett, amelynek nem csak az írott törvények által kezébe adott fegyverek ereje, hanem az íratlan törvények szerinti magas erkölcsi nivója is jogot ad arra.

Ha egy nemes cél megvalósítására alakított önkéntes közösség /:egyesület, rend, közbiztonsági szerv, /: az átlagosnál magasabb erkölcsi feltételeket ír elő tagjainak és szigorú büntetés, sőt kizárás terhe alatt meg is követeli azok pontos betartását: ez a közösség és ennek tagjai előbb-utóbb kivételhezett megbecsülésben részesülnek a társadalom részéről. Sokszorosan beigazolódott törvény, hogy az átlag ember minden külső kényszer nélkül, csupán belső indítékoktól hajtva elismeri és megbecsüli azt, aki nálánál szigorubb erkölcsi

törvények szerint él, de ezt el is várja azoktól, akik az ő magatartását ellenőrzik és bírálják.

Tehát nem csak valami kitalált elgondolás, hanem ennek az örökérvényű törvénynek az alapján kell az új közbiztonsági szerv tagjaitól is a kifogástalan magánéletet megkövetelni. Logikus és helyes tehát, ha felállítjuk a szabályt, mely szerint az új közbiztonsági szerv kötelékében csak erkölcsileg megválogatott embereknek van helye, mert csak ilyen tagokból összetevődő testület élvezi az ország lakosságának megbecsülését, ami nélkül pedig nem tud hivatásának megfelelni.

4. Része legyen-e a fegyveres- erőnek, vagy ne? -

Ezt a kérdést is abból a szempontból kell nézni, hogy a közbiztonsági szolgálat ellátása melyik esetben lesz tökéletesebb.

Béke idején csak a honvédség és a közbiztonsági szerv áll állandóan fegyver alatt. Ha különböző is a hivatásuk, abban mégis közös a feladatuk, hogy mindkettőnek a nemzet ellenségei ellen kell küzdeni. Békekor, amikor a belső ellenség éreztetni inkább hatását, a közbiztonsági szerv áll az első vonalban. A honvédség ilyenkor létevel, de ha szükséges a fegyver erejével is támogatja a közbiztonsági szervet. Háború idején viszont a közbiztonsági szerv ad támogatást a fronton harcoló honvédségnek egyrészt a háterszág rendbentartásával, másrészt a táborigi rendészeti szolgálat ellátásával.

Mindkét fegyveres szerv tehát bizonyos mértékben egymásra van utalva. Hivatását mindkettő csak akkor tudja tökéletesen betölteni ha adott esetben eredményesen együttműködnek és élvezik egymás támogatását.

A közbeeső cél tehát, hogy ezt az eredményes együttműködést biztosítsuk. Erre igen alkalmasnak kínálkozik az a megoldás, ha ezt az egyébként is sok közös jellemzővel

biró két fegyveres szervet egy közösségbe, a "fegyvereserő"-be fogjuk össze. Ezzel teremtődik meg legbiztosabban az a kedvező helyzet, amelyben az együttműködés módozatait és formáit állandósítani, sőt gyakorolni lehet és amelyben az egymásrataltságra és az együvé tartozás érzése mind a honvédség, mind a közbiztonsági szerv tagjaiban mint természetes dolog válik tudatossá. Mindkettő olyan következmény, ami komoly garancia az eredményes együttműködés megvalósulására, s így magában is indokolja, hogy az új közbiztonsági szerv része legyen a fegyveres erőnek.

De vannak egyéb indokok is.

Tekintettel kell lenni a honvédség - szerintem jogos - érzékenységére. Ha csak egy közbiztonsági szervünk lesz, az jogosult a honvédség tagjaival szemben is eljárni a közbiztonságot érintő ügyekben. Bár nem elképzelhetetlen, de mégis visszatetsző lenne, ha egy olyan közbiztonsági szerv tagjai kapnák ezt a jogot és kötelességet, amely nem része a fegyvereserőnek. Ha ellenben egy olyan közbiztonsági szerv tagjai járnak el a törvény-, vagy rendelet sértő honvédek ellen, amely a fegyvereserőn belül egyenrangú társa a honvédségnek, az nem válthat ki senkiből visszatetszést.

Nem kevésbé fontos indok, hogy a honvédséggel való együvé tartozás emeli az új közbiztonsági szervnek és tagjainak a tekintélyét. - A magyar ember mindig megbecsülte a katonát. Ha akadnak is periódusok, amikor az ideig-óráig felszínre került társadalmi salak igyekszik a honvédség jó hírnyét bemocskolni, a nemzet zöme, egészséges életszemléletével mindig visszahelyezi a katonacsomót arra a fontos helyre, amely azt méltán megilleti. Az új közbiztonsági szerv - mint azt az előbbi pont alatt kifejtettem - minden igyekezetével arra törekszik, hogy pártatlan szakmunkájával és magas erkölcsi nivójával maga is kivívja a nemzet megbecsülését, de emellett, mint az ország második fegyveres szerve, nem nélkülözheti azt a megbecsülést sem, amely az egész fegyvereserőnek jár. Az erre való

törekvés nem hiúság kérdés és nem érdemtelen előnyök hajhászása, hanem - mint arra előbb szintén rámutattam - igen fontos feltétel ahhoz, hogy az új közbiztonsági szervtökéletes munkát tudjon végezni. Tehát végeredményként a közbiztonsági szolgálat szempontjából hasznos az.

De hasznos ez a közösség a honvédségnek is, mert a legnagyobb erőpróbája, azaz háború idején sokkal tökéletesebb támogatást kaphat egy olyan közbiztonsági szervtől, mely vele már békében egy közösségben, a fegyvereserő közösségében élt, mint egy olyantól, amelyhez nem fűzi semmiféle kapocs.

A fegyvereserőbe való tartozás teszi lehetővé végül azt is, hogy a honvédség és az új közbiztonsági szerv közösen, tehát kevesebb költséggel tartson fenn olyan intézményeket, amelyek egyformán szolgálják mindkét szerv érdekeit. Gondolok itt elsősorban az egészségügyi intézetekre, a bíraskodási szervekre, stb.

E témának még az a része szorult tisztázásra, hogy az új közbiztonsági szerv miként illeszkedik be a "fegyvereserő" közösségébe?

Az új közbiztonsági szerv a "fegyvereserő" belül egyenrangú társa a honvédségnek!

Ez a megállapítás logikus következménye az alábbiaknak:

Az új közbiztonsági szerv olyan egyedüli közbiztonsági szerve az országnak,

- 1./ amely csak az országgyűlés és az államfő alárendeltségében áll,
- 2./ amely független minden más állami szervtől s így a honvédségtől is,
- 3./ amely önállóan és felelősséggel intézi az összes közbiztonsági ügyeket.

Tehát lényegesen különbözik a múltban működő rendőrségtől, de még a fegyvereserőbe tartozó csendőrségtől is. Közjogi helyzeténél, főparancsnokának és alparancsnokainak felelőségénél, továbbá végrehajtó közegeinek létszámánál és általában az állami életben betöltött fontos szerepénél fogva, méltán

megilleti őt a teljes egyenrangúság a fegyvereserőn belül.

Az egyenrangúság kihangsúlyozásával nem a honvédség fontosságát akarom kisebbiteni - hiszen ez az előbb mondottak után ésszerűtlenség volna - csupán félreértések elkerülése végett az alábbiakat akarom ezzel kifejezésre juttatni:

a./ Mind a honvédség, mind az új közbiztonsági szerv egymástól függetlenül, önállóan végzi munkáját.

b./ A két szervből összetevődő "fegyvereserő" legfelső vezetésében a honvédséget a honvédség főparancsnoka, az új közbiztonsági szervet a közbiztonsági szerv főparancsnoka képviseli és a közös ügyeket egyenlő jogokkal és egyenlő felelőséggel intézik.

c./ A honvédség és a közbiztonsági szerv tagjainak egymáshoz való alá- és fölérendeltségi viszonyát úgy kell rendezni, hogy az egyenlőség fennálljon.

A két fegyveres szerv egymáshoz való viszonyának a fentiek szerinti általános rendezése minden bizonnyal hasznos lesz nem csak a honvédségnek és az új közbiztonsági szervnek, hanem a köznek is.

5. Egyéb jellemzők.

A szervezeti egységek, a parancsnokságok, a rendfokozatok elnevezésének, továbbá az előléptetési rendszernek, az egyenruhának, stb.-nek a milyensége nincs befolyással a közbiztonsági szolgálat ellátásának milyenségére, de még a jellegre sem nagyon.

Azzal, hogy egy közbiztonsági szervnél nem főhadnagynak, hanem felügyelőnek nevezik a szakasparancsnokot éppen úgy nem lesz jobb, de rosszabb sem a közbiztonsági szolgálat ellátása, mint ahogy nem lesz akkor sem, ha nem "csoport"-nak, hanem "szakasz"-nak hívják a kisebb egységet. - Így vagyunk a jelleggel is. Ezek az elnevezésbeli különbségek nem határozzák meg, csak kidomborítják a már meglévő katonai, vagy polgári jelleget.

Éppen ezért nem is szükséges velük itt, e fejezet alatt bővebben foglalkozni. A lényeg az, úgy kell őket megválasztani, hogy összhangban legyenek a jelleget eldöntő jellemzőkkel.

Összesítés.

Célunk, hogy az eddiginél jobban és tökéletesebben oldjuk meg a közbiztonsági kérdéseket. Ezt akkor érjük el, ha a múltból tárgyilagos kritikával átmentjük - nem azt ami jó volt, hanem - ami jónak ígérkezik a jövőben - az új viszonyok mellett is és ehhez hozzáadjuk a helyesnek vélt új gondolatokat.

A jelleg kérdésénél a kritika alapján azt szűrtük ki, hogy az új közbiztonsági szervet a fegyvereserő részeként, megválogatott és magas erkölcsi nivón élő egyénekből kell megszervezni. A katonai btk. hatálya alá rendelt tagjait a pártpolitikától teljesen el kell tiltani.

Mindezen jellemzők együttes hatásaként az új közbiztonsági szerv k a t o n a i j e l l e g ű v é lesz és olyan testületi szellem formálódik ki benne, amely kellő szervezés, kiképzés és nevelés mellett egy pártatlanul és szakszerűen működő f e g y e l m e z e t t közbiztonsági szervet biztosít az országnak.

Kelt az emigrációban, 1952. augusztus 20.

Domonkos László
1148. Fruit Ave.
Farroll, Pa. USA.

Farroll, a postabélyegző kelte.

Marssó Lőrinc

.....Urnak.

Tisztelt Uram!

"A KÖZBIZTONSÁG" című tanulmányom annak a kérdésnek a kidolgozása, hogy a majdan felszabaduló Magyarországon miként teremtsük meg és hogyan tartsuk fenn a közbiztonságot.

Egy téglát tetőt az országépítő munkához.

Célja, hogy e kérdést már itt az emigrációban megvitassuk és kidolgozzuk, hogy annak idején egy kész javaslatot tehesünk a nemzet törvényes képviselője elé, amely egyedül hivatott e kérdésben is véglegesen dönteni.

Belelőkölt munkám a "közbiztonság" nagy kérdéskomplexumból csupán a "Csak egy közbiztonsági szerv, vagy újra közbiztonsági szervek?", az "Alárendeltség" és a "Jelleg" kérdésre vonatkozó elgondolásomat tartalmazza. Mielőtt azonban ezen megkezdett munkát folytatnom, - azaz végleges formába öntöm még az elnevezés - szervezés - kiképzés - kiképzés stb. kérdések megoldására, továbbá az emigrációban elvégzendő szervezési munkára vonatkozó több száz oldalas kitévő jegyzetemet - megküldöm Önnek az eddig elkészült részt elolvasás és szíves vélemény adás végett. Szükség esetén tartom ugyanis, hogy e fontos közérdekű kérdés kidolgozásához tárgyalagos kritikát kapjak.

Magamról: 1904-ben születtem Mezőbücsön /győr vm./ Nős, rk. Három kis gyermekem van. - 1936-ban kerültem át a honvédségtől a csendőrséghez, mint főhadnagy. A csendőrségnél szárnyparancsnoki, nyomozó alosztály parancsnoki és a HM. csendőrségi osztályán előadótiszti beosztásban szolgáltam. 1945. III. 29-én a HM. kötelékében léptem át a magyar határra, mint őrnagy. 1951. VIII-ig Németországban tartózkodtam. Idült év augusztus végén érkeztem családommal együtt az USA-ba s jelenleg Farrollben/Pa. egy acélgár kovácsműhelyében dolgozom, mint segédmunkás. - Pártpolitikai "vonal"-hoz nem tartozom, mert ma is - mint mindig - kötelczo-nék tartom magamra a honvéd- és csendőreszkömben foglaltakat.

Munkám átoltvasása után kérem szíveskedjék velem közölni, hogy a fenti három kérdésben egyetért-e elgondolásommal, vagy nem?

Helyesnek és kívánatosnak tartja-e, hogy a többi, azaz az elnevezés, szervezés, stb. kérdéseket - a tanulmányom eddig elkészült részében lefektetett elvek szellemében - kidolgozzam?

Tanulmányom gépelését, sokszorosítását és a papírt saját segédmunkás keresetemből fedezem. Amennyiben anyagi viszonyai megengedik - fentiekre való tekintettel - az előállítási költségekhez való utólagos hozzájárulását köszönettel veszem.

Szíves választát várva maradok

tisztelettel

188
i drb.fsz. melléklet.

Domonkos

Méltóságos Ezredes Ur! Kedves Lenci Bátyám!

Hiába várjuk az értesítést, amelyben érkezőtöket jelzitek, csak nem jön. Már azt hisszük, hogy talán nem éreztétek jól Magatokat nálunk. Most azután újra én jelentkezem.

Bármilyen nehéz körülmények között és bármilyen lassan is /:de csak este a gyári munka után tudtam dolgozni;/ elkészítettem a tanulmányom egy újabb fejezetét és feldolgoztam az eddig kiadott részre beérkezett véleményeket.

Ezt küldöm meg most tisztelettel és arra kérlek, hogy szentelj egy kis időt rá, olvasd el. - Ugy érzem sikerült még érthetőbbé, még világosabbá tenni a részleteket is és kimutatni a célt, amelyért ez a munka készült.

Tanulmányom eddigi részének megírásával és kiadásával azt mindenesetre sikerült elérni, hogy a jövő Magyarország közbiztonsági kérdésének mi-kénti megoldása a közérdeklődés előterébe került, mint az a múlt év folya-mán kb. 10 - 12 sajtótermékben közölt méltatásból és az Új Hungáriában az utóbbi hetekben megjelent cikksorozatból kitűnik. - Ez utóbbi bí-rálatokkal ebben a munkámban már nem tudtam foglalkozni, mert amikor azok megjelentek, az már sokszorosítás alatt volt.

Reméljük jól vagytok. Mi is meg vagyunk egészségesileg, de sajnos már február 7.-e óta munka nélkül vagyok. Biztatnak, hogy megindul újra a mun-ka, de bizony most munkanélküli segélyből élünk.

Kézséket, cséket, üdvözlötet küld a család apraja-nagyja kinek mi jár, én pedig mély tisztelettel és bajtársi szeretettel ölelek

Domonkos László

U.i.: Költségeim mérséklése miatt nem tettem új borítólapba a tanul-mány ide csatolt folytatását./:95 - 127. old./:Kérem az eredeti példány borítólapját a 94. oldalnál felnyitni s oda behelyezni ezt a részt is.

Kérelem! - Anyagi viszonyaim nem engedik meg, hogy a tanulmányt mindenkihez eljuttassam. - Azért elolvasás után költsönözzük oda azoknak az ismerősöknek, akik érdeklődnek e téma iránt, hogy minél szélesebb kör-ben tudjanak róla - bírálják - magán levélben, vagy sajtó útján hozza-szólnak s ezáltal előbbrevigyük e kérdés minél tökéletesebb megoldását.

től, hogy a legtöbbet tegyük meg a Testületért és érettük.

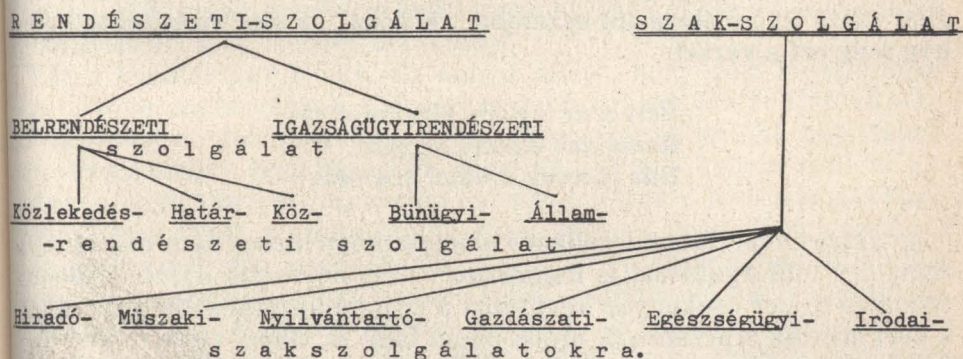
Tragikus elégtétel, hogy az események minket igazoltak és meglátásaink kísérteties pontossággal követték egymást. Nem tudjuk mit hoz a jövő! Az ideológiai háború talán közeledik a végkifejlődéshez. Bármilyen is hitünk sziklaszilárd: egy új Magyarországon és a Magyar Golgota végén ott van a Szent Kereszt, mely immár 2000 év óta hirdeti:

Feltámadunk!

Domonkos László:

A közbiztonság

A tanulmány 1952-ben, aug. 20-án kelt az emigrációban és 125 oldalon tárgyalja egy új közbiztonsági testület szervezési elveit, felállítását és szolgálatait. Az I. részben foglalkozik azzal az alapvető kérdéssel, hogy csak egy közbiztonsági szerv, vagy újra közbiztonsági szervek legyenek? Maga a közbiztonsági szolgálat feloszlik:

A II. részben a testület alárendeltségéről további jellegéről ír, katonai, polgári, valamint, hogy katonai vagy polgári BTK legyen.

Célja a tanulmánynak, hogy az eddiginél jobban és tökéletesebben oldja meg a közbiztonsági kérdéseket. Ez akkor érhető el, ha a múltból tárgyilagos kritikával átmentjük — nem azt, ami jó volt, hanem — ami jónak ígérkezik a jövőben az új viszonyok mellett is és ehhez hozzáadjuk a helyesnek vélt új gondolatokat.

A jelleg kérdésénél e kritika alapján azt szűrte ki a szerző, hogy az új közbiztonsági szervezet a fegyveres erő részeként, megválogatott és magas erkölcsi nivón élő egyénekből kell megszervezni. A katonai BTK hatálya alá rendelt tagjait a pártpolitikától teljesen el kell tiltani.

Mindezen jellemzők együttes hatásaként az új közbiztonsági szerv katonai jellegűvé lesz és olyan testületi szellem formálódik ki benne, amely kellő szervezés, kiképzés és nevelés mellett egy pártatlanul és szakszerűen működő fegyelmezett közbiztonsági szervezet biztosít az országnak. A következő fejezetben a tanulmányra beérkezett véleménye-

ket ismerteti, s örömmel állapítja meg, hogy mind az emigráció sajtója, mind azok, akik egyénileg reagáltak, általában elismeréssel és szívesen fogadták ezt a szakmunkát.

A II. rész utolsó fejezetében az új közbiztonsági szerv elnevezésével foglalkozik azzal, hogy Független Magyar Rendőrség, vagy Független Magyar Csendőrség látszik alkalmasnak. A magyar nyelvben ugyanis ezek a szavak fedik a közösség biztonsága felett örökös testület és személyek fogalmát. Végül is e kérdésben a választást a szerző „kedves olvasóira, a döntést pedig — az arra egyedül illetékes — törvényes magyar országgyűlésre hagyja.” Nem tartja ugyanis illendőnek, „lévén e tanulmány szerzője csendőr, hogy ebben a kérdésben véleményt nyilvánítson.”

Jegyenés Pál:

Visszaemlékezés

Most, mikor ünnepeljük a m. kir. Csendőrség 100. évfordulóját a magyar költő Gyóni Géza jut eszembe, aki jóval az első világháború előtt írta meg ezt a verset:

*„Vért szűr a pajzs Hispániában,
Rengenek a sötét hegyek,
Bús fűrtnek a halál szüretre.”*

Az akkori idők Habsburgellenes hangulatában bizony nem volt ez több, mint egy tollforgatással is foglalkozó vidéki néptanító ifjonti lázadása. Azonban mikor csakugyan vért szűrte a pajzs a kárpáti sötét hegyekben, s vért szűrtek a prsemiszli erdők beton falai is, Gyóni Géza m.kir. tart. zászlós úr boldogan csatolta fel kardját és elindult egészen a krasznojarszki hadifogolytábor halálos puccsáig, hogy mint Balassa, Petőfi után a legnagyobb magyar katonaköltő, a hűség, hazafiság rettenthetetlen lantosa kint kiáltja oda minden destrukciónak:

*„Csak egy éjszakára küldjétek el őket,
Gerendatöréskor szálkakeresőket,
Csak egy éjszakára...”*

Ezek után emlékezzünk a múltra! Testületünk tagjai hatalmas áldozatok árán, a legnehezebb körülmények között is helyt álltak esküvel fogadott köteleességeiknek mindaddig, amíg el nem jött egy új éra kezdete és annak következményeként felszámoltattunk Testületünkben és hivatásunkban. A lavinaomlás Hazánkkal és Nemzetünkkel együtt porrázústa létünket is. Azonban ezt a tragédiát nem szabad egyéni szemmel nézünk, mert itt nem egyéni, sem nemzet, vagy ország létét érte tragikus sors, hanem eggyé vált Európa egy modern Mohács siralmában és pedig